XITSONGA HOME LANGUAGE

National Curriculum Statement (NCS)

Curriculum and Assessment Policy Statement

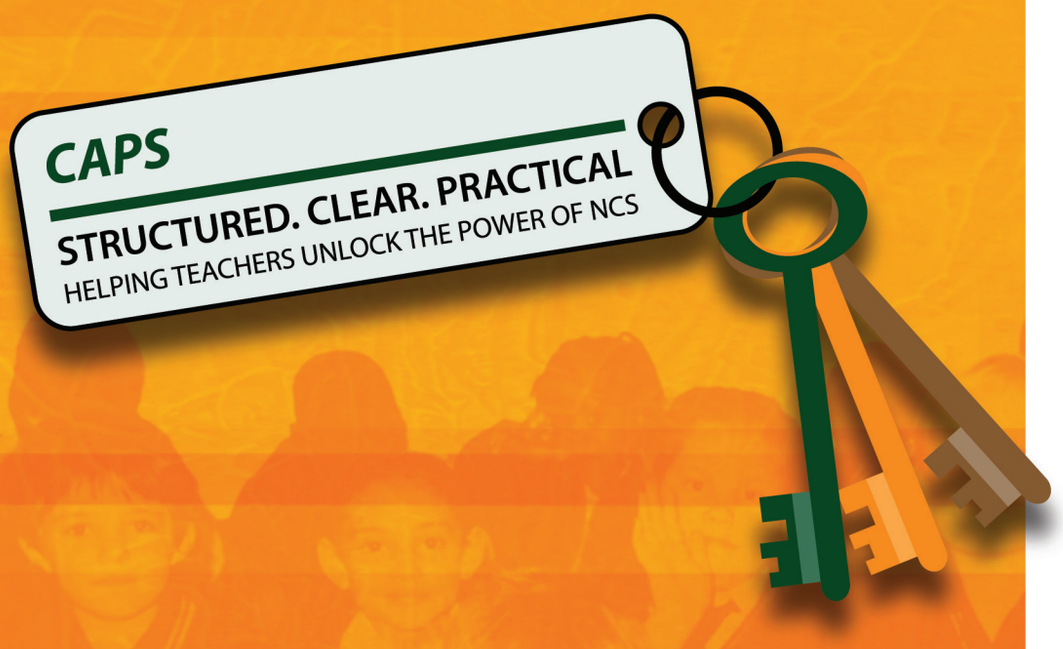

Foundation Phase
Grades R-3

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

XITATIMENDE XA PHOLISI YA KHARIKHULAMU NA MAKAMBELELO (XIPHOKHAMA)
TIGIREDI TA V - 3

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

Department of Basic Education

222 Struben Street
Private Bag X895
Pretoria 0001
South Africa
Tel: +27 12 357 3000
Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023
Cape Town 8000
South Africa
Tel: +27 21 465 1701
Fax: +27 21 461 8110
Website: http://www.education.gov.za

© 2011 Department of Basic Education

ISBN: 978-1-4315-0405-3

Design and Layout by: Ndabase Printing Solution

Printed by: Government Printing Works

FOREWORD BY THE MINISTER

Our national curriculum is the culmination of our efforts over a period of seventeen years to transform the curriculum bequeathed to us by apartheid. From the start of democracy we have built our curriculum on the values that inspired our Constitution (Act 108 of 1996). The Preamble to the Constitution states that the aims of the Constitution are to:

- heal the divisions of the past and establish a society based on democratic values, social justice and fundamental human rights;
- improve the quality of life of all citizens and free the potential of each person;
- lay the foundations for a democratic and open society in which government is based on the will of the people and every citizen is equally protected by law; and
- build a united and democratic South Africa able to take its rightful place as a sovereign state in the family of nations.

Education and the curriculum have an important role to play in realising these aims.

In 1997 we introduced outcomes-based education to overcome the curricular divisions of the past, but the experience of implementation prompted a review in 2000. This led to the first curriculum revision: the *Revised National Curriculum Statement Grades R-9* and the *National Curriculum Statement Grades 10-12* (2002).

Ongoing implementation challenges resulted in another review in 2009 and we revised the *Revised National Curriculum Statement* (2002) to produce this document.

From 2012 the two 2002 curricula, for *Grades R-9* and *Grades 10-12* respectively, are combined in a single document and will simply be known as the *National Curriculum Statement Grades R-12.* The *National Curriculum Statement for Grades R-12* builds on the previous curriculum but also updates it and aims to provide clearer specification of what is to be taught and learnt on a term-by-term basis.

The *National Curriculum Statement Grades R-12* accordingly replaces the Subject Statements, Learning Programme Guidelines and Subject Assessment Guidelines with the

(a) Curriculum and Assessment Policy Statements (CAPS) for all approved subjects listed in this document;

(b) *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12*; and

(c) *National Protocol for Assessment Grades R-12.*

MRS ANGIE MOTSHEKGA, MP
MINISTER OF BASIC EDUCATION

VUNDZENI

XIYENGE XA 1: MANGHENELO YA XITATIMENDE XA PHOLISI YA KHARIKHULAMU NA MAKAMBELELO 3

1.1 Vundzhaku 3

1.2 Nkatsakanyo wa Kharikhulamu 3

1.3 Swikongomelo swa Kharikhulamu ya Afrika-Dzonga hi ku Angarhela 4

1.4 Maavelo ya nkarhi 6

1.4.1 Xiyimo xa Masungulo 6

1.4.2 Xiyimo xa le Xikarhi 7

1.4.3 Xiyimo xa le Henhla 7

1.4.4 Tigiredi ta 10-12 8

XIYENGE XA 2: NTIVISO WA TINDZIMI 9

2.1 Ririmi ra le kaya tigiredi ta V-3 manghenelo 9

2.2 Maendlelo yo pfanganisa 9

2.3 Maavelo ya nkarhi eka Kharikhulamu 9

2.4 Makambelelo 12

2.5 Ku yingisela na ku vulavula 12

2.5.1 Mintirho ya swanomo eku sunguleni ka siku 12

2.5.2 Migingiriko leyi kongomisiweke 12

2.6 Nkarhi lowu kongomisiweke eka ku hlaya na ku tsala 13

2.6.1 Ku hlaya kun'we 13

2.6.2 Ku tsala kun'we 14

2.6.3 Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka 14

2.6.4 Ku vumba mintlawa ku ya hi vuswikoti 14

2.7 Ku tsala 21

2.8 Giredi ya Vuamukelo 22

XIYENGE XA 3: VUNDZENI NA MINKUNGUHATO YO DYONDZISA VUSWIKOTI BYA RIRIMI 32

3.1 Giredi ya V: Xitsonga Ririmi ra le Kaya 32

3.2 Giredi ya 1: Xitsonga Ririmi ra le Kaya 57

3.3 Giredi ya 2: Xitsonga Ririmi ra le Kaya 80

3.4 Giredi ya 3: Xitsonga Ririmi ra le Kaya 106

4 Dlilosari 132

XIYENGE XA 1: MANGHENELO YA XITATIMENDE XA PHOLISI YA KHARIKHULAMU NA MAKAMBELELO.

1.1 Vundzhaku

Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-12 (XKR) xi hlamusela pholisi ya kharikhulamu na makambelelo eka xiyenge xa swikolo.

Ku antswisa matirhiselo ya xona Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xi antswisiwile naswona ku antswisiwa loku ku ta sungula ku tirhisiwa hi Sunguti 2012. Tsalwa rin'we leri hlanganeke ra Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo ri endliwile eka dyondzo yin'wana na yin'wana ku siva Switatimende swa tidyondzo, Swiletelo swa minongonoko yo dyondza na Swiletelo swa makambelelo ya dyondzo leswa khale eka Tigiredi ta V-*12*.

1.2 Nkatsakanyo wa kharikhulamu

(a) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-12 (Sunguti 2012) xi yimela xitatimende xa pholisi yo dyondza no dyondzisa eswikolweni swa Afrika-Dzonga naswona xi katsa leswi landzelelaka:

(i) *Switatimende swa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo* swa dyondzo yin'wana na yin'wana ya xikolo leyi pfumeleriweke hilaha swi longoloxiweke hakona

(ii) Tsalwa ra *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12;*: na

(iii) Tsalwa ra pholisi ra: *National Protocol for Assessment Grades R-12 (January 2012)*.

(b) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-*12* (Sunguti 2012) xi siva switatimende swa tikharikhulamu ta rixaka swimbirhi swa nkarhi wa sweswi ku nga:

(i) *Revised National Curriculum Statement Grades R-9, Government Gazette No. 23406 of 31 May 2002*, na

(ii) *National Curriculum Statement Grades 10-12 Government Gazettes, No. 25545 of 6 October 2003* and *No. 27594 of 17 May 2005*

(c) Switatimende swa Kharikhulamu ya Rixaka leswi vuriweke eka ndzimantsongo ya b(i) na (ii) swi angarhela switsariwa swa pholisi leswi landzelaka leswi nga ta siviwa hi ndlela yo engetela hi switsongotsongo hi Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-12(Sunguti 2012) hi malembe ya 2012 - 2014:

(i) Switatimende swa Dyondzo, Swiletelo swa Nongonoko wo Dyondza na Swiletelo swa Makambelelo ya Dyondzo swa Tigiredi ta V-*9* na Tigiredi ta 10-*12*,

(ii) Tsalwa ra pholisi ra, *National Policy on assessment and qualifications for schools in the General Education and Training Band leri hangalasiweke* eka *Government Notice No. 124* eka *Government Gazette No. 29626* ya 12 Nyenyanyani 2007;

(iii) Tsalwa ra pholisi ra, the *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF)*, leri hangalasiweke eka *Government Gazette No.27819* ya 20 Mawuwani 2005;

(iv) Tsalwa ra pholisi ra, *An addendum to the policy document, the National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF),* mayelana na vadyondzi lava nga na swilaveko swo hlawuleka*,* leri hangalasiweke eka *Government Gazette, No.29466* ya 11 N'wendzamhala 2006, ri katsiwile eka tsalwa ra pholisi ra , *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12; na*

(v) Tsalwa ra pholisi ra, *An addendum to the policy document, the National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF), mayelana na tsalwa ra National Protocol for Assessment (Grades R-12)*, leri hangalasiweke eka *Government Notice No.1267* eka *Government Gazette No. 29467* ya 11 N'wendzamhala 2006.

(d) Tsalwa ra pholisi ra *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12* xikan'we na swiyenge swa Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo hilaha swi longoloxiweke hakona eka Kavanyisa ka 2,3 na 4 eka tsalwa leri, swi vumba swipimo swa maendlelo na mimpimo ya Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-*12*. Hikwalaho, hi ku ya hi xiyenge xa 6A xa *South African School Act 1996* (nawu wa nomboro ya 84 wa 1996) wu vumba masungulo ya ku va Holobye wa Dyondzo ya Masungulo a nyika vugimutsongo bya mimbuyelo na mimpimo, xikan'we na maendlelo yo kambela matirhelo ya vadyondzi lama nga ta tirhisiwa eka swikolo swa mfumo na leswi tiyimeleke.

1.3 Swikongomelo swa Kharikhulamu ya Afrika-Dzonga hi ku angarhela

(a) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-*12*xi nyika nhlamuselo ya leswi swi tekiwaka swi ri vutivi, vuswikoti na minkoka leyi faneleke ku dyondziwa eka swikolo swa le Afrika dzonga. Xikongomelo xa kharikhulamu leyi i ku tiyisisa leswaku vana va kuma no tirhisa vutivi na vuswikoti hi tindlela leti nga ta nkoka evuton'wini bya vona vini. Hikwalaho ka leswi, kharikhulamu yi kondletela mhaka yo dyondzisa vutivi lebyi simekiweke eka mbangu lowu vadyondzi va tshamaka eka wona yi ri karhi yi tekela enhlokweni mhaka yo katsa na leswi humelelaka emisaveni.

(b) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-*12*xi tirha ku:

- fuwisa vadyondzi hi vutivi, vutshila na minkoka leyi nga ta endla leswaku va kota ku tienerisa, na ku va na xiave lexi vuyerisaka exikarhi ka vanhu tanihi vaakatiko va tiko leri tshunxekeke, handle ka ku langutisa vundzhaku bya vona mayelana na swa mahanyelo na ta ikhonomi, rixaka,
- endla leswaku va kota ku fikelela dyondzo ya le henhla;
- olovisa ku khaluta ka vadyondzi ku suka etindhawini to dyondzela eka tona ku ya etindhawu ta mintirho; na
- ku nyika vathori matimu yo enela ya vuswikoti bya mudyondzi.

(c) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka ya Tigiredi ta V-12xi simekiwe eka minsinya leyi landzelaka:

- Ku hundzuluxa mahanyelo ya vanhu: ku tiyisisa leswaku ku pfumaleka ka ndzingano ka minkarhi leyi hundzeke ka lulamisiwa, na leswaku swiyenge hinkwaswo swa vanhu va laha tikweni swi nyikiwa swivandla swo ringana swo dyondza

- Ku dyondza hi ku gingirika na vuxoperi: ku kondletela ku dyondza hi ndlela yo kombisa ku gingirika na vuxoperi eku dyondzeni, ku nga ri ku tirhisa maendlelo yo bela enhlokweni na ku dyondza munhu a nga endli vuxoperi bya ntiyiso lowu nyikiweke;

- Vutivi bya le henhla na vuswikoti bya le henhla: mpimohansi wa vutivi na vuswikoti lebyi faneleke ku fikeleriwa eka giredi yin'wana na yin'wana bya kombisiwa na ku endleriwa mimpimo leyi fikelelekaka eka tidyondzo hinkwato;

- Ndlandlamuko: Leswi dyondziwaka na mbangu wa leswi dyondziwaka swa giredi yin'wana na yin'wana swi komba ndlandlamuko ku suka eka timhaka to olova ku ya eka to tika;

- Timfanelo ta vanhu, nkatsahinkwavo, vululami eka ta mbangu na ta mahanyelo ya vanhu: ku katsa minsinya na milawu ya vululami bya ximbangu na ta mahanyelo ya vanhu na ya timfanelo ta vanhu hilaha swi hlamuseriweke hakona eka Vumbiwa ra Riphabuliki ya Afrika-Dzonga. Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta 10-12 xi tekela enhlokweni timhaka ta ku hambanahambana ka vanhu mayelana na ta vusweti, nkalandzingano, rixaka, rimbewu, ririmi, malembe,vutsoniwa na swin'wana swivangelo;

- Ku vona nkoka wa vutivi bya swa ndhavuko: ku amukela leswaku ndzhaka leyo fuwa ya tiko swi na nkoka ngopfu eka ku hlayisa minkoka leyi nga endzeni ka Vumbiwa; na

- Ku khorwisa, nkoka na vuswikoti: ku nyika dyondzo leyi yelanaka na ya matiko man'wana hi nkoka, vuanami na vuenti.

(d) Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka xa Tigiredi ta V-12xi kongomisa eku humeleriseni ka vadyondzi lava nga ta kota ku :

- lemuka na ku olololoxa swiphiqo va tlhela va teka na swiboho hi ku ehleketa na hi ndlela ya vuxoperi na vutumbuluxi;

- tirha hi mfanelo va ri voxe na loko va ri na van'wana tanihi swirho swa xipano;

- lulamisa na ku lawula vona vinyi xikan'we na migingiriko ya vona hi vutihlamuleri na hi ndlela leyi vuyerisaka;

- ku hlengeleta, xopaxopa, lulamisa, na ku hlela mahungu hi vuxoperi;

- ku vulavurisana na van'wana hi ndlela leyi vuyerisaka hi ku tirhisa swilo leswi ngo voniwa kunene, swo fanisa na/ kumbe vutshila bya ririmi byo hambanahambana;

- ku tirhisa sayense na thekinoloji hi ndlela leyi vuyerisaka na hi vuxoperi a komba vutihlamuleri eka mbangu na rihanyu ra van'wana; na ku

- ku kombisa ku twisisa leswaku misava i sisiteme ya swilo leswi nga na vuxaka na ku lemuka leswaku emisaveni mhaka yihi na yihi loko yi ahluriwa a yi ahluriwi yi ri emoyeni.

(c) Nkatsahinkwavo wu fanele ku va masunguloxidzi ya malulamiselo, makunguhatelo na madyondziselo exikolweni xin'wana na xin'wana. Leswi swi nga humelela ntsena loko vadyondzisi va ri na ntwisiso wo enta wa leswaku va nga lemukisa ku yini naswona va nga lulamisisa ku yini swiphiqo swa ku dyondza, na ku kunguhatela vadyondzi vo hambanahambana.

Xilo xikulukumba eku lawuleni nkatsahinkwavo i ku vona leswaku swirhalanganyi swa paluxiwa na ku ololoxiwa hi swiyenge hinkwaswo leswi seketelaka leswi nga ka mbangu wa xikolo leswi katsaka vadyondzisi, mintlawa leyi seketelaka ya swifundza, mintlawa yo seketela eka xiyimo xa xivandla ,vatswari na swikolo swa lava nga na swilaveko swo hlawuleka. Ku herisa swirhalanganyi etitlilasini, vadyondzisi va fanele va tirhisa xiletelo lexi vuriwaka *Guidelines for Inclusive Teaching and Learning(2010*).

1.4 Maavelo ya Nkarhi

1.4.1 Xiyimo xa Masungulo

(a) Nkarhi wo dyondzisa wa tidyondzo eka Xiyimo xa Masungulo wu tanihilaha swi kombisiweke eka tafula leri nga laha hansi:

DYONDZO	GIREDI YA V (TIAWARA)	TIGIREDI TA 1-2 (TIAWARA)	GIREDI YA 3 (TIAWARA)
Ririmi ra le Kaya	10	7/8	7/8
Ririmi ro Engetela ro Sungula		2/3	3/4
Matematiki	7	7	7
Ntivo swa Vutomi	**6**	**6**	**7**
• Vutivi bya Masungulo	(1)	(1)	(2)
• Vutshila byo Tumbuluxa	(2)	(2)	(2)
• Dyondzo ya swa Vutiolori	(2)	(2)	(2)
• Dyondzo ya swa Rihanyo	(1)	(1)	(1)
NTSENGO	**23**	**23**	**25**

(b) Nkarhi wo dyondzisa wa Tigiredi ta V, 1 na 2 i 23 wa tiawara kutani Giredi ya 3 yi averiwa 25 wa tiawara.

(c) Tiawara ta khume ti averiwe tindzimi eka Tigiredi ta 1-2 na tiawara ta 11 eka Giredi ya 3. Mpimohenhla wa tiawara ta nhungu (8) na mpimohansi wa tiawara ta nkombo (7) wu averiwe Ririmi ra le Kaya, na mpimohansi wa tiawara timbirhi (2) na mpimohenhla wa tiawara tinharhu (3) wu averiwa Ririmi ro Engetela eka tigiredi ta 1-2 . Eka Giredi ya 3 mpimohenhla wa tiawara ta nhungu (8) na mpimohansi wa tiawara ta nhungu (7) wu averiwe Ririmi ra le Kaya kutani mpimohansi wa tiawara tinharhu (3) na mpimohenhla tiawara ta mune (4) wu averiwa Ririmi ro Engetela ro Sungula.

(d) Eka dyondzo ya Ntivo swa Vutomi, Vutivi bya Masungulo byi averiwe awara yin'we eka Tigiredi ta V-2, na tiawara timbirhi (2) tanihilaha swi kombisiweke hakona eka swiangi swa Giredi ya 3.

1.4.2 Xiyimo xa le Xikarhi

(a) Tafula leri nga laha hansi ri komba tidyondzo na nkarhi wo dyondzisa eka Xiyimo xa le Xikarhi

DYONDZO	TIAWARA
Ririmi ra le Kaya	6
Ririmi ro Engetela ro Sungula	5
Matematiki	6
Sayense na Thekinoloji	3,5
Tisayense ta swa Vanhu	3
Ntivo swa Vutomi • Vutshila byo Tumbuluxa • Dyondzo ya swa Vutiolori • Dyondzo ya swa Rihanyo	**4** (1,5) (1) (1,5)
NTSENGO	**27,5**

1.4.3 Xiyimo xa le Henhla

(a) Nkarhi wo dyondzisa eka Xiyimo xa le Henhla wu yime hi ndlela leyi:

DYONDZO	TIAWARA
Ririmi ra le Kaya	5
Ririmi ro Engetela ro Sungula	4
Matematiki.	4,5
Tisayense ta swa Ntumbuluko	3
Tisayense ta swa Vanhu	3
Thekinoloji	2
Tisayense ta mafambiselo ya swa ikhonomi	2
Ndzetelo wa swa Vutomi	2
Vutshila bya vutumbuluxi	2
NTSENGO	**27,5**

1.4.4 Tigiredi ta 10-12

(a) Ndzetelo wa nkarhi wo dyondza eka Tigiredi ta 10-12 wu yime hi ndlela leyi:

DYONDZO	NKARHI LOWU VEKIWEKE HI VHIKI (TIAWARA)
Ririmi ra le kaya	**4.5**
Ririmi ro Engetela ro Sungula	**4.5**
Matematiki	**4.5**
Ndzetelo wa swa vutomi	**2**
Mpimohansi wa tidyondzo tin'wana na tin'wana tinharhu leti hlawuriweke eka Ntlawa wa B eka Xitandzhaku xa B, Matafula ya B1-B8 ya le ka Xitsariwa xa pholisi xa, *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12, hi ku ya hi swiringanyeto leswi pimanyisiweke eka ndzimana ya 28 ya xitsariwa xa pholisi lexi boxiweke.*	**12 (3x4h)**
NTSENGO	**27.5**

Nkarhi lowu pimiweke hi vhiki wu nga tirhisiwa ntsena eka mpimohansi lowu lavekaka wa tidyondzo ta *Xitatimende xa kharikhulamu ya Rixaka Tigiredi ta V - 12 (XKR)* tanihilaha swi kombisiweke hakona laha henhla, naswona wu nga ka wu nga tirhisiwi eka tidyondzo tin'wana to engetela., Loko mudyondzi a navela ku dyondza tidyondzo to engetela, ku fanele ku engeteriwa nkarhi wo ti dyondza.

XIYENGE XA 2: NTIVISO WA TINDZIMI

2.1 RIRIMI RA LE KAYA TIGIREDI TA V - 3 MANGHENELO

Eka Xiyimo xa masungulo, vuswikoti bya Ririmi ra le Kaya eka kharikhulamu hi lebyi:

Ku yingisela na ku vulavula	Ku Ehleketa na ku Ehleketisisa swin'we na Xivumbeko xa ririmi na Matirhiselo ya rona, leswi pfanganisiweke eka vuswikoti lebya mune bya ririmi (ku yingisela, ku vulavula, ku hlaya na ku tsala)
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	
Ku tsala na ntivontsalo	

Vundzeni (vutivi, minongoti na vuswikoti) lebyi nga eka Xitatimende xa Kharikhulamu ya Rixaka (XKR) byi veketeriwe hi vukheta eka Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo (XIPHOKHAMA), hi kotara, hi ku tirhisa tinhlokomhaka leti. Xitatimende lexi xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo xi pfuna mudyondzisi hi:

- manghenelo lama nga na swiletelo leswi pfunaka hilaha hi nga tirhisaka xitsariwa xa Xiyimo xa Masungulo
- vundzeni, minongoti na vuswikoti leswi faneleke ku dyondzisiwa hi kotara
- swiletelo swa maavelo ya nkarhi
- swilaveko swa Migingiriko ya Makambelelo ya mafundza na swiringanyeto swa makambelelo ya nkamafundza
- minongonoko ya switirhisiwa leswi bumabumeriweke eka giredi yin'wana ni yin'wana

2.2 MAENDLELO YO PFANGANISA

Nongonoko wa Tindzimi wu pfanganisiwile eka swiyenge hinkwaswo swa tidyondzo. Ririmi ri tirhisiwa eka kharikhulamu hinkwayo eka mintirho hinkwayo ya swanomo, ku hlaya na ku tsala. Vuswikoti byo Yingisela na Ku vulavula swi ta hluvukisiwa eka Matematiki na le ka dyondzo ya swikili swa Vutori, lebyi vumbiwaka hi tidyondzo to tala to fana na Vutshila bya vutumbuluxi na Vutivi bya Masungulo ku katsa Ntivorihanyu, Tisayense ta Ntumbuluko na Thekinoloji swin'we na Tisayense ta swa vanhu. Minkongomelo na tinhlokomhaka swi nga hlawuriwa eka swiyenge leswi swa dyondzo ku vumba matirhiselo ya ku dyondzisiwa ka vuswikoti bya ririmi.

2.3 MAAVELO YA NKARHI EKA KHARIKHULAMU

Maavelo ya nkarhi eka Tindzimi lama landzelaka ya ta sungula ku tirhisiwa hi 2012. Eka Xiyimo xa Masungulo nkarhi lowu nga ta vekiwa hi xikolo eku dyondziseni ka ririmi, wu ta lawuriwa hi matirhiselo ya ririmi eka xikolo xolexo. Xikolo hi xoxe xi ta teka xiboho xa ku avela nkarhi wo talanyana kumbe ku wu hunguta eka Ririmi ra le Kaya na Ririmi ro Engetela ro Sungula ku ya hi swilaveko swa vadyondzi va xikolo xolexo. Mpimohansi wa nkarhi wa Ririmi ra le Kaya (RK) na Ririmi ro Engetela ro Sungula (RES) wu nyikiwile endzeni ka swiangi eka tafula leri nga laha hansi.

	Ririmi ra le Kaya	Ririmi ro Engetela ro Sungula
Giredi ya V	tiawara ta 8 (2) 10	
Giredi ya 1	tiawara ta 8 (7)	tiawara ta 3(2)
Giredi ya 2	tiawara 8 (7)	tiawara ta 3(2)
Giredi ya 3	tiawara 8 (7)	tiawara ta 4(3)

Ndzawulo yona a yi lawuleli swikolo leswaku swi averisa ku yini **Mpimohansi wa nkarhi** eka swiyenge leswo hambana hambiloko swiringanyeto leswi landzelaka swi nyikiwa eka giredi yin'wana na yin'wana.

GIREDI YA 1 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na ku vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3	Timinete ta 45
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya swin'we: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3 (timinete ta 45) Ku hlaya hi ntlawa: Timinete ta 30 hi siku (mintlawa yimbirhimbirhi ku ringana timinete ta 15) ku ringana masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara ta 4 na timinete ta 30
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku tsala	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3	Timinete ta 45
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 7**
GIREDI YA 2 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na u vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3	Timinete ta 45
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4 (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya swin'we: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3 (timinete ta 45) Ku hlaya hi ntlawa: Timinete ta 30 hi siku (mintlawa mimbirhimbirhi ku ringana timinete ta 15) masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara ta 4 na timinete ta 30
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 3	Timinete ta 45
Ku tsala	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 7**
GIREDI YA 3 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na Ku vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3	Timinete ta 45
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3 (timinete ta 45) Ku hlaya swin'we: Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ma3 (Awara yin'we) Ku hlaya hi ntlawa: Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ya 3 (mintlawa mimbirhi ku ringana timinete ta 10) masiku ya ntlhanu (Awara yin'we) Ku hlaya hi ntlawa timinete 30 hi siku (mintlawa mimbirhimbirhi timinete ta 15) masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara tinharhu na timinete ta 25
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ma3	Timinete ta 45
Ku tsala	Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ma3	Awara yin'we
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 7**

Ndzawulo ya dyondzo a yi bi ntila wa hilaha Mpimohenhla bya nkarhi byi faneleke ku va xiswona eka swiphemu leswo hambana hambiloko swiringanyeto leswi landzelaka swi nyikiwa eka giredi yin'wana na yin'wana.

GIREDI YA 1 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na ku vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya swin'we: Timinete ta 30 hi siku (mintlawa mimbirhimbirhi timinete ta 15) ku ringana masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara ta 5
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku tsala	Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ma3	Awara yin'we
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 8**
GIREDI YA 2 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na Ku vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya swin'we/ku tsala swin'we: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya hi ntlawa: Timinete ta 30 hi siku (mintlawa mimbirhimbirhi ku ringana timinete ta 15) ku ringana masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara ta 5
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku tsala	Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ma3	Awara yin'we
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 8**
GIREDI YA 3 RIRIMI RA LE KAYA		**Ntsengo hi vhiki**
Ku yingisela na ku vulavula	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku hlaya na ntivomimpfumawulo	Ntivomimpfumawulo: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya swin'we/ku tsala swin'we: Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya ntlhanu (Awara yin'we na timinete ta 15) Ku hlaya hi ntlawa: Timinete ta 30 hi siku (mintlawa mimbirhimbirhi ku ringana timinete ta 15) ku ringana masiku ya ntlhanu (tiawara ti2 na timinete ta 30)	Tiawara 5
Ntivontsalo	Timinete ta 15 hi siku ku ringana masiku ya 4	Awara yin'we
Ku tsala	Timinete ta 20 hi siku ku ringana masiku ma3	Awara yin'we
	Ntsengo wa vhiki	**Tiawara ta 8**

2.4 MAKAMBELELO

Xitsariwa xa Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo (XIPHOKHAMA) xi hi nyika swilaveko swa nghingiriko wun'wana na wun'wana wa Makambelelo ya Nkamafundza.

GIREDI YA	DYONDZO	KOTARA YA 1	KOTARA YA 2	KOTARA YA 3	KOTARA 4	NTSENGO
1	Ririmi ra le Kaya	1	2	2	2	7
2	Ririmi ra le Kaya	1	2	2	2	7
3	Ririmi ra le Kaya	1	3	3	2	9

Eka kotara yo sungula ku na Nghingiriko wun'we ntsena wa Mafundza (lowu vumbiwaka hi swiphemu swo hlayanyana leswi tirhanaka na matlhelo yo hambana ya ririmi) eka Giredi ya 1 - 3. Eka Giredi ya 1 swikolo swi kondleteriwa ku endla makambelelo ya ku andlalela eka kotara yo rhanga. Eka Tigiredi ta 2 na 3 Makambelelo ya Rixaka ya Lembe na Lembe (MARILELE - kumbe *ANA* hi Xinghezi) ya ta tirhisiwa eku sunguleni ka kotara. Tlhandlakambirhi, swiringanyeto swi nyikiwile swa makambelelo ya nkamafundza lawa ku dyondza na ku dyondzisa ka siku na siku swi nga ta akela ehenhla ka wona kambe ya nga rhekhodiwi tanihi ya mafundza..

2.5 KU YINGISELA NA KU VULAVULA

Vadyondzi va tshama va ri karhi va hluvukisa vuswikoti bya vona byo yingisela no vulavula, ku nga ri ntsena eka swiyenge swo dyondza ririmi kambe na le ka tidyondzo letin'wana. Tanihileswi ku yingisela na ku vulavula swi nga swa nkoka eku dyondzeni, vuswikoti bya swona byi fanele ku ndlandlamuxiwa ka ha ri eku sunguleni ka ku dyondza ka mudyondzi. Hikokwalaho, eka Xiyimo xa le Hansi, ku na minkarhi leyi vekiweke ya ndlandlamuxo wa vuswikoti bya swilo leswi swimbirhi swa nkoka.

Nkarhi lowu averiweke vuswikoti byo yingisela na byo vulavula wu hi nyika nkarhi lowu (1) tirhisiwaka eku sunguleni ka siku na (2) wa migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela no vulavula.

2.5.1 Mintirho ya swanomo eku sunguleni ka siku

Mpundzu wun'wana na wun'wana mudyondzisi u fanele ku sungula siku na vadyondzi hi nghingiriko wa swanomo. Tirhisa nkarhi lowu ku:

- vulavula hi ta siku, chati ya ta maxelo, vadyondzi lava ku nga masiku ya vona yo velekiwa na swin'wana swa nkoka swa siku.
- kambela lava teke exikolweni hi ku vitanela mavito ya vona ku lava ku vona lava va teke na lava va nga tangiki exikolweni.
- yingisela vadyondzi va nga ri vangani va rungulelana timhaka / va komba va tlhela va vulavula hi xifaniso kumbe xilo; / vulavulani hi dayari (swa mintlangu) na mahungu lawa ya ha hisaka na ku rungula switori. Ringeta ku yingisela mahungu ya mudyondzi un'wana na un'wana kan'we hi nkarhi wo ringana mavhiki mambirhi.

2.5.2 Migingiriko ya nkongomo

Nkarhi lowo tala wu fanele ku kongomisiwa eka vuswikoti byo yingisela na byo vulavula eka Xiyimo xa Masungulo. Nkarhi lowu vekiweke wa swa nomo wu katsa migingiriko yo yingisela na ku vulavula leyi kongomisiweke eka vuswikoti byo karhi kwalomu ka kambirhi hi vhiki. Xitsariwa xa Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo (XIPHOKHAMA) xi hi nyika vuswikoti byin'we bya siku na siku / vhiki na vhiki byo yingisela na ku vulavula na

minongonoko yimbirhi ya vuswikoti bya nkoka byo yingisela no vulavula. Ku hambana loku ku pfuna vadyondzisi ku kunguhatela ku dyondzisa leswaku tidyondzo ta vona to yingisela no vulavula ti va ti kongomisiwile eka ku ndlandlamuxa vuswikoti byo karhi byimbirhi kumbe byinharhu hi nkarhi wun'we. Migingiriko leyi yi ya nkongomo yi fanele ku pfanganisiwa na ntlangu lowu wu nga xiphemu xa Vutshila na Vuvatli eka Swikili swa Vutomi

2.6 NKARHI LOWU KONGOMISIWEKE EKA KU HLAYA NA KU TSALA

Eka tiGiredi ta 1-3, Ku hlaya na ku tsala swi humelela hi nkarhi lowu kongomisiweke eka ku hlaya na ku tsala. Laha hi kona laha tidyondzontsongo ta nkongomo leti nga erivaleni ti faneleke ku dyondzisiwa vadyondzi leswaku va va vahlayi na vatsari lavanene. Nkarhi wu fanele ku vekeriwa tidyondzo ta nkongomo leswaku ku ta va na tidyondzontsongo leti katsaka ku hlaya. (Ku hlaya swin'we, ku hlaya hi ntlawa, ku hlaya va ri vambirhi, ku hlaya hi un'weun'we, migingiriko ya ntivoririmi na yo peleta). Hi nkarhi lowu , mudyondzisi u hlayisa vadyondzi hi mintawa yimbirhimbirhi leyi leteriwaka loko vadyondzi lavan'wana va ri karhi va katsakanya migingiriko yo fana na ku tsala swikambelantwisiso, ntivomimpfumawulo, mpeleto, ntivoririmi na ku tsala. Ku hlaya hi vambirhi na hi un'weun'we swi nga endliwa hi nkarhi wun'we.

Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo (XIPHOKHAMA) xa Xiyimo xa Le Hansi, xi avanyisa swilaveko swo hlaya ku ya hi:

- ku hlaya swin'we (ku katsa na ku tsala swin'we)
- ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi
- ku hlaya hi vambirhimbirhi / u ri wexe handle ka ndzetelo
- Ntivomimpfumawulo ku katsa na ku ndzemuko wa mimpfumawulo

2.6.1 Ku hlaya swin'we

Ku hlaya swin'we (na/ kumbe ku tsala swin'we) swi tala ku humelela eka timinete ta 15 leto rhanga ta nkarhi wa ku hlaya na ku tsala ka nkongomo. Mudyondzisi u tirha na tlilasi hinkwayo. Ku hlaya huriwa swin'we na mudyondzisi swi endliwa kambirhi kumbe ka mune evhikini ku ri karhi ku tirhisiwa xitshuriwa xin'we xin'we lexi kurisiweke leswaku tlilasi hinkwayo yi ta xi vona, swo fana na na Tibuku Letikulu, tiphositara na swifaniso kumbe xitshuriwa eka phurojekitara yo komba vuxokoxoko bya mahungu (Data projector) kumbe switshuriwa swo ka swi nga ri swa ntiyiso na swa ntiyiso swa mudyondzi un'wana na un'wana. Hambileswi hi ntolovelo ku nga ta tirhisiwa xitshuriwa xin'we hi vhiki , switshuriwa leswi hlawuleriweke giredi yin'wana na yin'wana swi fanele ku engeteleka hi ku leha na ku nonon'hwa exikarhi ka lembe na le ka tigiredi hinkwato. Naswona mahungu ya swona ya fanele ku ya ya ri karhi ya nonon'hwa. Vadyondzi va ta dyondzisiwa ro sungula tinxakaxaka ta switori, switlhokovetselo, swinsin'wana, mintlangu, ku katsa switshuriwa swa mahungu na swo dirowiwa na swo pfapfarhutiwa.

Nkarhi wun'wana na wun'wana eka dyondzo ya ku hlaya swin'we, ku ta langutiwa leswi landzelaka: minongoti ya leswi tsariweke, swihlawulekisi swa switshuriwa, ntivomimpfumawulo, tipatironi ta ririmi , maqhinga yo paluxa/lemuka marito na ku twisisa eka tilevhele to hambanahambana (xik: swivutiso swo kongoma, swa mbuyetelo wa mhaka, swa nkumbetelo, swo hlela na swo kombisa ntsakelo. Eka xiyenge xo sungula, ku ta langutiwa eka ku tiphina , ku languta xitshuriwa ro sungula, vadyondzi va ri karhi va angula eka xitshuriwa. Eka xiyenge xa vumbirhi ka ha tirhisiwa xitshuriwa xolexiyani kambe se ku langutiwa ngopfu leswi tsariweke laha vadyondzi va nga ta hlaya va ri karhi va pfuniwa hi mudyondzisi, va tirhisa minkanelo leyi vaka kona ku engetela ntivomarito, ku antswisa ntwisiso, vuswikoti byo kuma nhlamuselo na swivumbeko swa xitshuriwa (ntivoririmi, mapeletelo na sw. na sw. Hi siku ra vunharhu, kumbe na ra vumune, vadyondzi va ta hlaya xitshuriwa hi voxe, laha va nga ta tlhela va vulavula hi leswi va swi

hlayeke eka xitshuriwa xa vona, va endla migingiriko ya swanomo, swo endla kunene na yo tsala leyi kongomisiweke ka xitshuriwa xoxolexo. Swin'wana swa switshuriwa leswi, swi nga tirhisiwa ku ringana siku rin'we kumbe mambirhi evhikini, ngopfungopfu eka Tigiredi ta 2 na 3.

2.6.2 Ku tsala swin'we

Laha swi kotekaka, xitshuriwa lexi tirhisiwaka loko ku hlayiwa swin'we xi fanele ku pfuneta loko ku endliwa nghingiriko wo **tsala swin'we** laha mudyondzisi a nyikaka xikombiso xa matsalelo ya xitshuriwa. Vadyondzi va ta nghenisiwa eka ku titumbuluxela xitshurwa hi voxe loko mudyondzisi yena a ri mukondleteri na mutsari wa leswi endliwaka. Xitshuriwa lexi xi hlayiweke swin'we xi nga tirhisiwa ku nyika swikombiso swa mapeletelo kumbe swihlawulekisi swin'wana swa leswi pfunaka ku lulamisela switshuriwa swintshwa. Leswi swi nyika vadyondzi xikombiso xa loko va ta tsala ntirho wa vona vini. Ku hlaya swin'we na ku tsala swin'we swi fanele ku endliwa eka tigiredi ta 1-3

2.6.3 ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka

Leswi hi nga swi vula **qhinga ro dyondzisa ntlawa ku hlaya ku ya hi vuswikot**i bya vona laha swirho hinkwaswo entlaweni swi hlayaka xitshuriwa xo fana va rhangeriwile hi mudyondzisi wa vona naswona swi fanele ku endliwa **siku rin'wana na rin'wana**. Ku hlaya hi ku leteriwa swi lava nghenelelo wa mudyondzisi laha eka nkarhi wo karhi ku nga vaka na vadyondzi va 6 kumbe 10. Mudyondzisi u lulamisa dyondzo ya yena yi katsa maqhinga yo hlaya hi ku tirhisa vutivi bya swiphemu swa rito lama va nga ta ma tirhisa loko va hlangana na mintlhontlho eka switshuriwa. ku vulavula hi xitshuriwa exikarhi ka mudyondzi na mudyondzisi (na vadyondzi va vulavula hi xivona i swa nkoka eka endlelo leri. Hi nkarhi lowu, mudyondzisi a nga fanelangi ku kavanyetiwa hi vadyondzi lavan'wana lava va nga ta va va ri ku tirheni ka migingiriko ya vona va ri voxe. Sexini yin'wana na yin'wana ya ntlawa yi fanele ku teka timinete ta 10 na ta 15, ku ri na mintlawa yimbirhi leyi hlayaka na mudyondzisi siku na siku (kwalomu ka hafu ya Awara yin'we hi siku)

2.6.4 Ku vumba mintlawa ku ya hi vuswikoti

Switshuriwa swi hlawuriwa hi ku landza levhele ya vuswikoti byo hlaya bya ntlawa. Ndlela yo olova yo kuma tilevhele to hambana hambana ta vuswikoti bya vadyondzi bya vadyondzi byo hlaya na ku va avanyisa ku ya hi mintlawa , i ku xiya vadyondzi loko va ri karhi va hlaya xitshuriwa. Nongonoko wa matikhomelo lama vonakaka lowu nga ta ku pfuna ku ntlawahata vadyondzi eka tisexini ta ku hlaya loku leteriwaka hi lowu:

- Xitshuriwa xi fanele xi hlayiwa hi ku olova kambe xi tama xa ha ri na mintlhontlho yi nga ri yingani eka muhlayi eka levhele yo hundzuluxa leswi tumbeleke kumbe yak u twisisa leswi hlayiwaka. Muhlayi u fanele ku lemuka ku hundzuluxa marito lama yo ringana 90% -95% hi xihatla. Hinkwavo va fanele ku heta ku hlaya ndzimana leyi hlawuriweke va siyana hi timinete ntsena.
- Va ta hlaya hi nkhuluko na mavulelo lama faneleke
- Va ta hlaya va ri karhi va kombisa ku swi tsakela
- Va ta hlaya va nga ri eku kombeteleni hi rintiho
- Va ta hlaya va miyerile

Magoza yo dyondzisa ku hlaya hi ku letela ntlawa

I. Hlawula xitshuriwa lexi faneleke:

Ku ta tirhisiwa ngopfu swipele leswi ringanisiweke emintlaweni yo hlaya. Swipele leswi swi fanele ku va eka xiyimo xa le hansinyana eka xa switshuriwa leswi tirhisiwaka ku hlaya swin'we. Rhanga hi ku hlaya xitshuriwa xi nga si nyikiwa vadyondzi u ri karhi u xiya swihlawulekisi leswi nga kona swa xivumbeko, ntivomarito kumbe vulongoloxamarito leswi nga vaka ntlhontlho eka vadyondzi. Leswi swi nga nyika mudyondzisi nkongomo wo dyondzisa.

II. Manghenelo:

Tivisa muxaka wa buku kumbe kavanyisa leswi nga ta tirhisiwa eka sexini yo karhi kutani u tivisa nhlokomhaka. Pfuneta vadyondzi ku vona leswi fanaka exikarhi ka nhlokomhaka leyi na leswi va hlanganeke na swona evuton'wini bya vona. Endla leswaku 'mbhurisano' lowu wu nga humi emhakeni naswona wu enela ntsena ku pfuneta vadyondzi ku hlaya hi vuswikoti (2-3 wa timinete).

III. Ku vulavula hi xifaniso kumbe Ku hlaya xihenhla:

Eka vadyondzi lavantsongo ngopfu, vulavulani hi ku komisa hi leswi pfapfarhutiweke/swifaniso ebukwini kumbe Kavanyisa (Ndzima) u ri karhi u kombisa vuxokoxoko bya nkoka na ku vutisa leswaku ku humelela yini hi nkarhi wolowo eka xitsariwa. Vadyondzi lava va kulekenyana vona va dyondzise ku hlaya xitshuriwa xihenhla va languta ngopfu tinhlamuselo ta xifaniso/swidirowiwa, tinhlokomhaka ta tindzima na swin'wana swihlawulekisi swa makunguhatelo ya xitshuriwa kukotisa nongonoko wa timhaka na/kumbe tinhlokomhakantsongo eka xitshuriwa. Laha ku nga na marito mantshwa kumbe yo tika eka xitshuriwa, mudyondzisi u ma nghenisa eka 'mbhurisano hi xitshuriwa' xo tihlamusela, vadyondzi hi voxe va nga si xi hlaya. Leswi swi fanele swi teka 2-3 wa timinete.

IV. Ku hlaya ko sungula:

Vadyondzi va hlaya xitshuriwa hi un'we un'we. Vahlayi lava ha sungulaka va nga hlayela ehenhla kumbe hi ku hlevetela kasi vahlayi lava nga na ntokoto vona va hlaya hi mbilu va miyerile ku kondza mudyondzisi a va lerisa ku hlayela ehenhla. Mudyondzisi u ta xiyaxiya mahlayelo ya vadyondzi kutani anga hlawula nkongomo wo engetela wo dyondzisa lowu kongomisiweke eka leswi voniweke. Hi nkarhi lowu, u ta va a ri karhi a famba hi mudyondzi ha un'weun'we a va yingisela loko va hlayela ehenhla xiphemu xa xitshuriwa. Nkarhi wun'wana a nga va tlhontlha hi ku va vutisa swivutiso swo fana na leswi landzelaka

- Xana u langutela ku hlaya yini eka buku leyi?
- Xana wa swi twisisa leswi ke?
- A wu voni ke! U lulamisile swihoxo swa wena . Swa twala.
- Eka xivulwa lexi, hi swihi leswi a swi ta twala kahle?
- Languta swifaniso.
- Swi nga va swona, kambe tlhela u languta letere lero sungula.

V. Nkanelo:

Loko vadyondzi va vutisile swivutiso hi nkarhi wo bula hi swifaniso, tlhelela eka swivutiso swa kona mi kanela

tinhlamulo ta swona. Nkanelo wa n'wina wu nga ha katsa na ku kongomisa eka ntivomimpfumawulo, ntwisiso kumbe swiyenge swo karhi swa ntivoririmi. Kanelani xitshuriwa mi ri karhi mi tsundzuka na tinxakanxaka ta swivutiso leswi nga ta katsiwa eka nkanelo ku hluvukisa ntwisiso.

VI. Ku hlaya ka vumbirhi na loku landzelaka:

Hi masiku yo landzelelana, vadyondzi va ta tlhela va hlaya xitshuriwa hi vambirhimbirhi kumbe a ri yexe. Mhakankulu ya maendlelo lawa i ku endla leswaku va va na vuswikoti byo hlaya hi nkhuluko na ku hlaya va ri karhi va engetela ntivomarito, ntivoririmi na ku twisisa xitshuriwa hi vuenti. Cincacinca maendlelo ya mhaka leyi, xik: ku hlaya xiphemu xa ximunhuhwatwa xo karhi kumbe va cincana hi ku hlaya pheji kumbe ndzimana lavakulunyana, lava nga na ntokoto wo hlaya va nga ha tihlawulela ndzimana yo karhi va tihlayela yona hi nkarhi lowu.

Ku hlaya hi vambirhimbirhi na hi un'weun'we

Ku hlaya hi vambirhimbirhi na ku hlaya hi un'weun'we swi nyika vadyondzi nkarhi wo titoloveta ,ku hlaya na ku va kondletela ku hlayela ku tiphina.

Vadyondzi va nga ha vuyelela ku hlaya swipele swa vona swa tlilasi kumbe swa mintlawa, kumbe va hlaya tibuku ta 'mafenya' kumbe swipele swo engetela. Xitsariwa xa kona xi fanele ku va eka xiyimo xa le hansinyana eka lexi tirhiseriwaka Ku hlaya swin'we na Ku hlaya hi Mintlawa loku Leteriwaka. **Ku hlaya hi vambirhimbirhi** swi nga endliwa nkarhi wun'wana na wun'wana, kun'wana na kun'wana, wu ri nghingiriko wo hlaya kwala tlilasini. Vadyondzi va nga tshama hi vambirhimbirhi endzeni kumbe ehandle ka tlilasi va hlaya swin'we kumbe va siyerisana ku hlaya kumbe vadyondzi vambirhi lava nga heta mintirho ya vona va nga hlaya swin'we loko vadyondzi lavan'wana va ri eku hetiseni ka ntirho wa vona.

Loko vadyondzi va **tihlayela tibuku hi voxe** va tlhela va ndlandlamuxa ku hlaya hi nkhuluko, ntsena loko tibuku ta kona ti olova ku enela ku va va ti hlaya handle ko lava ku pfuniwa. Swibukwana swa switori swo koma no olova, swa swihungwana leswi kumbetelekaka na swifaniso swa mihlovohlovo hi swona leswi lavekaka. Van'wana vadyondzi va rhandza ku nyika vadyondzi switori swo tihlayela loko va ri emakaya ya vona. Ntirho lowu wo tihlayela emakaya wu fanele ku katsa ku vuyelela ku hlaya swipele/tibuku leti hlayiweke hi ntlawa kumbe swibukwana leswo olova swo tsakisa. Ntolovelo lowu wa ku hlaya ko engetela, loko wu endliwa **nkarhi na nkarhi siku rin'wana na rin'wana,** wu na ntirho wa nkoka eka ku dyondza ku hlaya.

Tindlela ta ntlhanu to dyondzisa ku hlaya

Swidyondzeki swo hlaya leswi endleke ndzavisiso wo hlaya, swa pfumelelana leswaku ku na tindlelankulu ta ntlhanu ta ku dyondzisa ku hlaya:

- Ndzemuko wa mimpfumawulo
- Ku lemuka marito (marito lama nga toloveka)
- Ku twisisa leswi hlayiwaka
- Ntivomarito
- Ku hlaya hi nkhuluko

Xin'wana na xin'wana xa swiyenge leswi xaxametiweke laha xi fanele ku dyondzisiwa hi ku swi va erivaleni na ku titoloveta swona siku rin'wana na rin'wana.

Ndzemuko wa mimpfumawulo

I ku lemuka leswaku mbulavulo wu na ndzandzelelano wa mimpfumawulo, no lemuka mimpfumawulo leyi fambaka yi ri yoxe, ndlela leyi mimpfumawulo yi endlaka marito na hi nldela leyi marito ma endlaka swivulwa. Nhluvukiso wa ndzemuko lowu faneleke ku sunguriwa eka Giredi ya 1.

Ndzandzelelano wo dyondzisa ndzemuko wa mimpfumawulo wu nga va:

- Migingiriko leyi kongomisiweke eka yelano wa mimpfumawulo (xik: marito lama yelanaka hi mpfumawulo : teka, veka).
- Migingiriko leyi kongomisiweke eka mapeletwana (xik. Phokotela vito ra wena, xik: Sa-si)
- Migingiriko leyi kongomisiweke eka xitatisi xo rhanga xa rito (xiphemu lexi rhangelaka xitwari xa peletwana) na xitwaripeletwana lexi landzelaka (h.l xitwari+ peletwana leri landzelaka), xik: k + amba; f + amba.
- Migingiriko leyi kongomisiweke eka: Hlanganisa mimpfumawulo leyi: /h-/i-/m-/a na /h-/u-/m-/a.
- Migingiriko yo yelanisa: Xana marito lawa ma sungula hi mpfumawulo wo fana ke: hleva/hlova?
- Migingiriko yo hambanisa mimpfumawulo: Xana u twa yini eku sunguleni ka: hl-/o- /m-/a; **hl**oma; hl-/a-/m-/b-/a ; **hl**amba
- Migingiriko yo siva: Xana u ta va na rito rihi loko wo siva letere h/ hi/ g eka rito huma?
- Migingiriko yo yo twananisa mimpfumawulo: xik: h/i/m/a na h/u/m/a
- Xik: k + amba, f + amba
- Migingiriko yo twananisa mimpfumawulo: xik: **mpf**u/**ndl**a
- Migingiriko yo hambanisa swiphemu swa marito hi k uvula mpfumawulo lowu u wu tweke xik: sweka; swe/ka (ku hambanisa mapeletwana)
- Huma ; h/u/m/a (ku hambanisa mimpfumawulo)
- Migingiriko yo susa
- Vula **teka** yi ri hava **te-** (nsuso wa peletwana)
- Vula **hlamba** yi ri hava **hl** (nsuso wa xiphemu lexi nga emahlweni ka xitwari)
- Vula **teka** yi ri hava **t-** (nsuso wa mpfumawulo)

Migingiriko leyi pfunaka ku hluvukisa vuswikoti bya masungulo yi katsa mintlangu yo yingisela, swinsin'wana, mintlangu ya yelano wa mimpfumawulo na swinsin'wana swo sungula hi mimpfumawulo yo fana.

Ntivompfumawulo

Ntivomimpfumawulo wu vula mimpfumawulo ya marito na maletere yo huma eka alifabete lama yimelaka mimpfumawulo leyi. I xitirhisiwa xa nkoka eka ku tsala na ku hlaya.

Ku na minongonoko yo hlaya yo dyondzisa mimpfumawulo. (Swikolo swi nga tihlawulela minongonoko leyi nga ta seketela ku dyondzisiwa ka mimpfumawulo hi ndzandzelelano lowunene exikolweni. Swikolo swi komberiwa ku ka swi nga honisi minongonoko leyi swi tihlawuleleke yona.) Kutani-ke ndzandzelelano lowu ringanyetiweke eka (XIPHOKHAMA) ko va swiletelo ntsena swa leswi mi faneleke ku dyondzisiwaka xiswona ntivomimpfumawulo. Laha minongonoko ya mimpfumawulo yi nga na ndzandzelelano wo hambana na lowu nga laha, landzelelani yona. Hambiswiritano, magoza lama nga kona yo nghenisa swiphemu swa dyondzo ya mpfumawulo ya fanele ku fana na lama nga eka xitsariwa xa XIPHOKHAMA.

Ntivomimpfumawulo na ntivontsalo swi fanele ku famba swin'we tanihileswi mpfumawulo wa letere ku dyondzisiwaka na matsalelo swi dyondzisiwaka swin'we. Dyondzisa mimpfumawulo leyi tirhisiwaka ngopfu eka Giredi ya 1. U nga rivali mavumbelo ya maletere ku endlela leswaku, xikombiso: munhu a nga hlawula ku dyondzisa letere *c* a nga si dyondzisa letere *a*, na letere a nga si dyondzisa letere *h* na *b*. Xitsariwa xa XIPHOKHAMA xi andlala magoza ya ku sungula ku dyondzisa mimpfumawulo ku endlela leswaku mpfumawulo wu1 - mi2 leyintshwa yi sungula ku dyondzisiwa vhiki rin'wana na rin'wana eka tikotara timbirhi leto rhanga, ku endlela leswaku mimpfumawulo ya nhungu yi va yi dyondzisiwile hi ku hela ka kotara yo sungula, leyi nga sala hi ku hela ka kotara ya vumbirhi. Yin'wana mimpfumawulo leyi katsaka xitatisi na xitwari yi nga ha sungula ku dyondzisiwa eka xiphemu xa vumbirhi xa Giredi ya 1. Hi nkarhi wolowo, yana emahlweni na ku toloveta vadyondzi ku aka na ku tlhantlha marito.

Eka Giredi ya 2 na Giredi ya 3, yin'wana mimpfumawulo leyi katsaka switatisi na switwari ya dyondzisiwa, yi ya yi ri karhi yi kombeta ku tika loko lembe ri ri karhi ri famba, na le ka tigiredi letimbirhi. Ku dyondzisiwa ka mimpfumawulo a hi nchumu lowu ngo endliwa wu ri woxe, kambe wu fanele ku tlhela ku va na nongonoko wo hlaya swin'we.

Loko vadyondzi va ri karhi va dyondza sisiteme ya mimfungho ya mimpfumawulo ya ririmi leri dyondzisiwaka, va fanele va kondleteriwa ku tirhisa 'mpeleto wo tiendlela' ku fikela nkarhi lowu va nga ta dyondza milawu ya mapeletelo ya ntolovelo. Vadyondzi lava tirhisaka 'mpeleto wo tiendlela' va hetelela va ri vapeleti vo antswa ku tlula lava nga wu tirhisiki. Hisekela ku va vadyondzi va tsala maletere hi nkhaqato laha mpfumawulo wun'wana na wun'wana wa rito wu yimeriwaka hi ku tsala tanihi le ka: *papula* matshan'weni ya *apula*; *miloho* matshan'weni ya *miroho; lhoko* matshan'weni ya *rhoko*.

Mpeleto wu yelana swinene na ntivomimpfumawulo, kutani nongonoko wa mpeleto wu fanele ku lawuriwa hi mimpfumawulo leyi dyondzisiweke vhiki rero. Eka tigiredi ta 1 na 2, mpeleto wu nga dyondzisiwa tanihi nghingiriko wa nkamafundza, loko eka Giredi ya 3 wu fanele ku va wa mafundza lowu nga na swikambelwana na mbitanelo nkarhi na nkarhi. Hambiswiritano, swilaveko swa mapeletelo lamanene swi fanele ku vonaka eka ntirho wa vadyondzi wo tsala, ku nga ri ntsena eka swikambelwana na mbitanelo wa mpeleto.

Ndzemuko wa marito

Marito lama talaka ku voniwa (kumbe yo 'languta u vula') ya endla ku va mudyondzi a lemuka rito ro karhi loko a ri vona hikwalaho ka ku va rito ra kona ri tshamela ku vuyeleriwa. Marito lawa ya vuyeleriweke ko tala eka xitshuriwa ya nga dyondziwa hi yona ndlela leyi. Xinghezi, ku hambana na tindzimi letin'wana, xi na phesente leyikulu ya marito lama nga ltoloveka ngiki, hileswaku marito lama nga peletiwiki ku ya hi matwariselo ya wona. Hikokwalaho ku na mavonelo yo hambana ya ku va ku dyondzisiwa marito yo voniwa eka Xinghezi.

Tirhisa tidyondzo ta ku hlaya swin'we na ta ku hlaya hi mintlawa loku leteriwaka hi ku endla tanihi xikombiso xa qhinga ra tintiho ta ntlhanu laha rintiho rin'wana na rin'wana ri yimelaka qhinga ro karhi leri muhlayi a nga ri tirhisaka ku kuma ndlela yo hlaya rito leri a nga ri tiviki na ku kuma nhlamuselo ya rona:

- *Khudzu: Tlula rito kutani u hlaya xivulwa ku ya fika emakumu*
- *Sasankambana: Languta xifaniso*
- *Hosi hi yexe: Languta rito ku vona loko ku ri na swiphemu leswi u swi tivaka*
- *Madyambitsi/matiringisi: Twarisa mpfumawulo wa rito*
- *Mafa-hi-nhlomulo: Kombela ku pfuniwa eku twariseni ka rito na loko u nga tivi nhlamuselo ya rona*

Sungulani ku dyondzisa vadyondzi maendlelo lawa loko va hlangana na marito lawa va nga ma tiveki

Xikambelantwisiso:

Hi nkarhi wa tidyondzo to hlaya, mudyondzisi u na nkarhi wo tala wo katsa vadyondzi eka swiyimo swo hambana swo ehleketa na ku vutisa. Hi leti tindlelanyana to sungula swivutiso leswi nga ta pfuneta ku hluvukisa vuswikoti byo twisisa bya xiyimo xa le hansi na xa le henhla.

Ntwisiso wa nhlamuselo ya ntolovelo

- Lemuka... (xik: Xana i mani ximunhuhwatwankulu xa xitori lexi*.)*
- Komba… (xik: Komba movha lowu khamba a ri famba hi wona*.)*
- Hlaya/tshaha ntila lowu... (xik: Hlaya ntila lowu kombisaka leswaku kokwana a a nga tsakangi)
- Hlamusela... (xik:Hlamusela muluthanyi eka xitori lexi*.)*
- Kuma… (xik: Kuma vito ra buku leyi a a yi hlaya*.)*
- Komba (xik: Ndzi kombe xiphemu xa xitori lexi u xi tsakeleke ngopfu.
- Lava (xik: Lava ndhawu leyi vandyangu a va chayela va ya kona exitorini.
- Boxa... (Boxa vito ra ximakwa lexi nga baleka.)

Swa mbuyetelo wa (swo cinca mavekelo ya) mhaka

- Pimanisa (xik: vutomi bya vamakwavo lava mbirhi. Byi hambana njhani?)
- Xaxameta... (xik: Xaxameta tindhawu leti u nga ti endzela*.)*
- Hambanisa… (xik: kombisa ku hambana ka mbuti na homu*.)*
- Avanyisa...(Avanyisa swifuwo leswi nga eka xitori lexi hi mintlawa mimbirhi.)
- Ntlawahata... (Ntlawahata mavito ya vanhu eka vununa na vusati.)
- Komisa… (xik: Komisa hungu ra xitshuriwa lexi hi mintila ya ntlhanu*.)*
- *Xana...yi hambana njhani na...(xik: Xana mbuti yi hambana njhani na nyimpfu?)*

Nxakahato (Nkumbetelo hi ku angarhela)

- Tanihi… (xik: Ritlatla u vulavula tanihi nghwazi.)
- A hi nge… (xik: A hi nge N'wampfundla a a dyile vana va N'wanghala. A a ta ponisiwa hi yini?)
- Loko...ingi... (Loko bolo a yi lo wela emitweni, ingi yi tlhaviwile.)
- Switandzhaku (xik: U pasile hikuva a a yingisa etlilasini.)
- A ku ta va ku humelerile yini? (A ku ta va ku humelerile yini loko Dzimamuhulu a a mitile Jelani wa Jelani?)

Ku hlela/pima mahungu

- A a fanerile…xana? (xik: N'wamfenhe a a fanerile ku dya mavele ya vanhu xana?)
- Hi ku vona ka wena… (xik: Hi ku vona ka wena, N'waxibodze a a fanerile ku va hosi xana?*)*
- *Wa pfumela xana...* (xik: Wa pfumela xana leswaku mudyondzi u fanele ku rhumiwa?)
- A wu ta va u … (xik: A wu ta va u endlile leswi a swi endleke u te tani naa?
- Swi lulamile ke… (xik: Swi lulamile ke loko u fayile fasitere hi ku chava tilo ntsena?*)*
- Hi yihi ndlela yo hlamusela kahle… (xik: Hi yihi ndlela yo hlamusela kahle nkhuvo wa Solani?)

Ntsakelo

- A wu ehleketa yini loko... (A wu ehleketa yini loko u langutanile na mbyana yo luma?)
- Xana rito leri... (Xana rito leri i rinene eku hlamuseleni ka mudlayi loyi?)
- U tiva un'wana wo fana na... (U tiva un'wana wo fana na loyi hi ku tlhariha?*)*
- Hikokwalaho ka yini u tsakela/ u nga tsakeli...(...ntsheketo wa swigono?)

Tlhela u tirhisa na vuswikoti byo hambanahambana bya miehleketo ku dyondzisa vadyondzi ku landzelerisa mahlayelo ya vona eka ndzemuko wa marito na le ka ntwisiso. Vadyondzi va fanele va dyondzisiwa ku vutisa va ku: '*Xana swi twala swi amukeleka ke?*' na 'Swa twala xana?' Endla xikombiso eka ku hlaya swin'we u ku tirhisa eka Ku Hlaya hi ku Seketeriwa.

Ku hlaya hi nkhuluko

Nkhuluko eka ku hlaya wu katsa:

- Nkhaqato wa ntwisiso: vuswikoti byo lemuka marito yo tala
- Rivilo ro hlaya: hi laha ku nga na ku tsundzuka hi xihatla marito yo karhi na ku ma hlaya hi ku olova
- Ku hlaya hi ku olova ku ri karhi ku landzeleriwa mahefemulelo na vutitwi lebyi hetisekeke
- Ntwisiso

Ku hlaya hi tilevhele nkhuluko swi nga antswisiwa hi ku dyondzisa vuswikoti byo karhi bya ntwisiso na ndzemuko wa marito, hi ku hlawula switshuriwa swo olovanyana, hi ku nyika switshuriwa leswi tsakisaka, hi ku tlhela ku hlayiwa tibuku na ku tlakusa vukulu bya switshuriwa leswi hlayiweke.

Ku hlayela ehenhla hi mudyondzisi

Xo hetelela xa nkoka eka nongonoko wo ringanela eku hlayeni, i ku hlayela ehenhla ka mudyondzisi (nkarhi wo rungula xitori) Leswi hi swona swi hluvukisaka vuswikoti byo hambanahambana bya ririmi (ku katsa byo hlaya) Eka mbangu lowu twisisekaka naswona wu ri le xikarhi ka nongonoko wo ringanela wa dyondzo yo tsala no hlaya.

Byin'wana vuxokoxoko mayelana na tin'wana timhaka to dyondzisa ku hlaya byi nga kumiwa eka xibukwana xa Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo lexi vuriwaka *Teaching Reading in the Early Grades*. (2008).

2.7 KU TSALA

Vadyondzi va sungula Giredi ya 1 hi ku 'tsala' va tirhisa swifaniso kambe loko va ri karhi va tokota eka vuswikoti byo vumba maletere va nga sungula ku kopunula marito hi rin'we rin'we , tinhlamuselo ta swifaniso kumbe swidirowiwa na swivulwa swo helela leswi va kotaka ku swi pfapfarhuta. Exikarhi ka Giredi ya1, vadyondzi va fanele se va kota ku tsala tinhlamuselo ta vona vini ta swifaniso na swo dirowiwa na ku kota ku vumba xivulwan'anya xin'we. Va nyike nseketelo hi ku va nyika marito yo sungula ha wona swivulwa kumbe rimba/fureme yo aka hi yona swivulwa, xik: *Ndzi lava ...*Nyika mudyondzi un'wana na un'wana buku ya A5 ku yi tirhisa tanihi dikixinari ya yena n'wini. Va nyike switoloveto swa maendlelo laha va hetisaka xivulwa hi ku engetela rito na swivutiso swo olova leswi vadyondzi va nga swi hlamulaka hi rito rin'we ra *Ina / E-e.*

Migingiriko yak u tsala swin'we i xikombiso xa ku tsala hi ku landzelela magoza, leswaku vadyondzi va twisisa ndlela leyi maletere ma vumbaka rito, ndlela leyi marito lama hambaneke ya vumbaka xivulwa, nkoka wa mavangwa exikarhi ka marito na matirhiselo ya mahikahatelo. Hi ku tsala swin'we, vadyondzi va kurisa ntivomarito wa vona na ku sungula ku twisisa hilaha swivulwa swi nga fuwisiwaka hi ku tirhisa mabumabumeri na maengeteri. Loko vuswikoti bya vona byo tsala swivulwa byi ri karhi byi ndlandlamuka, sungula ku va dyondzisa nongoti wa tindzimana.

XIPHOKHAMA xi tirhisa maendlelo ya ku tsala hi ku landzelela magoza. Maendlelo lama ya katsa vadyondzi eka ku kunguhata, ku tsala, ku hlela na ku nyika van'wana xitshuriwa ku xi hlaya. Vadyondzi va le ka Xiyimo xa Masungulo va nge tsali hi vuntshwa ntirho wa vona, kambe va nga hlela hi ku ba ntila ehenhla ka marito lama nga lavekiki na ku engetela xitshuriwa laha swi lavekaka.

Ntivontsalo

Xitsariwa xa XIPHOKHAMA xi nyika nkarhi wa ku dyondzisa vuswikoti bya Ntivontsalo hi minkarhi yo koma ya timinete ta 15 hi ku hambanahambana ka tigiredi esikwini.

Ku tsala ko rhangela nongonoko wa Ntivontsalo

Loko hi nga si sungula ku dyondzisa ntivontsalo wa mafundza eka Giredi ya 1, vadyondzi va fanele ku landzelela nongonoko wo rhangela ku tsala ku hluvukisa ku vona ku hambana exikarhi ka swilo swo voniwaka, mfambamfambo wa tintiho, mahlo na swandla, ku tiyisa mimpfimbi na swin'wana. Va tlhela va languteriwa ku dyondzisiwa makhomelo lamanene ya penisele, mavumbelo ya maletere, laha va faneleke ku sungula kona ku tsala, vukulu, xivumbeko na tlhelo leri ku tsariwaka ku yiwa eka rona. Hi ku famba ka nkarhi letela vadyondzi ku veketela na ku tsalanganisa maletere eka na le xikarhi ka mintila. Matshamelo na wona ya na nkoka. Vadyondzi lavatsongo vat ala ku tikeriwa eka ku kopa eka ku kopa ku suka exitsalelweni tanihileswi mahlo ya vona ya lavaka nkarhi ku tlhela va kongomisa ku

suka exitsalelweni ku ya eka pheji leri nga emahlweni ka vona, naswona ku tsundzuka ka vona ka swo voniwa i ka nkarhinyana ku va ku nga si hluvuka ngopfu. Swa pfuna ku nyika vadyondzi lava nga eka tiGiredi ta 1-3 swicupucupu swa maphepha yo tsalela leswi nga na nxanxamelo wa maletere ku va vadyondzi va ta kopa hi nkarhi wa Ntivontsalo.

Ku tlulela eka ku tsala hi ku koka

Ekuheteleleni ka Giredi ya 1 vadyondzi va fanele va kota ku vumba maletere lamakulu na maletere lamatsongo kahle na hi nkhuluko na ku kopa swivulwa kahle eka xitsalelo kumbe eka swichupuchupu swa maphepa leswi nga na swivulwa. Eka Giredi ya 2 vadyondzi va hluvukisa rivilo ra le henhla ro tsala hi tinhlanga leswi tsariweke naswona eka Giredi leyi hi laha swikolo swo tala swi nga ta sungula ku dyondzisa matsalelo yo koka kumbe ku tsala hi ku koka. Hambileswi mhaka yo hlawula ku tsala hi ku koka swi nga le emavokweni ya xikolo / xifundzankulu vadyondzi va fanele ku tsala hi ku hlanganisa kumbe ku tsala hi ku koka eku heteleleni ka Giredi ya 3. Vadyondzi vo tala va tlulela eka ku tsala hi ku koka eka hafu yo sungula ya lembe ya Giredi ya 3.

Switirhisiwa

Eka Giredi ya 1 vadyondzi va sungula hi ku tsala eka phepha leri nga riki na nchumu hi ku tirhisa tikhirayoni ta mhula Loko swi ri karhi swi ya, va sungula ku tsalela eka tibuku ta tilayini to ringana 17mm va tirhisa tipenisele eka tidyondzo ta mafundza ta ntivontsalo, hambileswi swikolo swo tala swi tsakelaka ku ya emahlweni swi tirhisa tibuku to tsalela leti nga riki na tilayini eka yin'wana mintirho ya tsala hambi eka Giredi ya 2. Loko va fika eka Giredi ya 3 vadyondzi va cincela eka ku tirhisa tibuku ta tilayini ta 8.5mm. Nkarhi wo cinca swo tsalela wu ta lawuriwa hi xiyimo xa vadyondzi na pholisi ya xikolo.

Swiphiqo leswi swi sivelaka ku dyondza

Minkarhi leyi vekiweke ya dyondzo ya ririmi yi fanele ku nyika nkarhi wo seketela vadyondzi lava nga na swiphiqo swo dyondza, ku fuwisa lava kotaka ku dyondza hi ku olova, migingiriko yo kambela na nkarhi wo tsala. Mintirho yo tsariwa ya vadyondzi hinkwavo yi fanele ku makiwa na ku langutiwa hi mudyondzisi leswaku ku ya emahlweni ka mudyondzi un'wana na un'wana ku kota landzeleriseka, ku monitariwa na ku tirhisiwa ku kunguhata magoza lama ha faneleke tekiwa ku yisa emahlweni tidyondzo ta mudyondzi. Hlayela vadyondzi ehenhla siku na siku ku tiyisisa ku kula na ndlandlamuxo wa ntivomarito.

2.8 GIREDI YA VUAMUKELO (GIREDI V)

Vutilulamisi bya dyondzo ya ririmi ya Giredi ya V byi simekiwile ehenhla ka **minsinya ya madyondzelo yo pfanganisiwa no tlanga**. Mudyondzisi u fanele ku va yena muehleketela emahlweni, musunguri, muhlanganisi handle ka ku va mukondletere. Muhlanganisi u tirhisa swinene nkarhi lowu dyondzo yi ngo humelela handle ko kunguhatiwa hi ku tirhisa migingiriko yo hambanahambana leyi tlangiwaka hi vadyondzi tanihi ku tlanga va tshunxekile ekhoneni ya swo anakanyiwa swin'we na laha yena mudyondzisi a nga ta nyika swileriso swa xintlangwana, xivandla xo aka hi ku tirhisa tibuloko, na yin'wana migingiriko leyi fambisiwaka hi mudyondzisi swo fana na nkarhi wa mintsheketo, nkarhi wo hlaya na minkarhi ya swin'wana. Swilo leswi yelanaka na ririmi ku katsa na ta mahanyelo, matitwelo na tindlela tin'wana ta nhluvukiso to fana na nhluvukiso wa mimpfimbi leyintsongo na leyikulu, swo tiendlekela hi ntumbuluko eka maendlelo ya ntolovelo na migingiriko nkoka ya siku na siku ya Giredi ya V. Mimbangu leyi hinkwayo yi nga nyika mudyondzisi nkarhi wo nghenelela hi xikongomelo na ku hlanganisa ku dyondza ko ka ku nga kunguhatiwanga loku yisaka eka ku tsala na ku hlaya ko sungula. Nongonoko lowa xikhale wo dyondzela etlilasini wa mafundza milawu ya masungulo yo ka yi nga hundzuki wu fanele ku papalatiwa hikuva a wu pfuni ku kurisa makumelo ya ririmi hi mudyondzi wa le ka Giredi ya V. Tlilasi ya Giredi ya V a yi fanelangi ku fana na ya Giredi ya 1. Yi na swihlawulekisi swa yona n'wini leswi simekiweke eka leswi vadyondzi va malembe lawa va twisisisaka xiswona misava leyi va

hanyaka eka yona. Na ku kuma vutivi, vuswikoti, na minkoka na mavonelo swi ri leswi swi nga ta endla leswaku va ta tirhisa nkarhi lowu va nyikiweke wona eka malembe yo dyondza yamafundza.

Nkongomiso eka dyondzo ya nkamafundza na ku tiendlela

Nkongomiso eka dyondzo ya nkamafundza na ku tiendlela eka minkarhi ya migingiriko leyo hambanahambana ya siku. Tlhela u endla nongonoko lowu pfumelelaka nkarhi wo enela wa ku va vadyondzi va huhwa va tshunxekile lowu fambisanaka na ndzemuko eka mudyondzisi wa leswi vuriwaka 'minkarhi yo dyondzisa', ku nga minkarhi leyi talaka ku humelela hi ku tsakela na vutumbuluxi bya vadyondzi. Siku hinkwaro ri fanele ku tekiwa tanihi nkarhi lowu nga tirhisiwaka ku hluvukisa vuswikoti byo tsala no hlaya; ku nga ha va hi ku nghenelela ka mudyondzisi, minkarhi leyi ehleketiweke no kunguhatiwa, ku katsa na migingiriko leyi nga kunguhatiwangiki leteriwaka hi mudyondzisi kumbe hikwalaho ka minkarhi leyo tala yo dyondza leyi vaka kona loko vadyondzi va ri karhi va tihuhela leyi pfumelelaka mudyondzisi ku yisa emahlweni hi 'minkarhi yo dyondziseka'. Minkarhi leyi yi va kona hi minkarhi leyi kunguhatiweke na hi minkarhi yo tihuhwela ka vadyondzi.

Hi tlhelo ra litheresi, 'minkarhi yo dyondziseka" yi ta nyika mudyondzisi nkarhi wo vutisa, xikombiso: swivutiso swo pfuleka kumbe ku nyika mudyondzi swin'wana swipimanyeto swo endla swo karhi, kutani a dyondzisa mudyondzi ku ya emahlweni na ku tidyondzela. Swi vula leswaku mudyondzisi u fanele ku tiva nkarhi lowu a faneleke ku nghenelela hi wona loko ku ri karhi ku dyondziwa, na leswaku hi rini laha a faneleke ku yima etlhelo a tshika mudyondzi a tilavela switshunxo hi yexe.

Eka lembe ra Giredi ya V, xikombankarhi xa vona xi vuriwa **nongonoko wa siku** laha xi nga na swiphemunkulu swinharhu, ku nga leswi: **migingiriko yo leteriwa hi mudyondzisi, mintolovelo na migingiriko yo tumbuluxiwa hi mudyondzi kumbe tlanga-u-tshunxekile**. Migingiriko yo karhi ya ririmi yo dyondza ku hlaya no tsala leyi leteriwaka hi mudyondzisi yi endliwa namixo hi nkarhi wo dyondza ririmi (xik: Nkanelo wa nkongomelo/nhlokomhaka, ta maxelo, ku vika 'mahungu'; nkarhi wo vula na ku kombisa na nkarhi wa swihungwana. Ku ya hi nkongomo lowu hlawwuriweke hi mudyondzisi ku nga va migingiriko ya Vutshila bya Vutumbuluxi nkarhi wa leswi mudyondzi a twisaka xiswona swo karhi, mfambafambo, nkarhi wa vuyimbeleri na ntlangu-encenyeto swi nga va na nkongomiso wo dyondzisa ku hlaya na ku tsala, ngopfungopfu ku antswisiwa ka minongoti ya swo tirhisa swirho na vutshila lebyi nga phuphu ya ku hlaya ka mafundza.

Mintolovelo yi nyika nkarhi wa kahle swinene a yisa emahlweni vuswukoti byo hambanahambana byo ka byi nga kunguhatiwanga byo hlaya no tsala. Xikombiso: matshan'wini yo endla leswaku vadyondzi va ba nongonoko wo yimela ku nghena exihambukelweni, mudyondzisi a nga teka nkarhi lowu a wu tirhisa eka ku dyondzisa ndzemuko wa mimpfumawulo. Nkarhi lowu wa ku va vadyondzi va ya exihambukelweni, hilaha a nga tirhisaka mimpfumawulo hakona**.** Vadyondzi lavan'wana va nga tlanga mintlangu ya marito , kumbe va tiyisisa ntivomarito wa vona, xikombiso, i marito wahi lama yelanaka na **teka** hi mpfumawulo. Nkarhi wa swibamarha na wo basisa wu nyika nkarhi lowu fanaka wo dyondza loko mudyondzisi kondletela vadyondzi ku tlanga mintlangu ya mimpfumawulo ya marito.

Hi nkarhi wa ku tlanga va tshunxekile mudyondzisi a nga yisa emahlweni dyondzo yo tsala na ku hlaya hi tindlela timbirhi: Xosungula, hi ku endla ndhawu yo tlangela eka yona va tshunxekile. Mudyondzisi a va nyika nkarhi wo hlawula leswi faneleke ku dyondziwa na ku swi yisa emahlweni. Ku tlanga va tshunxekile ehandle tanihi ku khandiya eka fureme ra pulanga kumbe ku rheyila egondzweni ra swikanyakanya swi nga yisa emahlweni ndzemuko wa matikhomelo endhawini yo karhi tanihi ku tsemakanya ntila wa le xikarhi. (ku vona na ku twisisa i swin'wana swa nkoka leswi tirhisiwaka ku kuma vuswikoti byo hlaya no tsala) no kondletela vadyondzi ku lemuka maletere na marito hi ku nyika vadyondzi nkarhi wo hlaya mimfungho ya le magondzweni. Migingiriko yo tihuhwela kwala ndzeni ka tlilasi na yona yi fanele ku nyika minkarhi yo dyondza ku hlaya. Ntlangu wo tsundzuka, wu kondletela ku tsundzuka leswi

voniweke, khona ya milorho yi yisa emahlweni nkarhi wa ku vulavula na ku yingisela.

Ndlela ya vumbirhi yo yisa emahlweni dyondzo yak u tsala na ku hlaya hi nkarhi wo huhwa va tshunxekile yi endliwa hi ku nghenelela hi xikongomelo xo karhi. Leswi swi nga endliwa hi ku, vutisa swivutiso leswi lavaka ku ehleketa na ku ndlandlamuxa ntivomarito hi ku endla swiringanyeto leswi pfunaka ku endla mudyondzi a ehleketa hi tinhlamulo tin'wana na tindlela to ololoxa swiphiqo, mudyondzisi a nga kondletela mudyondzi ku ehleketa hi vuenti hi mhaka yo karhi na ku kuma swivangelo leswi twalaka swa leswi va swi hlawuleke. Hi ndlela leyi a hi ku tsala na ku hlaya ntsena leswi langutiwaka, kambe ku langutiwa na nhluvukiso wa hinkwaswo.

Eka nongonoko wa migingiriko ya siku na siku lowu fuweke wu tlhela wu ringanela , nkarhi wo dyondza ku hlaya na ku tsala swi endliwa siku hinkwaro. Hi nkarhi wolowo, ku tiyisisiwa milawu ya madyondzelo ya le masungulweni ku nga leswaku vana lavatsongo va dyondza kahle hi ku fambafamba(ku dyondza hi ku tirhisa swirho), na hi ku tirhisa switirhisiwa swo khomeka (ku dyondza hi minchumu ya matlhelo manharhu) va nga si sungula ku nghenelela eka migingiriko ya le henhla ka tafula na phepha na penisele (migingiriko leyi yimelaka matlhelo mambirhi).

Makambelelo eka Giredi ya V ya fanele ku va ya nkamafundza naswona ku nga vi na 'xikambelo' lexi nga ta tsariwa. Hikokwalaho, migingiriko yo kambela ya Giredi ya V a yi katsiwangi eka Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo (XIPHOKHAMA) . Nghingiriko wun'wana na wun'wana wu fanele ku kunguhatiwa hi vukheta wu pfanganisa vuswikoti byo hambanahambana. Eka Giredi ya V, leswi swi lavekaka hileswaku mudyondzisi u fanele ku xopela vuswikoti byo hambanahambana eka mudyondzi ha un'weun'we, a ri na nongonoko wo kambela hio wona lowu nga ta n'wi letela. Hileswaku loko lembe ri ri karhi ri famba, xifaniso xa mudyondzi lexi kombisaka mintlhontlho na vuswikoti xi akiwa hi katsongotsongo. Leswi swi pfumelela mintlhontlho ku va yi langutiwa na vuswikoti byi ndlandlamuxiwa.

NONGONOKO WA SIKU WA KA GIREDI YA V

(KUSUKELA HI ± 7:30 - 13:00)

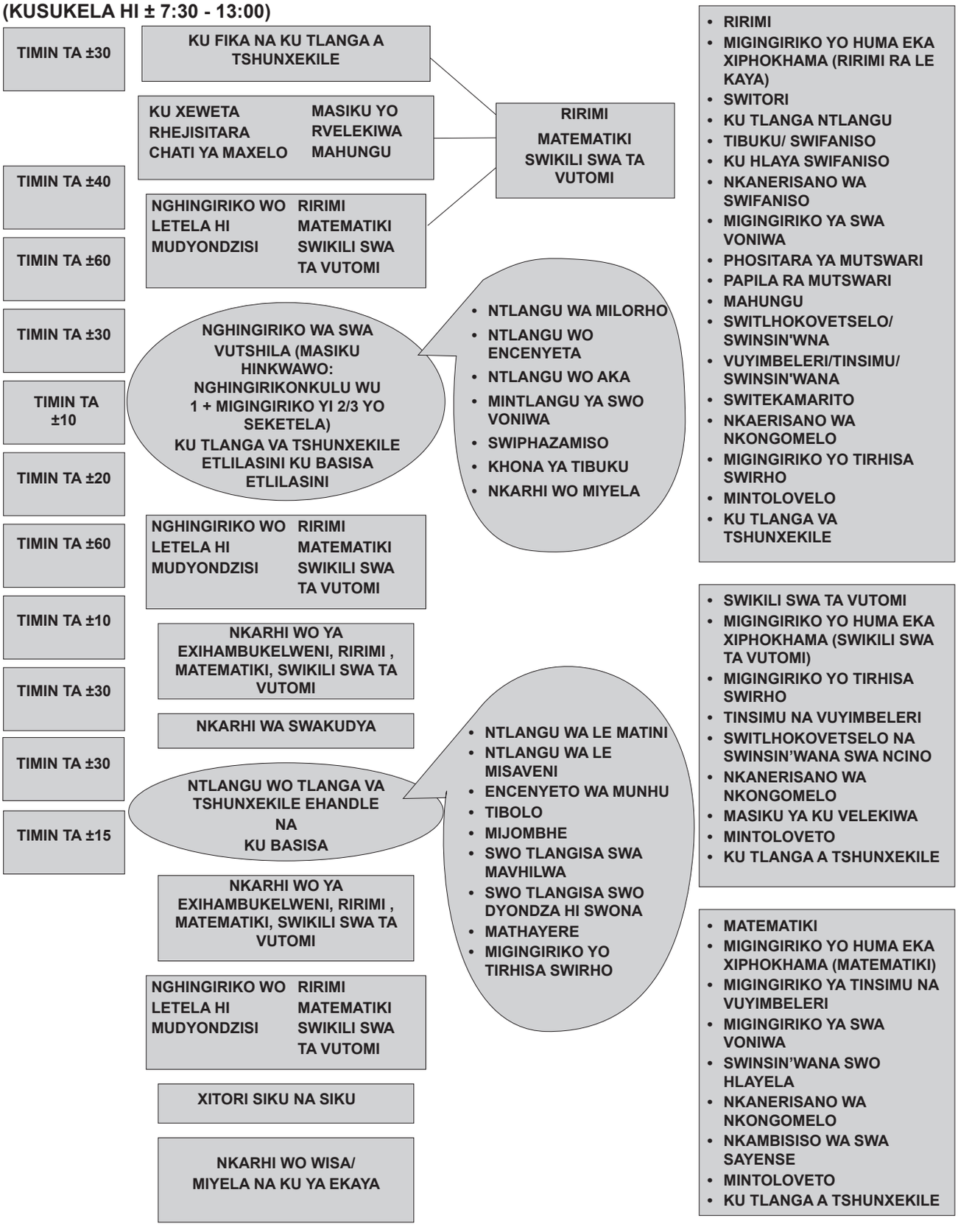

NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI DYONDZISIWAKA EKA RIRIMI RA LE KAYA EKA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI 3**
KU YINGISELA NA KU VULAVUALA	• U yingisela switori a tlhela a swi encenyeta • U yingisela na ku hlamula swivutiso swo olova • U yingisela na ku encenyeta tipatironi ta ncino hi ku hetiseka, na ku kopunula hi ndlela leyinene • U yingisela a tlhela a tsundzuka ndzandzelelano wa marito yo olova hi mfanelo (xik: bolo, boha) • U vula mavito na ku kombetela swirho swa miri wa yena • U yimbelela swinsin'wana swo olova va endla na encenyeto wa swona • U vulavula hi swifaniso leswi nga eka phositara ya nkongomelo wa vhiki • U fananisa na ku veketela swilo hi ku ya hi swivumbeko na muhlovo na sw. na sw. • U teka xiave eka mbhurisano a vutisa na swivutiso	• U yingisela switori a kombisa na ntwiwo wa leswi swi vulavulaka hi swona • U yingisela swileriso na switiviso a tlhela va hlamula hi mfanelo • U yingisela handle ka ku nghenelelana va teka xiave na ku vutisa swivutiso swo basisa miehleketo • U yingisela, a tiphina na ku angula eka swifaniso, swiphazamisa marito, switekatekisano na misavu • U vulavula hi mintokoko na ku titwa ka yena • U rungula xitori xo tiveka lexi nga na masungulo, exikarhi na le makumu • U hlamula swivutiso swo pfaleka na swo pfuleka • U encenyeta swiyimo swo hambana • U teka xiave eka mbhurisano wa le tlilasini • U tirhisa matheme yo fana na xivulwa, maletere lamakulu na hiko	• U yingisela switori na switlhokovetselo na ku hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla • U yingisela swileriso swo ya swi bohana swinene a tlhela a angula hi mfanelo • U yingisela handle ka ku nghenelelana va tlhela va kombisana ku xiximana • U bula hi leswi a hlanganeke na swona evuton'wini bya yena na swin'wana na swin'wana • U rungula switori leswi nga na masungulo, exikarhi na le makumu • U kombisa ntwiwo wa yena hi xitori kumbe xiitlhokovetselo a tlhela a nyika swibumabumelo • U hlamula swivutiso swo pfuleka a tlhela va seketela nhlamulo ya yena • U tumbuluxa swinsin'wana swa yena • U encenyeta swiyimo swo hambana • U nghenelela eka ku burisana hi mitlawa na ku nyika swipimelo swa yena • U tirhisa maviti, mahlawuri, masivi hiko, mfungho wa xivutiso na tindzimana	• U yingisela ku kuma mongo wa leswi va swi yingiseleke na ku hlamula swivutiso swo pfuleka • U yingisela xitori a tlhela a lava swivangelo na switandzhaku • U kombisa ku titwa hi xitshuriwa a nyika na swivangelo • U yingisela swileriso swo ya swi bohana na ku swi hlamula hi mfanelo • U nghenelela eka mbhurisano a amukela na ku hlonipha leswi vulaka hi van'wana • U andlala hi nomo (xik. rungula mahungu ya yena n'wini, a hlamusela swin'wana leswi a nga na ntokoto eka swona, a rungula swiendleko) • U hlamusela xitori lexi nga na kungu na swimunhuhatwa swo hambanahambana • U tirhisa ririmi ehleketa tanihi ku rungula(xik. a vula misavu na switekatekisana) • Va inthavhiyuwa vanhu a swiyimo swo hambana • U tirhisa matheme yo fana na nhlokomhaka, riendli, xiendliwa, xivutiso, xitatimende, xileriso, vamavizweni, maritofularha na xihlamalo

NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI DYONDZISIWAKA EKA RIRIMI RA LE KAYA EKA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI YA 3**
NTIVOMPFUMAWULO	• U kombisa marito ya ncino eka swinsin'wana swo tiveka ngopfu • U sungula ku lemuka leswaku marito ya endliwile hi mimpfumawulo tanihi maletere yo rhanga ya mavito ya vona • U ava swiphemu swa swivulwa swanomo hi rito rin'werin'we • U ava marito ya mapeletwananyingi a komba peletwana rin'werin'we • U lemuka swin'wana swa switatisi na switwari swo twiwa no voniwa ngopfungopfu eku sunguleni ka rito	• U kombisa vuxaka bya mimpfumawulo • U aka marito hi mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke (xik: m, n, k, ng, nk, nh, tl) • U tirhisa nhlangano wa switatisi ku aka marito na ku ava marito (ng/nk/nt/) • U lemuka switatisi swimbirhi eku sunguleni ka swivulwa • U ntlawahata marito yo fana lawa ya welaka ehansi ka ndyangu wun'we wa mimpfumawulo (xik: nomo; voko; nhloko) • U ntlawahata marito yo toloveka eka ndyangu wa mimfumawulo	• U katsakanya ntivompfumawulo wa Giredi ya 1 • U pfuxeta mimpfumawulo ya ntolovelo ya switatisi swimbirhi (xik: nh, nk, ts) emasungulweni ya marito • U lemuka 'nk' emasungulweni ya rito • U tirhisa mpfumawulo wa nhlangano wa switatisi wo sungula na wo hetelela ku vumba na ku ava marito (xik: **nt**-a-**ng**-u; **nk**-o-**ndz**-o) • U lemuka switatisi swinharhu leswi yimaka swin'we eritweni (xik: tsh-ama; tsh-ika; tsh-uka) • U lemuka **mpfumawulo wa** swi**tw**ari **sw**imb**irh**i leswi fambaka swin'we (xik: ee! yoo! ahee!) • U lemuka switatisi swintshwa swo ka swi nga ri ehansi ka 5 xik. • U lemuka na ku tirhisa swilandzi emaritweni tanihi le ka khoma • khom-a. - a i xilandzi eka nsinya wa rito 'khoma' • U peleta marito hi mfanelo hi ku tirhisa vutivi bya ntivomimpfumawulo • U vumba marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke exikarhi ka lembe	• U katsakanya ntivomimpfumawulo lowu a wu dyondzeke eka giredi ya 1 na 2 • U lemuka switwari swimbirhi eku sunguleni ka rito (xik. nk, ch, nt,mb,th, ph,mf,pf,sw,tw ,dy) • U lemuka tipatironi ta mapeletelo tanihi 'tsh-ama; tsh-emba; tsh-ika; tsh-ova; tsh-uka. • U lemuka hilaha switwalana na switwari swi nga tirhaka hakona. Xik: [y] i xitwalana, kasi [e] na [o] i switwari. Loko swi hlanganisiwa swi ta twala hi ndlela ch, leyi: **ye**na na **yo**na kasi [w] i xitwalana loko [e] na [o] i switwari tanihi le ka **we**na na **yo**na • U lemuka vamavizweni, na maritofulara • U tirhisa swirhangi na swilandzi swa marito. Xik: mufambi; mu- i xirhangi kasi -famb- i nsinya loko -i ku ri xilandzi • U lemuka marito lawa ya nga tsariwa ku fana kambe ya ri na tinhlamuselo to hambana. Xik: matimba, rhula, tlhava • U vumba marito ya switatisi swi3,4 na 5 • U phaketela maletere na marito hi ku landza tialifabete • U peleta marito hi mfanelo hi ku pfuniwa hi vutivi bya ntivompfumawulo

3 NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI FANELEKE KU DYONDZISIWA EKA RIRIMI RA LE KAYA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI YA 3**
KU HLAYA NA KU LANGUTISA	**Vuswikoti byo sungula byo Hlaya lebyi humelerisiweke** • U lemuka na ku komba swilo swa nkoka eka xifaniso • U veketela swifaniso hi ndlela yo humesa xitori • U hlamusela xitori hi mavonelo ya yena ya swifaniso • U tlanga swin'wana swa swiphemu swa xitori, risimu kumbe ncino lowu wu yimbeleriwaka • U khoma buku na ku pfula tipheji ta yona hi mfanelo • U tiendla onge o va eku hlayeni ka buku hi ku encenyeta hi rito ro hlaya • U lemuka hilaha vito ra yena ri nga xiswona loko a ri pimanisa na ya vanghana va yena va le tlilasini • U sungula ku 'hlaya' marito ya ku tirhisiwa hi ntolovelo lawa a ya vonaka ya swilo leswi swi nga etlilasini **Ku hlaya swin'we na mudyondzisi etlilasini** • U hlaya leswi kurisiweke tanihi xiitlhokovetselo, buku leyikulu na tiphositara • U tihlanganisa na leswi a swi twaka loko a ri karhi a hlaya na mudyondzisi • U hlamusela swimunhuhatwa swa xitori a tlhela a nyika mavonelo ya yena • U endla nkumbetelo wa leswi swi nga ta humelela eka xitori hi ku tirhisa swifaniso • U hlamula swivutiso leswi kongomisiweke eka xifaniso • U dirowa swifaniso swo kombisa mavonelo ya yena ya hungu ra xitori	**Vuswikoti byo sungula byo Hlaya lebyi humelerisiweke** • U va na makhomele lamanene ya buku na ku yi pfula hi mfanelo • U nyika na nhlamuselo ya swifaniso ku tiendlela xitori xa yena xo yelana leswi vulaka leswaku 'u hlaya' swifaniso • U hlaya switsariwa swo fana na tilogo, tilebulu na tibodo leti nga kona emugangeni wa ka vona • U lemuka vito ra yena loko a ri vona ri ri na ya vanghana va yena va le tlilasini • U hlaya tilebulu na swin'wana leswi nga etlilasini ya yena • U va na minongoti ya kahle yo fana na leswi: nongoti wa leswaku • * Buku i yini? • * Marito na maletere i swini? • *Matlhelo ya mune hi wahi? • Matlhelo ya buku hi wahi? **Ku hlaya swin'we na mudyondzisi etlilasini** • U hlaya buku leyikulu na swin'wana leswi kurisiweke • A tirhisa buku ya swifaniso ku nkumbetelo leswi nga eka xitori • U burisana na van'wana hi xitori a tlhela a humesa miehleketonkulu hi xona na swimunhuhatwa • U landzelerisa leswi swi humelelaka eka xitori • U lemuka swivangelo na switandzhaku swa leswi nga humelela eka munhu wo karhi (Xik: Nhwana u nghenile ekhombyeni hikuva u fayile fasitere. • U nyika mavonelo ya yena eka mhaka yo karhi leyi va yi hlayeke • U hlamula swivutiso swo pfuleka na swo pfaleka • A hlamusela mahungu yo huma eka tiphositara, swifaniso na matafula yo olova xik. khalendara	**Ku hlaya swin'we na mudyondzisi etlilasini** • U hlaya Buku Leyikulu na swa xielekithironiki, tinsimu, switlhokovetselo na swinsin'wana • U tirhisa mimpfapfarhuto yo voniwa ku paluxa hungu ra xitori xa yena • U valanga miehleketonkulu eka leswi a swi hlayeke • Va kombisa loko xitori va xi tsakerile kumbe va nga xi tsakeri, va tlhela va vula leswaku hikokwalaho ka yini va nga … • Va hlamula swivutiso swo lava miehleketo ya le henhla hi ku vula leswi; hi ku vona ka mina • Va burisana hi mindhavuko yo hambanahambana leyi va yi tweke eka switori leswi va swi dyondzeke • Va hlamusela swifaniso na swin'wana swipfuno swo voniwa hi mahlo tanihi phositara, xinavetiso, magazini, phephahungu na swifaniso	**Ku hlaya swin'we na mudyondzisi etlilasini** • Va hlaya tibuku leti kurisiweke to fana na ta n'wangulano na leti boxiweke eka Giredi 2 • Va hlaya buku va tlhela va burisana hi miehleketonkulu ya xitori, swimunhuhatwa, na swiphiqo leswi nga eka xona, kungu na nkoka wa xitsemiwa lexi • U hlamula swivutiso swo hambanahambana swa xiyimo xa le henhla swo huma eka ndzimana • Va hlaya switlhokovetselo swo hambanahambana swo vulavula hi nhlokomhaka yin'we. Xik: rirhandzu, rifu, rivengo na swin'wana • Va tirhisa swo voniwa eku burisaneni hi swona swo fana na mimpfapfarhuto, swinavetiso, tigirafu,tichati,na mimepe • Va famba va handza mahungu eka swihlovo swa wona tanihi vaakitiko, layiburari, tidikixinari, tithisorasi na tiphurofexinali leti humeke emitirhweni • Va twisisa matirhiselo ya minongonoko,glosari, vundzeni, tipheji ku ta tiva lomu mahungu yo karhi ya kumekaka kona • Va tirhisa marito ya nkoka eka tindzimana leti va nyikiweke tona • Va tirhisa dikixinari ku lava tinhlamuselo ta marito yo hambanahambana

3 NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI FANELEKE KU DYONDZISIWA EKA RIRIMI RA LE KAYA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI YA 3**
KU HLAYA NA KU LANGUTISA (KU YISA EMAHLWENI)	**Ku hlaya a ri yexe** • U hlaya tibuku ta swifaniso	**Ku hlaya ka ntlawa loku leteriwaka** • U hlayela ehenhla/ehenhla eka buku ya yena laha a rhangeriweke hi mudyondzisi, laha va hlayaka swi huma eka buku yi ri yin'we • U tirhisa mimpfumawulo, miehleketo na marito lawa a ya voneke loko a hlaya • U hlaya hi ku ya a engetela rivilo na vutiwi • U tikambela hi yexe loko a hlaya hi mfanelo hi ku ringeta ku tsundzuka marito lawa a hlanganeke na wona na ku tlhela a ya twisisa leswi ya vulaka swona na ku ya tirhisa. • U kombisa ku twisisa hi ta mahikahatele hambiloko a ri eku hlayeni hi ku ehenhla • Ku hlaya na un'wana / na loko a ri yexe ehandle ka ndzetelo • U hlaya leswi a swi tsaleke a tlhela a endla ndzulamiso wa swihoxo leswi a swi endleke • U hlaya a ri yexe swi huma eka buku leyi a rhangeke a yi hlaya na van'wana, a landzelerisa swifaniso swa xitori xa yona swin'we no hlaya tibuku leti ti nga etikhoneni ta tlilasi.	**Ku hlaya ka ntlawa loku leteriwaka** • U hlaya a miyerile tibuku ta leswi swi nga tshembisiki na leti ti tshembisaka eka xiyimo xa ntlawa lowu wu rhangeriweke swi huma eka hungu rin'we • U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, minongoti na swivumbeko swa marito hi vutwisisi byo ta humesa nhlamuselo yo twala • U hlaya hi rivilo leri ri ya ka ri engeteleleka va ri karhi va tirhisa mavulelo ya marito lawa ya amukelekeke • U tirhisa maqhinga yo lulamisa swihoxo swihoxo leswi a swi endlaka loko a ri eku hlayeni • U tilawula loko a hlaya swona hi tlhelo ro tsundzuka marito na ku ya twisisa. **Ku hlaya na un'wana / na loko a ri yexe ehandle ka ndzetelo** • U hlaya swa yena na leswi tsariweke hi van'wana • U hlayela munghana wa yena hi ku ehenhla • U hlaya a ri yexe tibuku ta leswi swi nga tshembisiki na leti ti tshembisaka makhadi ya swiphati na khomiki • U tlanga ntlangu wo hlaya eka vhidiyo no hetisa xiphazamisamarito	**Ku hlaya ka ntlawa loku leteriwaka** • U hlaya va miyerile na hi ku ehenhla swi huma ebukwini leyi tirhisiweke eka ku hlaya loku leteriwaka swi ri karhi swi huma ebukwini yi ri yin'we • U tirhisa ntivomimpfumawulo, nxoponxopo wa xivumbeko na mbangu loko a hlaya marito lawa ya nga tolovelangiki • U tirhisa qhinga ro tilulamisa swihoxo leswi va swi endlaka loko va ri eku hlayeni • U tifambisa hi yexe loko a ri eku hlayeni laha a lemukaka marito na ntwisiso • U tirhisa mimpfapfarhuto na swo halahariwa kunene eka xitshuriwa ku ta antswisa ntwisiso wa yena wo hlaya • U hlaya a ri karhi a ya a engetela rivilo na ntwiwo wa leswi a swi hlayaka **Ku hlaya na un'wana / na loko a ri yexe ehandle ka ndzetelo** • U hlaya leswi a swi vonaka na leswi a swi vonaka eka van'wana • U hlayela ehenhla a hlayela mudyondzikuloni • U hlaya a ri yexe tibuku ta leswi swi nga tshembisiki na leti ti tshembisaka to olova ta mindhavuko yo hambana na leti a ti hlayeke eka nkarhi wo Hlaya Swin'we, timagaizini na tikhomiki.

3 NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI FANELEKE KU DYONDZISIWA EKA RIRIMI RA LE KAYA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI YA 3**
NTIVONTSALO	• U ndlandlamuxa vuswikoti byitsongo bya mimpfimbi hi ku tlanga mintlangu ya tintiho. Xik, a tlanga hi vumba, a boha mabawuti • U hluvukisa vulawuri bya mimpfimbi hi ku tirhisa xikero ku tsema swifaniso, swivumbeko na sw.na sw. • U hluvukisa ntirhisano wa mahlo na mavoko hi ku tlanga, xik ku khoma bolo, ku penda na ku dirowa. • Va endla nkandziyiso wa swifaniso, tipatironi na maletere lawa ya nga eka vito ra yena, laha miseve ya swiletelo swa matlhelo swi katsiwaka • U endla marito hi ku tirhisa pende, tiburaxi na tikhirayoni va ri karhi va landzelela matlhelo ya rito. • U tumbuluxa maletere hi ku tirhisa pende yo penda hi tintiho, buraxi yo penda, tikhirayoni ta mhula na sw.na sw. a sungula etlhelo leri faneleke a landzelela swiletelo leswi faneleke • U kopa tipatironi, maletere na marito (A tirhisa masungulo na tlhelo leri faneleke loko a tumbuluxa maletere) • U tirhisa switirhisiwa swo hambanahambana swo tsala hi swona xik : tiburaxi to penda, tikhirayoni, na sw. na sw.	• U titoloveta makhomelo na matirhiselo ya penisele na khirayoni • U hluvukisa ntivomatlhelo : eximatsini ku ya exineneni na henhla na le hansi. • U hluvukisa ntirhisano wa voko-tihlo hi ku dirowa tipatironi no kandziyisisa • U kopunula vito ra yena na marito yo koma na swivulwa • U sungula ku tsala hi ku dirowa na ku kopa maletere, tinomboro, marito na swivulwa swo olova • U kota ku tsala maletere lamakulu na lamatsongo hi ku landzelelana • U tsala tinomboro hi mfanelo • U kopunula no tsala swivulwa swo koma a siya mavangwa lawa ma faneleke • U khoma penisele na khirayoni hi mfanelo	**Mahlayiselo ya phepha ro kandziyisiwa** • U tirhisa switirhisiwa swa Ntivontsalo hi mfanelo xik: rhaba, penisele na rhula • U tsalela eka tilayini ta 17mm • U kota ku tsala maletere lamakulu na lamatsongo hi mfanelo • U kota ku tsala marito a siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka maletere na marito • U tsala a nga koki hi maletere lamakulu na lamatsongo • U kopunula ndzimana yin'we leyi nga na mintila ya le xikarhi ka 3-4 ku suka eka xitshuriwa lexi tsariweke. • U kopa a tlhela a tsala hi swivumbeko swo hambana swa matsalelo ((swirhambo swo koma swo tanihi xirhambo xo ta tlangela masiku yo velekiwa, na sw. na sw.) • U tsala a nga koki eka swivumbeko hinkwaswo switsariwa leswi rhekhodiweke **Ku cincela eka ku tsala hi ku koka** • U kopa na ku tsala tipatironi ta matsalelo hi ku koka • U kopa na ku tsala maletere hinkwawo lamantsongo na maletere lamakulu lama tirhisiwaka ngopfu hi ku koka • U kopa, tsala na ku hlaya marito yo koma hi ku koka • U kopa na ku tsala swivulwa swo koma hi ku koka	**Ku cincela eka ku tsala hi ku koka** • U tirhisa switirhisiwa swa ntivontsalo hi mfanelo, xik.; penisele, rhaba, rhula • U tsala xivulwa lexi nga lulama, xi vonaka no hlayeka hi ku kandziyisa na ku koka • U vumba /tsala maletere lamakulu na lamatsongo hinkwawo hi ku koka • U tsala marito yo koma hi ku koka • U kopa marito na swivulwa hi ndlela leyi lulameke hi ku koka • U cincela eka ku tsala hi ku koka eka hinkwaswo leswi rhekhodiweke hi ku tsala (siku, vito ra yena, switshuriwa leswi tsariweke hi yena) • U kopa xitshuriwa lexi tsariweke eka xitsalelo, tibuku ta vadyondzi, makhadi yo tirhela eka wona, na sw. na sw. hi ndlela leyi lulameke • U tsala hi ku koka, swi basa swi tlhela swi vonaka na ku hlayeka hi vutitshembi na rivilo/ hi ku hatlisa • Kambisisa / ringeta hi ku tsala hi xitsalo/ boluphene

3 NKATSAKANYO WA VUSWIKOTI BYA RIRIMI LEBYI FANELEKE KU DYONDZISIWA EKA RIRIMI RA LE KAYA EKA TIGIREDI TA V - 3				
	GIREDI YA V	**GIREDI YA 1**	**GIREDI YA 2**	**GIREDI YA 3**
KU TSALA	• U dirowa kumbe a penda xifaniso lexi hlamuselaka hungu ro karhi • U kopa maletere lama tivekaka eka vito ra yena ku kombisa ku tsala • U tsala ku suka eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla a ya ehansi • U hoxa xandla eka buku ya mahungu leyi tsariweke hi tlilasi hi swifaniso swo pfapfarhutiwa • U ringeta ku endla maletere hi ku tirhisa manyokakanyokana • U vulavurisa leswi a nga swi tsala, hileswaku u hlaya leswi manyokanyokana ya yena ma vulaka swona • U tiendlela tibuku ta yena n'wini a tlhela a hoxa xandla eka nhlengelo wa tibuku ta le tlilasini	• U dirowa swifaniso hi xikongomelo xo hlamusela mahungu yo karhi lawa a ya tivaka • U nghenelela eka ku tsala va ri hi tlilasi hinkwayo • U nghenelela eka ku tsariwa ka xitori xa tlilasi hinkwayo. • U kopunula xivulwa xin'we ku suka exitsalelweni/ chati handle ka ku endla swihoxo • U tsala mahungu ya le ka makhadi yo fana na yo navelela wo karhi ku hatla a hola • U tsala a tlhela a nyika nhlamuselo ya xidirowiwa kumbe xivulwa xo koma hi nhlonkomhaka leswaku na yena a ta hoxa xandla eka buku yo hlaya ya le khoneni yo hlayela etlilasini • U ringeta ku tsala swivulwa leswi nga riki ehansi ka swinharhu swa mahungu ya yena n'wini • Hi ku pfuniwa u tsala masivi na maviti hi mfanelo • U sungula ku tsala a tirhisa nkarhi wa sweswi na lowu nga hundza hi mfanelo • U endla vunyingi bya marito lama nga toloveleka • U peleta marito ya ntolovelo hi mfanelo • U lulamisa mahungu a ma nghenisa eka girafu yo olova kumbe chati • U tiendlela xihlayisa marito na dikixinari ya yena n'wini	• U hoxa xandla eka ku nyika miehleketo na marito yo tsala xitori xa tlilasi (hi nkarhi wo tsala swin'we) • U tsala xiitlhokovetselo xo olova • U tsala xitshuriwa xa matitwelo, xo fana na, khadi ya siku ra ku velekiwa kumbe papila • U tsala tindzimana leti nga riki ehansi ka timbirhi (swivulwa swa khume) hi ta leswi swi n'wi humeleleke kumbe mintlangu, yo fana na, nkhuvo wo tlangela wa ndyangu • U pfampfarhuta, tsala na ku hangalasa xitori xa yena xa tindzimana timbirhi eka van'wana leswaku va hlaya • U tirhisa swivumbeko swa mahungu/ vuxokoxoko loko ku tsariwa, xik.; tsala tirhisipi • U lulamisa mahungu eka chati kumbe tafula • U tsala na ku kombisa swivulwa (swivulwa swa 4 - 6) hi nhlokomhaka leswi nga ta nghenisiwa eka buku ya tlilasi • U tirhisa matsalelo ya ku landzelela magoza (ku endla mpfapfarhuto, ku tsala na ku hlela) • U tirhisa mahikahatele lama lulameke (hiko,hefemulo, mimfungho ya swivutiso, xihlamalo) • U peleta marito yo olova na ku ringeta ku peleta lama nga tolovelekangiki hi ku tirhisa vutivi bya ntivompfumawulo • U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu taka na lowu nga hundza hi ndlela leyi lulameke • U tirhisa maendli, maviti, masivi, hi ndlela leyi lulameke • U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini • U tirhisa dikixinari	• U hoxa xandla eka ku nyika miehleketo, marito na swivulwa swo tsala xitori xa tlilasi (hi nkarhi wo tsala swin'we) • U tirhisa maqhinga yo lulamisela ku tsala ku hlengeleta mahungu na ku kunguhata ku tsala • U tsala switshuriwa swo koma hi swikongomelo swo hambana, xik.; tsala leswi humeleleke, n'wangulano • U tsala hi leswi ku humeleleke hi swivumbeko swo hambana, xik. ; tsala atikili ya phephahungu yo koma • U mpfampfarhuta, hlela na ku hangalasa xitori xa yena lexi nga riki ehansi ka tindzimana timbirhi (swivulwa leswi nga riki ehansi ka 12) eka van'wana leswaku va ta hlaya • U tsala na ku kombisa swivulwa swa tsevu ku fika ka nhungu hi nhlokomhaka, leswi nga ta nghenisiwa eka buku ya layiburari ya tlilasi • U tirhisa swivumbeko swa mahungu loko ku tsariwa, xik ; nkambisiso, tirhisipi • U endla dayari ya vhiki rin'we • U tsala nhluto wa buku yo olova • U longoloxa mahungu /vuxokoxoko a byi veka ehansi ka tinhlokomhaka • U komisa na ku rhekhoda mahungu, xik ; hi ku tirhisa mimepe ya miehleketo • U tirhisa mahikahatelo lama lulameke, xik ; maletere lamakulu, hiko, hefemulo, mimfungho ya mintshaho, swirhatana) • U tirhisa mahlanganisi ku vumba swivulwankatsano • U tirhisa vutivi bya ntivomimpfumawulo na milawu ya mapeletelo ku tsala marito yo tika swinene • U tirhisa dikixinari

XIYENGE XA 3: VUNDZENI NA MINKUNGUHATO YO DYONDZISA VUSWIKOTI BYA RIRIMI

3.1 GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO SWA KOTARA

NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA EVHIKINI: Mpimohansi: Tiawara ta 7

Mpimohenhla: Tiawara ta 8

NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA HI SIKU NI SIKU: Mpimohansi: Awara yin'we na timinete ta 25

Mpimohenhla: Awara yin'we na timinete ta 35

Leswi pfanganisiweke eka nongonoko wa siku na siku

KOTARA YA 1

KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko leyi landzelaka yi nga sunguriwa eka yin'wana na yin'wana ya tisekele ta Giredi ya Vuamukelo (Giredi V): Vuyimbeleri, mfambafambiso wa swirho, sayense ririmi, mahungu ku komba no vula, xitori hambi ku ri migingiriko ya vutumbuluxi

Eka Giredi ya V, ntirho wo tirhisa switwi i ya nkoka swinene hikuva yi lulamisa masungulo yo dyondza ya nkarhi lowu taka. Endlani leswaku ku va na nkarhi wo endla swilo leswi wo ringana esikwini na le ka masiku hinkwawo ya ku dyondza ka mudyondzi elembeni hinkwaro.

- Mudyondzi u yingisela swivutiso swo olova na switiviso hi vurhon'wana kutani a hlamula hi ndlela leyi faneleke.
- U yingisela swileriso swo olova a tlhela a endla leswi a lerisiweke swona.
- U yingisela na ku encenyeta tipatironi ta ncino (xik: phoko, phoko-phoko, phoko) a landzelela hi mfanelo.
- U yingisela handle ka ku kavanyetiwa
- U yingisela switori swo koma hi ndlela yo kombisa ku tiphina na ku nghenelela eka khorasi lomu swi lavekaka hi nkarhi lowu faneleke
- U yimbelela swinsin'wana swo olova a ri karhi a endla encenyeto hi ku pfunetiwa. (Xik: Risimu ra: nhloko, makatla, xifuva xisuti, matsolo, swikun'wana, matsolo, swikunwana.)
- U hlaya switlhokovetselo swo olova a ri karhi va encenyeta hi ku pfuniwa hi mudyondzisi (xik: Du! Elizabeth,
- U yingisela na ku tsundzuka ku landzelelana ka marito yo olova yo fana na baka, beka, buka, bela, bolo, bula, (Endlani tano na man'wana)
- U hluvukisa vuswikoti byo hlawula na ku lemuka mimpfumawulo yo karhi hambi ku ri na mpongo kumbe ku ri karhi ku tlangiwa tinsimu xik: U hlawula rito ra mudyondzisi exikarhi ka pongo kumbe mimpfumawulo leyi nga kona embangwini
- Vulavula hi xifaniso xa le ka phositara, tichati ta nkongomelo kumbe leswi nga ebukwini leswi fambelanaka
- *U* rungula switori na ku vuyelela switori swa van'wana hi rito ya yena n'wini

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku twisisa minongoti yo karhi eka tidyondzo hinkwato

- U ndlandlamuxa ririmi ro n'wi pfuna ku twisisa minongoti yo fana na swivumbeko, vukulu, mihlovo, vukhale, nkarhi na ku veketela swilo hi ndzandzelelano

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku ehleketa na ku ehleketisisa:

- U lemuka na ku hlamusela ku fana ka swilo na ku hambana ka swona
- U fananisa swilo leswi fambelanaka/hambana
- U paketela switirhisiwa leswi tolovelekeke hi ku fana ka swona kumbe hi ku ya hi mintirho na mihlovo ya swona, nasw
- U kombisa vutivi bya swirho swa miri wa yena na mintirho ya swona

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku lavisisa na ku endla mbalango

- U vutisa swivutiso
- U nyika tinhlamuselo
- U ololoxa na ku hetisa xiphazamiso xa marito yo ringana ntlhanu

Mudyondzi u gayela mahungu:

- U kota ku hlawula mahungu yo karhi eka minchumu yo karhi

Mudyondzi u tirhisa vuthala bya swo voniwa na byo fanisiwa na byo humesa nhlamuselo yo karhi

- U tsundzuka na ku kota ku hlawula swilo leswi nga eka xifaniso
- U teka xiave eka migingiriko yo lemuka swilo leswi nga tshamela emahlweni na leswi nga tshamela endzhaku exifanisweni na ku swi hambanisa tanihi ku lemuka swivumbeko swo karhi eka xifaniso lexi nga na mpficipfici wa swilo
- U tlanga mintlangu yo fana na lowo tumbeta swilo swo karhi etlilasini ya vona
- U kota ku hambanisa swivumbeko swa maletere na marito hi ku tirhisa migingiriko yo fana na ya ku veketela swilo hi ku fana ka swona, ku languta ndzandzelelano wa swifaniso leswi yelanaka, a hlawula lexi hambanaka na leswin'wana no hlamusela ku hambana ka kona hi ku ya swi tsavula
- U lulamisa swifaniso swinharhu hi ndlela leyi swi nga ta endla xitori na ndzandzelelano lowu faneleke wa mahungu loko ku runguriwa
- U kota ku tsundzuka leswi a swi voneke hi mahlo eka ntlangu wo lava ku tsundzuka. (Mudyondzisi u ta va komba xifaniso lexi nga na swilo swo karhi kutani a xi pfala, a kombela mudyondzi un'we ku vula leswi a swi voneke)
- U hetisa iphazamiso Kumbe xifaniso

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa Makambelelo:

Y*a nkamafundza*

Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u yingisela swinene eku vutisiweni ka swivutiso swo olova na switiviso na ku swi hlamula hilaha swi faneleke
- U yimbelela na ku hlaya switlhokovetselo na swinsin'wana
- U yingisela switori swo koma hi vutiphini na ku hlavelela eku yimbeleleni laha swi faneleke nakona hi nkarhi lowu swi lavekaka
- U hlamusela xitori na ku xi rungula hi marito ya vutumbuluxi bya yena n'wini
- U ndlandlamuxa ririmi leswaku a ta twisisa minongoti leyi: xivumbeko, mihlovo, vukulu , vukhale na swin'wana
- U lemuka na ku hlamusela ku fana na ku hambana ka swilo
- U tiva na ku hambanisa swiphemu swa xilo na vuhetiseki bya xona tanihi ku vula na ku komba swirho swa miri wa yena
- U tirhisa ririmi ku nyika tinhlamuselo to karhi ta swilo swo hambanahambana
- U lulamisa na ku hetisa xiphazamiso xa swiphemu swa ntlhanu kumbe ku tlula
- U lemuka no komba minchumu leyi fanaka eswifanisweni

Tirhisa minongonoko yo kambela na rhubiriki yo katsa swa ririmi hinkwaswo eku kambeleni ka ririmi

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 1

KU HLAYA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

KU HLAYA:

Vuswikoti byo hlaya byo sungula

- Mudyondzi u hluvukisa mfambafambo wa mahlo tanihiloko a kota ku landzelerisa bolo leyi fambisiwaka ku suka eximatsini ku ya exineneni
- U teka xiave eka migingiriko yo dyondzisa matlhelo tanihi ku fambisa miri ku suka eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla ku ya ehansi
- U kota ku hambanisa swivumbeko swa maletere na marito tanihi ku paketela swilo swa swivumbeko swo fana, ku landzelerisa swifaniso, ku tsavula xifaniso lexi hambaneke na swin'wana
- U kota ku tirhisa vuswikoti byo landzelerisa, ku longoloxa swifaniso swinharhu kutani a tlhela a rungula xitori lexi vumbiweke hi ku longoloxa swifaniso leswi
- U kota ku tirhisa vuswikoti byo tsundzuka swilo leswi a swi voneke swo fana na maletere, swivumbeko kumbe minchumu yo khomeka emaritweni yo olova
- U hetisa xifaniso xo voniwa tanihi swiphazamiso xo aka minchumu na ku hetisa swifaniso
- U kota ku khoma buku hi mfanelo yi langutile ehenhla na ku pfula tipheji ta yona hi mfanelo
- U tirhisa swifaniso ku kumbetela leswi xitori xi vulavulaka hi swona: a 'hlaya' swifaniso na tinhlokomhaka ta swifaniso, a komba ku twisisa leswaku swifaniso na marito swi na vuxaka kambe swa hambana
- U tiendlela xitori xa yena n'wini hi ku hlaya swifaniso
- U tiendla onge o va eku hlayeni a tlhela 'a tirhisa na rito ra loko a ri eku hlayeni ka ntiyiso'
- U kota ku lemuka vito ra yena n'wini swin'we na ya van'wana va ntlhanu lava a dyondzaka na vona
- U yelanisa marito na marito lama nga ka minchumu na swilo leswi nga thyiwa tanihi makhadi ya marito , lama vulavulaka hi matafula, rivanti, xitulu,fasitere

Mudyondzi u sungula ku kuma nhlamuselo ya leswi swi tsariweke

- U sungula ku twisisa leswaku leswi tsariweke swi na tinhlamuselo: rito ri nga yimela vito ra yena.
- U lemuka vito ra yena na ya van'wana lava nga riki ehansi ka ntlhanu etlilasini ya yena
- U sungula ku twisisa leswaku marito lawa ya tsariweke ya yimela leswi swi twarisiwaka hi nomo
- U 'hlaya' marito lama tirhisiwaka ngopfu tanihileswi a swi vonaka lomu a hanyaka kona ku fana na STOP, BUKUTA, MACHIPISANA, SPAR, KFC na swin'wana

Ku hlaya swin'we

Ku languteriwile migingiriko yo ringana timinete ta 15 kambirhi kumbe kanharhu evhikini laha va nga ta hlaya swi huma eka Buku leyikulu, phositara ya swinsin'wana na swinsin'wana swo lava ncino. Mudyondzisi hi yena a nga ta endla nkombiso wo hlaya loko tlilasi hinkwayo yi ri karhi yi n'wi landzelela a ri karhi a landzelela nkarhi lowu pimiweke wo langutana *na ku dyondzisa ririmi.*

Mudyondzisi u languteriwa ku va a tirhisile tibuku letikulu ta ntlhanu hi kotara:

- Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi kurisiweke tanihi xitlhokovetselo, buku leyikulu, phositara ya tlilasi hinkwayo laha a rhangeriweke hi mudyondzisi.
- U hlamusela na ku rungula swimunhuhatwa swa le xitorini
- U dirowa swifaniso a tlhela a endla hungunkulu ra swona na swinsin'wana swo lava ncino
- U landzelerisa hungu ra xitori hi ku tirhisa swifaniso
- U angula eka switori hi ku tirhisa mfambafambo wa miri wa yena na ku swi encenyeta

Ku hlaya ka munhu un'we.

- U 'Hlaya' tibuku a ri yexe hi ndlela yo lava ku tiphina hi mahungu yo huma eka tibuku leti nga elayiburari kumbe ekhoneni yo hlayela kona ya le tlilasini

Ku lemuka mimpfumawulo

Migingiriko ya timinete ta 15 siku na siku

Yo tala ya migingiriko ya mimpfumawulo leyi longoloxiweke laha hansi yi nga sungula ku dyondzisiwa hi minkarhi ya swiendlo swa masiku hinkwawo: na hi nkarhi wo ololoxa swirho swa miri

- Mudyondzi u hambanisa hi ku yingisela kunene mimpfumawulo, ngopfungopfu leyi nga eku sunguleni ka vito ra yena
- U vona mimpfumawulo leyi nga lo va swiwelo eku landzelelaneni ka mimpfumawulo (xik: b, b, k, b; d, d, d, t)
- U vona loko mimpfumawulo leyi nga nyikiwa/kombisiwa yi fana kumbe yi hambana: /p/, /p/ [ya fana]; /p/, /d/ [ya hambana])
- U vona leswaku xivulwa xo twarisiwa xi vumbiwile hi marito yo hambana: u phokotela mavoko endzhaku ko vula rito rin'wana na rin'wana ra peletwana rin'we exivulweni , xik: va ta dya

Ku xakahata mimpfumawulo na maletere na marito

- U sungula ku tiva leswaku marito ya vumbiwile hi mimpfumawulo: a nyika mpfumawulo wo rhanga wa vito ra yena

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u kota ku hambanisa mimpfumawulo ya maletere ya rito, ngopfungopfu emasungulweni ya mavito ya vona
- Ku kota ku vona mimpfumawulo leyi nga yelaniki / nghenelelaka eka nongonoko wa mimpfumawulo yo fana , xik: Hi yihi mimpfumawulo leyi nga riki ya vona? (b, b, k, b; d, d, d, t)

Tirhisa nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela migingiriko hinkwayo ya ririmi

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 1

KU TSALA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo wo sungula:

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na le ka tidyondzo tin'wana

Migingiriko ya Dyondzo ya vutshila na vuyimbeleri i swilaveko leswikulu eku ndlandlamuxeni ka vuswikoti bya mfambafambo wa swirho swa mudyondzi

- Mudyondzi u ndlandlamuxa vuswikoti byo fambafambisa mavoko tanihi ku pfuva vumba/fulawara, ku boha mabuwuti na ku ya tshunxa, na ku chaya piyano emoyeni.
- U ndlandlamuxa mfambiso wa tintiho tanihi ku tumbuluxa tibolo ta maphepha yo pfuviwa na ku encenyeta switlhokovetselo swa ncino wa tintiho
- U ndlandlamuxa mfambiso mimpfimbi leyintsongo: u tsema maphepha hi xikero
- U ndlandlamuxa mfambiso swin'we wa mahlo na mavoko tanihi ku qhavulela, ku dirowa na ku khirayona hi minkarhi ya mintlangu ya le tlilasini na le handle
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo tiva matlhelo: u fambisa swirho swa miri wa yena swi suka eximatsini swi ya exineneni nale hansi na ya le henhla
- U kota ku tsemakanyisa voko exikarhi ka miri wa yena tanihi ku ri yisa exikatleni xa le ximatsini na ku yisa ra le ximatsini exineneni ku ya khoma katla ra xinene
- U kota ku vumba marito hi ku ya tsala hi ku tirhisa miri wa yena ku tsala letere 'I'
- U endla nkandziyiso wa xifaniso na tipatironi hi ku landzelerisa hi ku tsala
- U endla nkopunulo wa tipatironi ta le ka bodo leyi boxiweke timbhovo ta xifaniso xa nchumu lowu va wu tivaka. Xik: homu, huku, mbyana na swin'wana
- U kota ku tirhisa swo tsala swo hambanahambana tanihi penisele, rhaba, tikhirayoni to penda, na swin'wana hi minkarhi ya mintlangu ya le tlilasini na le handle
- U kota ku tsala esaveni

Ku tsala ko sungula:

- Mudyondzi u dirowa kumbe ku penda swifaniso ku hundzisa mahungu hi nkarhi wa migingiriko ya vutshila byo tumbuluxa ku fana na leswi swi nga tshama swi n'wi humelela
- U twisisa leswaku ku dirowa na ku tsala swi hambanile: matsalelo ya manyokanyokana (squiggles)
- U 'hlaya' leswi a swi tsaleke: a 'hlaya' ya manyokanyokana (squiggles)
- U endla onge va le ku tsaleni hi nkarhi wa ku endliwa ka encenyeto wo tsala emoyeni: a teka hungu ra riqingho, a tsala thikiti ra ndziho wa le patwini, exibedhlele na kun'wana
- U kota ku tsala ku suka eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla ku ya ehansi.
- U nghenisa mavonelo ya yena eka ku tumbuluxiwa ka buku yo endliwa hi tlilasi

Mudyondzi u tirha na marito

- Mudyondzi u ntlawahata marito ya mavito lawa ya sungulaka hi maletere yo fana tanihi le ka Nyiko na Nsovo, Mihloti na Mahlori, Kulani na Khangela sweswo-sweswo
- U vona hilaha mavito ya vona ya nga xiswona loko ya tsariwile

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo n*a / kumbe swo endliwa kunene*

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u dirowa na ku penda swifaniso hi ndlela leyi xi nga ta humesa nhlamuselo yo twisiseka hi nkarhi wa dyondzo ya vutshila a dirowa leswi swi nga tshama swi n'wi humelela
- U vumba maletere hi tindlela to hambanahambana a tirhisa miri hinkwawo: hi ku tirhisa miri wa yena n'wini ku vumba letere ra 'l'
- U tsala hi ku landzelerisa esaveni
- U twisisa leswaku ku tsala na ku dirowa i swilo leswi hambaneke hi ku tiendla onge o tsala kambe leswi a swi tsalaka swi ri manyokanyokana
- U kota ku hlaya mimpfapfarhuto leyi a yi tsaleke **:u hlaya** manyokanyokana ku tirhisiwa switirhisiwa swo tsala swo hambanahambana **:burachi yo penda ,tikhirayoni ta** mhula hi mfanelo hi nkarhi wo tlanga etlilasini na le handle loko ku dyondziwa swa vutshila

Ku ta tirhisiwa nongonoko wo kambela na rhubiriki leyi hlanganiseke ku kambela swa ririmi hinkwaswo

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 2

KU YINGISELA NA KU VULAVULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swo dyondza ririmi na tidyondzo letin'wana

Migingiriko leyi landzelaka yi nga tivisiwa eka Giredi ya V hi nkarhi wa minongonoko ya masiku hinkwawo eka tidyondzo to fana na vuyimbeleri, dyondzo ya vutiolori, sayense, ririmi, mahungu, nkombiso, switori na vutshila.

- Mudyondzi u yingisela swileriso swimbirhi kumbe swinharhu, a tlhela a endla hilaha a lerisiweke hakona ku fana na loko a lerisiwa ku teka tikhirayoni a ti longoloxa ehansi hi mihlovo leyi yi nga ta hlayiwa hi mudyondzisi
- U yingisela handle ka ku kavanyeta van'wana a tlhela siyerisana kahle na van'wana
- U rungula switori a tlhela a swi tlanga
- U hlamusela xitori xa yena na leswi a swi tweke swi runguriwa hi vanghana va yena etlilasini hi marito ya yena n'wini
- U yimbelela tinsimu na ku hlaya switlhokovetselo na ku endla encenyeto na tlilasi hinkwayo
- U hlaya switlhokovetselo na swinsin'wana na ku swi encenyeta va ri hi ntlawa
- U landzelerisa swifaniso swa xitori a tlhela a humesa hungu ra xona
- U teka xiave eka mbhurisano wa tlilasi na ku vutisa swivutiso swo tlhontlha miehleketo
- U burisana na van'wana hi swifaniso swa le ka phositara na nkongomelo wa vhiki laha ku nga languteriwa minkongomelo yo ringana ntlhanu hi kotara
- U yingisela na ku kota ku tsundzuka marito yo olova hi ku landzelelana ka wona xik: gama, gemba, gila. Sungula hi marito manharhu, u ya ka ya mune kumbe ku tlula

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku tumbuluxa minongoti

- U tirhisa ririmi ku twisisa minongoti yo tala yo huma eka tidyondzo to hambanahambana yo fana na yo komba ku tala ka swilo, matlhelo, minkarhi, mihlovo, ku longoloxiwa ka swilo, vukhale na vukulu na swin'wana

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku ehleketa na ku ehleketisisa

- U kota ku komba na ku hlamusela ku fana na ku hambana
- U pimanisa swilo leswi swi fambaka swin'we na leswi swi hambaneke hi swihlawulekisi swa swona
- U ntlawahata swilo hi muhlovo, xivumbeko na vukulu bya swona
- U hambanisa swiphemu eka nchumu lowu hetisekeke. xikombiso u kota ku vula swirho swa miri swo fana na xikokola, rintiho, xisuti, tsolo na swin'wana **Mudyondzi u tirhisa ririmi ku lavisisa na ku valanga**
- U vutisa swivutiso na ku lava tinhlamuselo
- U nyika tinhlamuselo na ku lava swo basisa ntwisiso wa yena
- U lulamisa na ku hetisa swiphasamarito swo hlaya

Mudyondzi u hlela mahungu:

- U teka mahungu lawa a ya hlawuleke ya huma eka nchumu lowu wu hlamuseriweke tanihi xifaniso u tsavula vuxokoxoko byo karhi lebyi hlawuriweke eka tinhlamuselo

Mudyondzi u tirhisa swikoweto swo voniwa na swa swifaniso swo dirowiwa ku humesa tinhlamuselo to karhi

- Mudyondzi u lungutisa xifaniso hi vuxiyaxiya a tlhela a humesa leswi swi yelanaka na leswi a swi tivaka
- U kuma swivumbeko swo karhi eka xifaniso lexi nga na mpficipfici
- U tlanga na van'wana ntlangu wo tumbeta. U kuma xilo lexi nga fihliwa exikarhi ka swin'wana etlilasini
- U vona ku hambana exikarhi ka maletere kumbe marito ya swivumbeko swo hambanahambana Xik: u hlawula minchumu leyi fanaka ,u languta swifaniso leswi yelanaka kutani a hlawula lexi hambanaka na swona a tlhela a hlamusela leswaku xi hambana na swin'wana hi yini.
- U longoloxa swifaniso hi ndlela leyi swi nga ta kota ku vumba mahungu kutani a tlhela a rungula mahungu ya kona

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyeta van'wana
- U yimbelela tinsimu, switlhokovetselo na ku endla encenyeto na vanw'ana etlilasini
- U hlaya switlhokovetselo na swinsin'wana va ri karhi va nghenisa swiendlo swo tirhisa swirho va ri entlaweni
- U rungula xitori na switori swa vadyondzikulobye hi marito ya yena n'wini
- U tirhisa ririmi ku ndlandlamuxa vutivi bya minongoti eka tidyondzo hinkwato: nhlayo, matlhelo, nkarhi, bndzandzelelano, muvala, malembe
- U nghenelela eka mbhurisano na ku vutisa swivutiso
- U kuma xivumbeko xo karhi eka xifaniso lexi nga na mpficimpfici wa swilo U vona ku yelana na ku hambana ka swilo swo karhi
- U langutisisa swinene xifaniso na ku kuma swo yelana na leswi a swi tivaka yena n'wini hi xifaniso lexi

Trhisa nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 2

KU HLAYA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOT I / VUSWIKOTI

Ku hlaya:

Ku hlaya ko sungula:

- Mudyondzi u ndlandlamuxa mafambiselo ya mahlo ku fana na ku landzelela bolo leyi fambisiwaka ku suka eximatsini ku ya exineneni
- U ndlandlamuxa vutivi bya matlhelo ku fana na ku susa tibuloko ku suka eximatsini ku yisa exineneni na le henhla ku ya ehansi
- U khoma buku hi ndlela leyi faneleke yi langutile ehenhla na ku pfula tipheji hi mfanelo loko a ‘hlaya’
- U tirhisa swifaniso ku kumbetelo leswi xitori xi vulavulaka hi swona. Xikombiso a hlaya buku ya swifaniso na tinhlamuselo ta xifaniso a komba ntwisiso wa leswaku swifaniso na marito swi nga na vuxaka kambe swi hambanile. A kombetela eka marito loko a ‘hlaya’
- U hlamusela swifaniso ku tivumbela xitori xa yena n’wini : a ‘hlaya’ swifaniso
- U tiendla onge u le ku hlayeni hi ku tirhisa ‘rito ro hlaya’ hi rona
- U twisisa leswaku leswi tsariweke swi na tinhlamuselo to karhi na leswaku marito ya nga yimela vito ra yena, swilo leswi va swi vonaka, tindhawu na swilo swo tala
- U lemuka vito ra yena na mavito ya van’wana va ntlhanu etlilasini loko a ma vona ya tsariwile kun’wana
- U makhadi yo voniwa lama fambelanaka na nkongomelo lowu dyondziwaka eka nkarhi wolowo va ri hi ntlawa lowu rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona
- U kota ku twisisa leswaku marito lawa ya tsariweke ya yimela lawa hi swi vulavulaka ku fana na mahungu ya siku na siku lawa ya tsariweke hi mudyondzisi loko mudyondzi a ri karhi a vulavula, laha marito ma tirhisiwaka ngopfu: tanihi mavito ya vanghana va yena, ya tindhawu leti va hanyaka eka tona tanihi MACHIPISANA, MASINGITA na CNA na man’wana
- U tirhisa xifaniso ku ‘hlaya’ xivulwana xo olova kumbe tibuku leti nga na swifaniso leswi nga hlamuseriwa U hlaya rito **mbyana** a langutile xifaniso lexi nga na mbyana.
- U encenyeta swiyenge swa xitori, risimu kumbe yelano wa mimpfumawulo.
- U yingisela na ku burisana na van’wana hi switori swo hlaya leswi va swi tweke. A tsundzuka vuxokoxoko na ku vula mhakankulu
- U burisana na van’wana hi xitshuriwa xo fana na xitori laha va nga ta tirhisa marito yo fana na ‘masungulo’, ‘exikarhi’ eku ‘heteleleni’ na meletere lama ya yelanaka na xona

Ku hlaya swin’we

Migingiriko leyi yi ta endliwa nkarhi wo ringana timinete ta 15 kambirhi kumbe kanharhu evhikini laha ku nga ta tirhisiwa xifaniso xo huma eka buku leyikulu kumbe phositara. Mudyondzisi hi yena a nga ta kombisa mahlayelo lamanene lawa a lavaka leswaku vadyondzi va ya tekelela. Mudyondzisi u languteriwa ku va a tirhisile tibuku to ringana ntlhanu hi kotara.

- Mudyondzi u ‘hlaya’ switshuriwa leswi kurisiweke ku fana na switlhokovetselo eka buku leyi kurisiweke kumbe phositara laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona
- U bula na ku hlamusela swimunhuhatwa swa le ka switori leswi va swi hlayeke
- U dirowa swifaniso leswi humesaka mahungunkulu ya xitori, swinsin’wana na switlhokovetselo
- U lulamisa swifaniso hi ku swi longoloxa hi ndlela leyi swi nga ta endla xitori lexi a nga ta tlhela a kota ku xi ‘hlaya’
- U angula eka xitori hi ku tirhisa mfambafambo wa swirho na ku encenyeta kumbe tanihi le ka swinsin’wana
- U endla nkumbetelo leswi nga ta landzela eka xitori hi ku tirhisiwa ka switshuriwa leswi tivekaka na swikoweto leswi nga ka swifaniso. A angula eka switori hi vutshila bya vutumbuluxi : a penda xifaniso xa xitori xa yena

Ku hlaya ka munhu un’we

- Mudyondzi u ‘hlaya’ tibuku ta le layiburari kumbe khona yo hlaya ya le tlilasini a ri yexe ku titsakisa

Matwariselo/malemukiselo ya siku na siku ya ntivomimpfumawulo

Migingiriko ya siku na siku ya timinete ta 15

Migingiriko leyi yi ta endliwa yi kongomisiwile eka mimpfumawulo yo hlaya leyi yi kombisiweke laha hansi hi minkarhi leyi yi vekiweke

- Mudyondzi u hambanisa mimpfumawulo yo twarisiwa, ngopfungopfu eku sunguleni ka marito
- U yingisela ku twa rito leri nga faniki na man'wana eka ndzandzelelano wa marito lama sungulaka hi mpfumawulo wo fana. Xikombiso tana, tala, teka, **pima** kumbe a komba loko mimpfumawulo leyi nyikiweke yi fana kumbe yi hambanile /c/, /c/ ya fana kumbe /c/, /g/ yi hambanile
- U avanyisa marito ya mapeletwananyingi a komba mapeletwana lama nga eka wona: a phokotela mavoko eka peletwana rin'wana na rin'wana ra rito kumbe a ba xigubu kumbe a komba nhlayo ya mapeletwana eka rito 'ba-na-na' kumbe a komba mapeletwana lama nga ka mavito ya vadyondzi van'wana etlilasini xikombiso eka

  'kha-za-mu-la' ku ta phokoteriwa ka mune kasi eka Ba-sa-ni ku ta phokoteriwa kanharhu
- U kombisa marito lawa ya nga na yelaniso eka swinsin'wana tanihi le ka 'Kokwana koka marhumbu ,hahani haha xihlahla
- U langutela emahlweni marito lawa ya nga na ncino kutani a hetisa ntila kumbe xivulwa
- U tsundzuka mimpfumawulo yo sungula leyi vulavuriweke ngopfungopfu emasungulweni ya vito ra yena., xik: Nkateko (N); Mihloti (M); Rivoningo (R) na man'wana

U xakahata / mimpfumawulo eka maletere na marito

- U twisisa leswaku marito ya na mimpfumawulo yo tlula wun'we. Xikombiso /deya/ ku nga na d-e-y-a loko ri vulavuriwa.
- U nga kombisa mimpfumawulo emasungulweni ya marito ma'wana ku fana na mavito ya vanghana

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u twisisa hilaha swo tsariwa swi humesaka nhlamuselo hakona laha rito ri nga yimelaka vito ra ndhawu kumbe xilo xo karhi tanihi MATI, BUKUTA, MAPA, YIMA ,HOMU BUKU na swin'wana
- U khoma buku yo hlaya yi languta ehenhla na ku pfula tipheji ta yona hi mfanelo hi nkarhi wo hlaya
- U 'hlaya' switshuriwa leswi swi kurisiweke tanihi switlhokovetselo, tiphositara laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona
- U burisana na ku hlamusela swimunhuhatwa swa le ka xitori lexi va xi hlayeke swin'we na mudyondzisi wa vona
- U kota ku hambanisa hi ku yingisela kunene mimpfumawulo leyi nga ku sunguleni ka marito yo vulavuriwa hi un'wana

Ku ta tirhisiwa minongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela swa ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 2

KU TSALA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Migingiriko ya siku na siku ya swiyenge swa ririmi swin'we na minongonoko yin'wana yo dyondza.

Migingiriko yo huma eka dyondzo ya vutshila na vuyimbeleri i swa nkoka lowukulu eku ndlandlamuxeni ka vuswikoti byo fambafambisa swirho swa mudyondzi

- Mudyondzi u ndlandlamuxa vuswikoti byo fambisafambisa mimpfimbi leyintsongo swo fana na ku tiyerisa mimpfimbi ya mavoko hi ku pfuva vumba kumbe fulawuri leyi katsiweke na maphepha na ku vumbuluxa swin'wana tanihi thayere
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo fambafambisa mimpfimbi leyintsongo hi ku yimbelela swinsin'wana swo tirhisa tintiho
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo fambisafambisa mimpfimbi leyintsongo hi ku tirhisa xikero ku tsemelela swifaniso leswi nga rimba ro anama kumbe swivumbeko swo hambanahambana
- U endla ndlandlamuxo a ntirhisano wa tihlo na mavoko: a qhavulela bolo na swin'wana leswi swo fana na ku endla tipatironi na ku tirhisiwa ka khirayoni na ku penda
- U ndlandlamuxa vulawuri bya mimpfimbi leyikulu: A tirha na un'wana kumbe a ri yexe ku vumba maletere hi miri ya vona
- U sungula ku vumba maletere hi ku tirhisa ku penda hi tintiho ta vona swin'we na swo penda hi swona tanihi tiburaxi na tikhirayoni
- U landzelerisa rimba ra xifaniso ,tipatironi na vito ra yena laha ku nga kombisiwa ndhawu yo sungula na tlhelo leri a faneleke ku fambisa voko kona ri nga kombisiwa.
- U kopunula tipatironi leti nga eka tibodo ta phegi na ku swi kopunula emaphepheni
- U tirhisa switirhisiwa swo tsala swo hambanahambana: tibulachi to penda, tikhirayoni ta mhula, sw na sw
- U kota ku khoma swo tsala hi swona tanihi tikhirayoni hi ndlela leyinene
- U 'tsala' a tshamile hi ndlela leyi amukeriweka ya matshamelo

Ku tsala ko sungula:

- Mudyondzi u dirowa swifaniso ku hlamusela hungu ku fana na ra mhaka yo karhi leyi a yi tivaka
- U twisisa leswaku ku tsala na ku dirowa swa hambana, nakambe a sungula ku kopunula maletere na tinomboro leti nga eka mbangu wa le tlilasini. sungula ku endla onge u le ku tsaleni hi ku n'wayan'waya swikhokhonono / manyokanyokana
- U sungula ku hlaya leswi maletere na manyokanyokana ya yena swi yimelaka swona
- U encenyeta ku tsala loko a ri eku tlangeni: A endla makhadi yo xeweta, a tsala mapapila na swi na sw.
- U sungula ku 'tsala' a xixima milawu ya ntivomatlhelo: a tsala ku sukela eximatsini a ya exineneni, ehenhla ku ya ehansi ka pheji
- U sungula na ku kopunula swo hlaya leswi a swi vonaka emigangeni ya ka vona tanihileswi swi tsariweke eka tibodo to hambanahambana na swikumiwa hi nkarhi wa vona wo tlanga va ri emakaya

Mudyondzi u tirha hi marito

- U ntlawahata marito lama nga na mimpfumawulo/maletere yo fana yo sungula eka rito. Xik: /m/ eka 'manana', 'masi', 'muti' na man'wana
- U lemuka letere kumbe vangwa exikarhi ka marito lawa ya tsariweke: mavito ya yena kumbe marito lawa ya tolovelekeke kumbe ebukwini

U hoxa xandla eka ku vumba swivulwa leswi nga ta nghena eka xitsariwa xa tlilasi hinkwayo: mudyondzi a vitanela loko mudyondzisi a ri karhi a tsala

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyaxiyiwa

- Mudyondzi u dirowa swifaniso hi swikongomelo swo humesa mahungu yo fana na i ya yena n'wini
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo tirhisa mimpfimbi leyikulu: va tirha hi vambirhimbirhi kumbe hi un'weun'we ku vumba maletere hi ku tirhisa miri ya vona.
- U vumba maletere hi ku tirhisa tintiho, tiburachi to penda na tikhirayoni ta mhula
- U twisisa leswaku ku tsala na ku dirowa i swilo swimbirhi leswi swi hambaneke, a sungula ku kopunula maletere na tinomboro etlilasini eka matshalatshala ya yena yo tsala: a endla wonge wa tsala hi ku tirhisa maletere na manyokanyokana lama kopunuriweke
- U 'hlaya' leswi maletere na leswi a n'wayan'wayeke swi yimelaka swona na ku 'vula' swona
- U sungula ku 'tsala' hi ku xiyaxiya matlhelo lama ku sunguriwaka na ku ya eka wona loko ku tsariwa: h.l. ku suka eximatsini ku ya exineneni, na ku suka ehenhla ku ya ehansi ka pheji

Tirhisani nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela swa ririmi hinkwaswo hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 3

KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo letin'wana.

Migingiriko leyi landzelaka yi nga sungula ku dyondzisiwa hi sekeke yin'wana na yin'wana kumbe hinkwato ta kumbe minkarhi yo tala ya ka Giredi ya V tanihi ya: vuyimbeleri, vutiolori, sayense, ririmi, mahungu, nkombiso, switori, na migingiriko ya dyondzo ya vutshila.

- Mudyondzi u yingisela swinene swivutiso a tlhela a nyika tinhlamulo leti faneleke
- U yingisela switiviso na ku endla leswi a lerisiweke swona hi mfanelo
- U yingisela nxaxamelo wa swiletelo a tlhela a swi endla hi mfanelo
- U yingisela handle ka ku kavanyeta van'wana a ri karhi a kombisa ku va xixima na ku siyerisana na van'wana eka ku burisana na vona
- U rungula switori na ku rungula switori leswi nga runguriwa hi vadyondzi van'wana hi marito ya yena
- U yimbelela tinsimu na swinsin'wana a tlhela a endla encenyeto wa swiendlo swa swinsin'wana leswi. (Xik: N'warikapanyana, kavakaveka; Loku nga kaveki nta ku hisa nomo...)
- U hlaya switlhokovetselo na swinsin'wana a ri karhi a encenyeta swiendlo hi vutitshembi lebyi byi yaka byi kulaka
- U yingisela switori swo leha a ri karhi a kombisa ku swi twisisa hi ku hlamula swivutiso mayelana na switori leswi
- U kota ku landzelerisa swifaniso swa xitori
- U yingisela no tsundzuka ndzandzelelano wo olova wa marito hi nxaxamelo wa kona Xikombiso: boti; koti; poti. Sungula hi marito manharhu kutani u aka ku ya eka mune kumbe ku tlula
- U vulavula hi swifaniso swa le ka phositara, tichati, minkongomelo, tibuku leswi kongomisiweke eka minkongomelo ya ntlhanu hi kotara

Mudyondzi u u tirhisa ririmi ku ndlandlamuxa ntwisiso wa minongoti

- U tirhisa ririmi ku ndlandlamuxa ntwisiso wa minongoti leyi tirhisiwaka eka eka tidyondzo tin'wana tanihi Matematiki. Xik: mpimo, vukulu, nkarhi, xivumbeko, vukhale, matlhelo na swin'wana. leswi swi nga endliwa hi nkarhi wo olola swirho kumbe hi nkarhi wo tlanga

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku ehleketa na ku ehleketisisa

- U kombisa na ku hlamusela swilo leswi fanaka na leswi swi hambaneke.
- U pimanisa swilo leswi swi fambaka swin'we na ku fananisa swilo leswi swi hambaneke
- U ntlawahata swilo ku ya hi swihlawulekiso leswi yena a nga tivekela swona.
- U kombisa swiphemu leswi vumbaka nchumu lowu heleleke tanihi le ka xifaniso

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku lavisisa na ku valanga

- U vutisa swivutiso a lava na tinhlamuselo etibukwini
- U nyika tinhlamuselo na switshunxo eka leswi swi bohaneke
- U kota ku tirha hi swiphemu swa xiphazamiso xo vumba swan'wanchumu swa le xikarhi ka khume na makumembirhi

Mudyondzi u hlela mahungu:

- U hlela mahungu lawa ya humaka eka nchumu wo karhi lowu hlamuseriweke

Mudyondzi u tirhisa swo voniwa na swo fanisiwa eku tumbuluxeni ka tinhlamuselo

- U twisisa leswaku swifaniso na swithombe swi na tinhlamuselo ta leswi swi humelelaka, vanhu, tindhawu na swilo naswona a nga vulavula hi swilo leswi
- U xiyaxiyisisa swifaniso hi vukheta a tlhela a burisana na van'wana hi mintokoto ya vona
- U kota ku hambanisa swivumbeko leswi nga tshamela emahlweni na leswi nga tshamela endzhaku eswifanisweni na le ka swilo swo olova leswi nga tumbuluxiwa
- U kuma nchumu lowu tumbetiweke exikarhi ka swilo swo tala etlilasini na ku letela vanghana ku kuma leswi tumbeleke a tirhisa swileriso swo olova
- U kota ku vona ku hambana exikarhi ka swivumbeko swa maletere na .xik: 'c' na 'o',
- U landzelerisa swifaniso a tlhela a hlamusela xitori lexi swifaniso leswi swi xi vumbeke

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

L*eswi nga ta xiyisisiwa*

- Mudyondzi u yingisela swivutiso a tlhela a nyika tinhlamulo
- U yingisela handle ko kavanyeta van'wana a ri karhi a kombisa nxiximo eka xivulavuri na ku vulavula hi ku siyerisana
- U yimbelela tinsimu na swinsin'wana a ri karhi a landzelerisa hi swiendlo swa yena n'wini
- U rungula switori na ku tlhela a rungula leswi swi runguriweke hi vanghana va yena hi marito ya yena n'wini
- U tirhisa ririmi ku ndlandlamuxa ntwisiso wa minongoti yo huma eka tidyondzo letin'wana hinkwato (xik: Matematiki - swilo loko swi tele, vukulu, nkarhi, xivumbeko, vukhale, matlhelo na swin'wana hi minkarhi yo ololoxa swirho swa miri kumbe hi nkarhi wo tlanga)
- U yelanisa swilo leswi fambaka swin'we na ku swi fananisa na leswi swi hambaneke na swona hi swihlawulekisi swo karhi
- U twisisa leswaku swifaniso na swithombe swi na mahungu ya leswi swi humelelaka, vanhu, tindhawu, na swilo leswi va nga vulavulaka hi swona
- U languta hi vuxiyaxiya swifaniso swo karhi na ku vulavula hi mintokoto yo fana na leyi va hlanganeke na yona

Va tirhisa nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 3

KU HLAYA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ku hlaya:

Vuswikoti byo hlaya ro sungula

- Mudyondzi u ndlandlamuxa mfambafambo wa mahlo, xik: hi ku landzelela penisele yo kombetela ku suka eximatsini ku ya exineneni
- U ndlandlamuxa vutivi bya matlhelo: a 'hlaya' nongonoko wa swifaniso kumbe miseve ku suka eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla ku ya ehansi
- U kota ku yelanisa marito na minchumu leyi fambelanaka na marito ya kona:
- U yelanisa tilebulu na minchumu leyi leburiweke eka tafula ra leswi tsakeriwaka
- U tirhisa swifaniso ku twisisa swivulwana swo olova leswi nga ebukwini: xik: xifaniso xa mbyana na xivulwa lexi nge: 'Languta mbyana**.**'
- U kota ku khoma buku hi ndlela leyi amukelekaka na ku pfula tipheji hi mfanelo
- U hlamusela swifaniso eku tiendleleni ka xitori xa yena n'wini, h.l. a 'hlaya' swifaniso
- U hambani**s**a swifaniso na swilo leswi tsariweke hi ku kombetela rito kutani a vutisa leswaku ri vula yini
- U tiendla onge u le ku 'hlayeni' hi ku tlhela a twarisa na rito ra munhu loyi a nga eku hlayeni
- U hlaya marito lama tirhisiwaka ngopfu emugangeni: mimfungho ya le magondzweni, mavito ya mavhengele, mimovha na swin'wana
- U sungula ku lemuka marito lama tirhisiwaka ngopfu lawa ya nga etlilasini ya vona tanihi lama ya vulavulaka hi ta maxelo,masiku ya vhiki,, mavito ya vadyondzikulobye na tin'hweti ta lembe
- U hlaya buku ya swifaniso leyi nga na swivulwa swinharhu kumbe swa mune swa nhlamuselo leyi kumbetelekaka: Xikombiso: mbyana. Mbyana yi hlongorisa huku. Languta mbyana, I mbyana leyikulu.
- U encenyeta xitori, risimu na swinsin'wana
- U tsundzuka vuxokoxoko na ku vula mongo wa xitori lexi hlayiweke hi mudyondzisi
- U dirowa swifaniso swa switori, tinsimu, kumbe swinsin'wana
- U bula hi makhomelo na mahlayiselo ya buku
- U yingisela na ku bula hi switori na switshuriwa swin'wana leswi nga hlayeriwa ehenhla
- U tirhisa marito yo fana na 'mpfumawulo', 'rito', 'letere', 'swinsin'wana', 'masungulo' 'xikarhi',emakumu loko a vulavula hi xitshuriwa.

Ku hlaya swin'we

Ku ta endliwa migingiriko yo ringana timinete ta 15 kambirhi kumbe kanharhu evhikini laha ku nga ta tirhisiwa Buku leyikulu kumbe tiphositara. Mudyondzisi u ta kombisa mahlayelo na tlilasi hinkwayo hi nkarhi wo burisana hi ta ririmi ku ringana swiphemu swimbirhi eka nkarhi lowu ringanyetiweke. Tirhisa Tibuku letikulu to ringana ntlhanu hi kotara.

- U hlaya tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi
- U hlaya switshuriwa leswi tumbuluxiweke hi tlilasi kumbe ntlawa. Xikombiso: swivulwa lesw leswi tsariweke hi mudyondzisi loko vadyondzi va ri karhi va languta, va vulavula na ku vitanela
- U tirhisa vutivi bya leswi a nga tshama a swi vona hi nkarhi lowu wo hlaya a ri na mudyondzisi loko a languta thelevhixini kumbe xifaniso
- U hlamusela swihlawulekisi swa swimunhuhatwa eka switori kumbe leswi va swi voneke eka thelevhixini va tlhela va nyika mavonelo ya vona
- U kota ku lemuka ndzandzelelano wa swiendlo eka switori swo olova
- u tirhisa khavhara ya buku na leswi fanisiweke eka buku hinkwayo ku endla nkumbetelo wa nkongomelo wa xitori
- U nghenelela eka ku hlaya xitshuriwa swi'we hi vutitshembi lebyi kulaka na ku tiphina.
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi humaka eka xitori lexi hlayiweke.

Ku hlaya ka munhu un'we

- U 'hlaya' tibuku leti nga elayiburari na le ka khona ya tlilasi yo hlaya a ri yexe., a phendla mapapila hi mfanelo a komba na ku xixima tibuku

Dyondzo yo va kondletela hi mimpfumawulo ya siku na siku

Migingiriko ya siku na siku yi teka timinete ta 15

Migingriko yo hlaya leyi kombisiweke laha hansi yi ta tivisiwa hi minkarhi leyi kombisiweke eka minongonoko ya vhiki etlilasini ya vadyondzi

- Mudyondzi u phemelela swivulwa swanomo hi swiphemu swo olova ku landzelerisa leswi xi akisiweke xiswona hi marito lawa ya yimaka hi rin'werin'we. Xik: mudyondzi-wa-mama; n'wana-wa-deya; n'wana-wa- rila, na man'wana
- U avanyisa marito ya mapeletwananyingi ya ya eka mapeletwana. Xik: n'wa-na-wa-ma-mama; n'wa-na-wa-de-ya. (Vadyondzi va ta hlayela swiphemuntsongo leswi swi endleke marito lawa. Va ta tlhela va endla tano na le ka mavito ya vona.
- U siva marito lawa ya nga na ncino eka tinsimu leti tolovelekeke na swinsin'wanaXikombiso ka "N'warikapanyana, kava kaveka, loko u nga kavati, ndzi ta ku hisa nomo" Xiyani mbuyelelo wa 'kava' eka risimu leri
- U lemuka no vitana maletere man'wana ya alifabete ngopfu vito ra yena. Xikombiso. Vito ra mina i Dyanani ri sungulaka hi letere ra 'd'; na le ka Solani ku sungulaka letere ra 's' na man'wana

Mudyondzi u xakahata/ntlawahata mimpfumawulo eka maletere na marito

- U lemukisiwa mimpfumawulo yo twarisiwa na yo voniwa laha ku nga na switatisi na switwari tanihi le ka vito ra: Sarah laha ku nga na mpfumawulo wa 's' na Saseka ku nga na mpfumawulo wa 's' na man'wana mavito. Kasi loko yi helerile ku na s-a-r-a-h, na s-a-s-e-k-a
- U twisisa leswaku marito ya na mimpfumawulo yo tala
- U lemuka mimpfumawulo emasungulweni ya marito yo karhi: Mavito ya vanghana kumbe mavito ya swiharhi

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u tirhisa xifaniso ku vumba swivulwana hi ku languta ntsena xifaniso xa leswi swi nga eku humeleleni
- U fananisa marito na minchumu wo karhi na le ku pananiseni ka leswi swi nga vuxaka kumbe ku fana
- U khoma buku hi ndlela leyi amukelekaka a pfula tipheji handle ka ku tikeriwa
- U hlamusela swifaniso hi ku titumbuluxela xitori xa yena n'wini
- U 'hlaya' leswi swi tumbuluxiweke hi tlilasi na swivulwa swo tsariwa hi mudyondzisi na swa mbitanelo
- U hlamusela swihlawulekisi swa swimunhuhatwa exitorini xo yingiseriwa kumbe xa le ka thelevhixini a tlhela a nyika mavonelo ya yena
- U hlaya marito ya xiyimo xa le henhla tanihi ya switarata, mavhengele na mimfungho ya le patwini
- U lemuka mimpfumawulo yo twarisiwa na yo voniwa na switatisi swo sungula eritweni swin'we na switwari swa rito leri tanihi le ka Sarah ku sunguleke 'S'
- U lemuka maletere yo sungula eka mavito ya vanhu vo hambanahambana etlilasini ya vona tanihi le ka: Julia laha ku sungulaka 'j'; eka Musa laha ku sunguleke 'm', sweswosweswo.

Tirhisa minongonoko yo landzelerisa na rhubiriki ya matirhiselo ya ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 3

KU TSALA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo wo sungula

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo tin'wana

Migingiriko yo huma eka dyondzo ya vutshila na vuyimbeleri i swa nkoka lowukulu eku hluvukiseni ka vuswikoti byo tirhisa mimpfimbi leyintsongo

- Mudyondzi u hluvukisa vuswikoti byo fambisafambisa mimpfimbi leyintsongo hi ku vumba maletere na ku luka, ku hulela vuhlalu na tikhadi eka ricinda
- U hluvukisa vuswikoti byo fambafambisa mimpfimbi leyintsongo hi ku tlanga ngopfu swinsin'wana leswi lavaka mfambafambo wa tintiho na swikoweto swa tintiho
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo fambisafambisa mimpfimbi hi ku tirhisa swikero ku tsema swifaniso leswi nga na rimba leri nga tikisiwa, swivumbeko swo hambanahambana na sw. na sw.
- U hluvukisa ntirhisano wa tihlo na mavoko: eku qhavuleleni ka swo hoxiwa tanihi bolo ya tenese kumbe yo endliwa hi maphepha na ku dirowa a tlhela a tirhisa tikhirayoni
- U kombisa bolo na swin'wana leswi swo fana na ku endla tipatironi to tika a tirhisiwa
- U hluvukisa vulawuri bya mimpfimbi leyikulu: va tirha hi vambirhimbirhi kumbe a ri yexe ku endla maletere yo tika hi miri ya vona
- U sungula ku vumba maletere: hi ku penda hi pende tiirhisa tintiho ta yena, tikhirayoni ta mhula, tibodo ta phegi
- U landzelerisa rimba ra xifaniso, tipatironi na vito ra yena laha ku nga kombisiwa ndhawu na tlhelo leri a faneleke ku fambisa voko kona
- U kopunula tipatironi eka tibodo ta phegi na ku kopunula marito na maletere ephepheni
- U kota ku khoma swo tsala hi swona tanihi tikhirayoni hi ndlela leyinene

Ku tsala ko sungula:

- Mudyondzi u dirowa swifaniso ku hlamusela hungu hi mintokoto ya yena a tirhisa leswi tanihi hi masungulo ya yena yo tsala. Hi ku pfuniwa u engetela rito kumbe xivulwana eka leswi a swi diroweke
- U twisisa leswaku ku tsala na ku dirowa swa hambana, nakambe a sungula ku kopunula maletere na tinomboro leti nga eka mbangu wa le tlilasini. sungula ku endla onge u le ku tsaleni hi ku n'wayan'waya swikhokhonono / manyokanyokana
- U encenyeta ku tsala loko a ri eku tlangeni: xikombiso" u tsala" minongonoko
- U sungula ku 'tsala' a xixima milawu ya ntivomatlhelo: a tsala ku sukela eximatsini a ya exineneni, ehenhla ku ya ehansi ka pheji
- U sungula na ku kopunula swo hlaya leswi a swi vonaka eka mbangu loko a tlanga xikombiso tilebulu ta swinavetiso
- U hoxa xandla eku tumbuluxeni ka buku ya mahungu ya tlilasi
- U tirhisa swo tsala hi swona hi vutitshembi na hi ku oloveriwa: tikhirayoni na tipenisele

Mudyondzi u tirha hi marito

- U ntlawahata marito lawa ya nga na mimpfumawulo/maletere yo yelana .Xik: daka, deka, duka (marito lawa ya hela hi-ka;. Vadyondzisi lavani yana hi n'wexe)
- U kombisa letere kumbe vangwa exikarhi ka marito lawa ya tsariweke: mavito ya yena kumbe marito lawa ya tolovelekeke kumbe ebukwini
- U hoxa xandla eka ku vumba swivulwa leswi nga ta nghena eka xitsariwa xo koma xa tlilasi hinkwayo: mudyondzi a vitanela loko mudyondzisi a ri karhi a tsala
- U tirhisa marito yo fana na 'exikarhi', emakumu, 'mpfumawulo,' 'rito' loko a vulalavula hi xitshuriwa xa mimfungho

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u dirowa swifaniso ku humesa nhlamuselo ya leswi va hlanganeke na swona evuton'wini bya vona laha swi nga ta endla masungulo yo tsala naswona va rhangeriwile hi mudyondzisi wa vona
- U kombisa ku twisisa leswaku ku tsala na ku dirowa i swilo swimbirhi leswi swi hambaneke, va tlhela va sungula ku kopunula marito na tinomboro hi ku endla onge va le ku tsaleni kasi va tsala manyokanyokana
- U encenyeta ku tsala hi ndlela yo tlanga
- U sungula ku tsala a ri karhi a xiyaxiya milawu ya matlhelo yo tsala tanihi ku tsala ku suka eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla ku ya ehansi ka pheji

Tirhisa nongonoko wo landzelerisa na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 4

KU YINGISELA NA KU VULAVULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo tin'wana

Migingiriko leyi landzelaka yi nga sungula ku dyondzisiwa hi sekeke yin'wana na yin'wana kumbe hinkwato ta kumbe minkarhi yo tala ya ka Giredi ya V tanihi ya: vuyimbeleri, vutiolori, sayense, ririmi, mahungu, nkombiso, switori, na migingiriko ya dyondzo ya vutshila.

- Mudyondzi u yingisela swivutiso hi ku hetiseka a tlhela a nyika tinhlamulo ta swona
- U yingisela switiviso na ku endla leswi a tivisiweke swona hi mfanelo
- U hundzisa mahungu
- U yingisela swileriso swo ya swi bohana na ku endla leswi a lerisiweke swona
- U yingisela van'wana handle ka ku nghenelela a ri karhi va kombisa xichavo/nxiximo eka xivulavuri a yimerile nkarhi wa yena wo vulavula
- U yingisela switori swo leha a ri karhi a kombisa ku swi twisisa na ku tiphina hi swona na ku hlamula swivutiso leswi nga ta vutisiwa hi switori leswi
- U rungula switori leswi a nga swi twa eka vadyondzi van'wana hi marito ya yena
- U yimbelela tinsimu na swinsin'wana a ri karhi a endla encenyeto wa leswi swi hlamuseriwaka hi swinsin'wana leswi hi ndlela yo kombisa vutitshembi bya vona
- U hlaya switlhokovetselo na swinsin'wana na ku engetela swiendlo hi vutitshembi
- U landzelerisa swifaniso swa xitori lexi a langutaneke na xona
- U teka xiave eku burisaneni na ku vutisa swivutiso
- U yingisela na ku tsundzuka ku landzelelana ka marito yo yelana, xik: chati na khadi; paka na pata; kula na rhula
- U vulavula hi swifaniso swa le ka tiphositara, chati ya nkongomelo wa vhiki laha minkongomelo yi faneleke ku va ntlhanu hi kotara

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku ndlandlamuxa minongoti

- U tirhisa ririmi ku hluvukisa vutivi bya minongoti eka tidyondzo to hlaya

Mudyondzisa u tirhisa ririmi ku ehleketa na ku ehleketisisa

- U tirhisa ririmi ku hluvukisa vutivi bya minongoti yo fana na ntalo 'vukulu', xivumbeko', 'tlhelo', 'muhlovo', 'rivilo', 'nkarhi', na ndzandzelelano eka tidyondzo hinkwato
- U fananisa swilo leswi fambaka swin'we no pimanisa swilo leswi hambanaka
- U ntlawahata swilo hi ku ya hi leswi swi nga xiswona na ku bohana ka swona tanihi swo twiwa hi ku khomiwa hi mavoko laha swi nga khwaxaka kumbe swi rhetela
- U kombisa swirho eka nchumu lowu heleleke wa matlhelo mambirhi na ku aka swa matlhelo manharhu . A kopunula xifaniso kumbe patironi eka khadi (ra matlhelo mambirhi) a tirhisa tibuloko kumbe swivumbeko swa (matlhelo manharhu)

Mudyondzi u tirhisa ririmi ku endla ndzavisiso no andlala

- U vutisa swivutiso na ku languta swin'wana eka thelevhixini na tikhomphyuta ku ta kuma tinhlamuselo to karhi
- U yingisela swiphiqo a tlhela a nyika switshunxo swa swona
- U hetisa 20 wa swiphenu kumbe ku tlula swa xiphazamiso xo vumbiwa

***Mudyondzi u hlela mahungu**:*

- U tsavula mahungu eka tinhlamuselo ta swanomo. Xikombiso. A yingisela nkarhi wo sungula leswi nga ta humelela eka switiviso.

Mudyondzisa u *tirhisa swo voniwa na swifaniso eku kumeni ka nhlamuselo*

- U twisisa leswaku swifaniso na swithombe swi na tinhlamuselo ta mahungu lawa ya humeleleke, ya vanhu, tindhawu na swilo va tlhela va burisana hi swona
- U tirhisa swifaniso ku kumbetela vundzeni bya switori
- U komba leswi nga tshamela emahlweni na leswi nga tshamela endzhaku eswifanisweni tanihi swiphemu leswi hambaneke
- U tlanga mintlangu yo kombeta matlhelo Swin'we na mudyondzisi na vanghana: Xikombiso: Ntlangu wa bodo wa tinyoka na xitepisi *xa tinyoka*
- U kota ku hambanisa exikarhi ka swivumbeko swa maletere yo hambana na marito: A hlawula maletere ya tipulasitiki hi mintlawa ya letere ro fana.
- U pananisa swifaniso na marito hi ku tirhisa swiphazamiso

MAKAMBELELO

Swilaveko swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na swo endliwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u yingisela handle ko kavanyetiwa. A kombisa ku xixima xivulavuri na ku cincana eku vulavuleni
- U yimbelela tinsimu na swinsin'wana va ri karhi va endla encenyeto hi ku cina va ri karhi va kombisa vutitshembi
- U rungula xitori na ku rungula nakambe switori swa vadyondzikulobye hi marito ya vona
- U kombisa na ku hlamusela swilo leswi swi fanaka na leswi hambaneke
- U yelanisa swilo leswi fambaka swin'we wun'we na ku swi fananisa leswi hambaneke
- U xiyaxiyisisa swifaniso na ku vulavula hi leswi swi yelanaka na swona na leswi va nga hlangana na swona
- U kota ku tirhisa ririmi ku hluvukisa vutivi bya minongoti yo hlaya ku ya hi tidyondzo ta vona, mpimo, vukulu, xivumbeko, tlhelo, muhlovo, rivilo, nkarhi, malembe na ku ndzandzelelano)

Ku tirhisa nongonoko wo landzelerisa na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 4

KU HLAYA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ku hlaya:

Vuswikoti bya ku hlaya ko sungula

- Mudyondzi u pimanisa marito na swifaniso swa le maphepheni tanihi xiphazamiso xa marito-swifaniso
- U hlamusela swifaniso ku ta tumbuluxa mavonelo yo karhi : A endla xitori xa yena n'wini na ku 'hlaya' swifaniso
- U hambanisa swifaniso eka leswi swi kandziyisiweke : Xikombiso: a kombetela eka rito na ku kombela leswaku ri hlayiwa
- U ' hlaya' switshuriwa swa yena n'wini swo fana na swivulwa leswi tsariweke hi mudyondzisi
- U sungula ku hlaya marito lawa ya humelelaka hi xitalo lawa ya vonakaka etlilasini na le xikolweni : Rivanti, khabodo, na swi. na sw.
- U hlaya tibuku ta swifaniso leti ti yaka ti ri karhi ti tika.
- U tlanga xitori, risimu kumbe xinsin'wana
- U tsundzuka vuxokoxoko bya hungu na ku vula mongo wa rona
- U dirowa swifaniso swa switori, risimu kumbe xinsin'wana
- U bula hi tindlela ta makhomelo ya buku no yi hlayisa

Ku hlaya swin'we

Migingiriko yo hlaya ya timinete ta 15 kambirhi kumbe kanharhu hi vhiki va tirhisa switshuriwa leswi kurisiweke swo fana na Tibuku letikulu, tiphositara, swin'wana na swin'wana (Tibuku letikulu leti nga ehansi ka 5 hi kotara)

- Mudyondzi u hlaya tibuku letikulu kumbe swin'wana leswi swi kurisiweke va ri tlilasi hinkwayo laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona
- U 'hlaya' xitshuriwa lexi xi endliweke etlilasini ku fana na swivulwa leswi tsariweke hi mudyondzisi eka ntlawa.
- U kombetela marito ku nga ri xifaniso loko va ri eku hlayeni
- U endla vuhlanganisi bya leswi a swi tivaka loko a ri eku hlayeni na mudyondzisi kumbe loko a langutile thelevhixini kume swifaniso
- U hlamusela swihlawulekisi swa swimunhuhatwa exitorini kumbe eka thelevhixini a tlhela va nyika vonelo ra yena
- U kombisa ku landzelelana ka swiendlo leswi swi nga eka xitori xo olova
- U tirhisa khavhara ya buku na leswi swi n'wayan'wayiweke eka yona ku endla nkumbetelo wa leswi nga endzeni ka xitori xa buku hinkwayo
- U nghenelela eka ku hlaya va ri swin'we ka xitshuriwa va ri karhi va kombisa vutitshembi bya vona byo kota ku hlaya
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi swi kongomisiweke eka xitori lexi va xi hlayeke

Ku hlaya ka munhu un'we

- Mudyondzi u hlaya tibuku a ri yexe hi ku lava ku tikumela vutiphini elayiburari kumbe ekhoneni yo hlaya ya tlilasi

Migingiriko yo tsundzuxana hi ta ntivomimpfumawulo ya siku na siku

Migingiriko yi ta va na timinete ta 15 hi siku

Migingiriko ya mimpfumawulo yo tala leyi nga longoloxiwa ehansi, yi nga dyondzisiwa hi minkarhi leyi vekiweke eka giredi leyi

- Mudyondzi u phemelela swivulwa swa nomo swi humesa marito yo hambana. Xik: tatana tata nkambana, manana mana xihiso, hahani haha xihlahla, sweswosweswo
- U avanyisa marito ya mapeletwana yo tala ya humesa mapeletwana hi rin'werin'we xik: tatana; ri va ta-ta-na; kokwana ri va ko-kwa-na, na man'wana
- U kombisa marito ya ncino eka swinsin'wana leswi tivekaka na tinsimu laha marito ya kona ya ncino ya landzelelanaka
- U lemuka switatisi swo twarisiwa no voniwa emasungulweni ya marito yo toloveleka
- U lemuka na ku thya mavito ya maletere ya alifabete laha a nga ta kota na ku vona letere leri sungulaka vito ra yena
- U xakahata mimpfumawulo na maletere na marito a tlhela a twisisa leswaku marito ya vumbiwa hi mimpfumawulo yo tlula wun'we. Xik: bana = b-a-n-a na le ka 'bolo' = b-o-l-o
- U lemuka mimpfumawulo leyi nga emasungulweni ya marito
- U sungula vona leswaku marito ya vumbiwa hi mimpfumawulo ku fana na maletere lawa ya sungulaka mavito ya vona

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na / swo endliwiwa kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u hlamusela xifaniso hi ndlela yo hlanganisa miehleketo ya leswi xitori xi vulavulaka hi swona
- U hlaya buku leyikulu na tin'wana leti ti kurisiweke laha ti hlayeriwaka tlilasi hinkwayo hi mudyondzisi
- U tsundzuka mimpfumawulo yo twarisiwa na yo voniwa emasungulweni ya marito man'wana
- U tsundzuka man'wana ya maletere ya alifabete na letere ro sungula ra vito ra yena

Tirhisa nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

GIREDI YA V XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 4

KU TSALA KO SUNGULA

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo wo sungula:

Migingiriko ya siku na siku eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na le ka tidyondzo tin'wana

Migingiriko ya vutumbuluxi ya vutshila na vuyimbeleri i minkarhi ya kahle eka ku ndlandlamuxa vuswikoti byo fambafambiso wa swirho

- Mudyondzi u ndlandlamuxa vuswikoti byo tiyerisa mimpfimbi ya mavoko ya mudyondzi
- U tlanga swinsin'wana leswi katsaka ku tirhisiwa ka tintiho
- U tirhisa swikero ku tsema swifaniso leswi nga na rimba leri nga tikisiwa, swivumbeko swo hambanahambana na sw. na sw.
- U tlanga mintlangu yo qhavulela ya swo hoxiwa tanihi bolo ya tenisi kumbe yo endliwa hi maphepha na ku dirowa a tlhela a tirhisa tikhirayoni.
- U qhavulela bolo na swin'wana swo fana na ku endla tipatironi to tika a ti tirhisaka
- U vumba maletere hi miri hi vambirhimbirhi kumbe kumbe a ri yexe
- U vumba maletere hi ku penda hi pende va tiirhisa tintiho ta vona,tiburachi ta pende tikhirayoni ta mhula
- U landzelerisa rimba ra xifaniso, tipatironi na vito ra yena laha ku nga kombisiwa ndhawu na tlhelo leri a faneleke ku fambisa voko kona ri nga kombisiwa
- U kopunula tipatironi eka tibodo ta phegi na ku kopunula marito na maletere ephepheni
- U tirhisa swo tsala swo hambanahambana ku fana na tiburachi to penda, tikhirayoni ta mhula
- U vumba maletere hi switirhisiwa swo tsala swo hambanahambana ku fana na tikhirayoni, tipenisele na choko
- U khoma tikhirayoni hi mfanelo a ri karhi a kombisa voko leri a tsakelaka ku tsala hi rona: voko ra ximatsi / voko ra xinene
- U vumba man'wana ya maletere lamatsongo hi ndlela leyinene. A sungula na ku hetelela eka ndhawu leyi faneleke

Ku tsala ko sungula*:*

- Mudyondzi u dirowa swifaniso ku humesa mahungu lawa a lavaka ku hi byela hi mintokoto ya yena . U tirhisa leswi tanihi masungulo yo tsala - hi ku pfuniwa a engetela rito, xivulwana kumbe xivulwa
- U kopunula maletere na tinomboro leti a ti vonaka etlilasini ya vona loko va tsala
- U 'hlaya' leswi a swi tsaleke na swo tsariwa hi van'wana
- U tsala a tlhela a kombela van'wana ku humesa hungu ro twala hi leswi a swi tsaleke
- U endla encenyeto wo 'tsala' loko a tlanga
- U 'tsala' hi ku landzelela milawu ya matlhelo. A tsala ku suka eximatsini ku ya exineneni no suka ehenhla a ya ehansi ka pheji
- U kopunula swo kandziyisiwa leswi a swi vonaka lomu a hanyaka kona tanihi tibodo ta le mapatwini na ta mavhengele
- U ringeta ku tsala hi muxaka wa matsalelo lowu tolovelekaka, a tirhisa maletere lawa ya tivekaka. Xikombiso: a tsala papila ro ya ekaya
- U teka xiave eku tumbuluxeni ka buku ya mahungu ya tlilasi
- U tirhisa swo tsala hi swona hi vutitshembi lebyi tlakukeke no olova

Mudyondzi u tirha hi marito

- U ntlawahata swifaniso swa marito lawa ya yelanaka tanihi 'buku', 'duku'; 'gulu', 'kulu' na man'wana
- U kopunula swivulwa swo koma na marito yo tsariwa hi mudyondzisi
- U valanga letere kumbe xindhawana lexi siyiwaka exikarhi ka marito hi ku kandziyisa ku fana na mavito ya vona kumbe marito lawa ya tolovelekeke kumbe ebukwini
- U teka xiave hi ku tsala swivulwa eka xitsariwa xa le tlilasini: mudyondzisi a vitanela loko mudyondzi a tsala
- U tirhisa matheme yo fana na le ku 'sunguleni', 'exikarhi' na le 'makumu', 'mpfumawulo', 'rito', 'letere' na 'ncino'.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa makambelelo:

Swa nkamafundza

Swanomo na/ kumbe swo endliwa kunene kunene

Leswi nga ta xiyisisiwa

- Mudyondzi u dirowa swifaniso leswi nga na mahungu ya leswi a swi tivaka ku ri masungulo ya yena yo tsala xivulwana
- U 'tsala' swo karhi a tlhela a kombeta vanghana va yena va ringeta ku swi hlaya
- U 'hlaya' leswi a swi tsaleke
- U kopunula maletere na tinomboro na leswi a swi vonaka emakhumbini ya tlilasi ya yena
- A ringeta ku tsala marito yo olova na ku twisiseka. Xikombiso: 'u tsala' rito 'manana

Ku tirhisia nongonoko wo kambela na rhubiriki yo kambela ririmi hi ku angarhela

SWITSHURIWA / SWIPFUNO LESWI BUMABUMERIWAKA KU TIRHISIWA ELEMBENII
KU YINGISELA NA KU VULAVULA • Swifaniso na tiphositara • Tichati to hlovohatiwa • Chati ya tinomboro • Mintlangu • Swo tlangisa swo khomiwa hi mavoko hi ku ya hi nhlokomhaka/nkongomelo wa vhiki • Buku ya switori • Swifaniso ku landzelerisa Swiphazamiso swo vumba (leswi nga ri ki ehansi kambirhi0 wa marito) • Swo tlangisa swo fana na tibuloko, swo vumba, swimovhana, na tiphaphete • Sava na swilo swo tlangisa mati • Swibodhlelana swa tipulasitiki, swibokisana na sw.na sw. • Ti*CD kumbe thepe leyi nga na switori,(leswi hlayiwaka kumbe ku runguriwa), switlhokovetselo, swinsin'wana* na tinsimu , tiDVD kumbe thepi yo rhekhoda, thelevhixini, na vhidiyo thepe/ DVD • Switirhisiwa eka vuyimbeleri tanihi swigubu, swingomana, swingelengele na swinhongana swo chaya hi swona na sw. na sw.
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO • Swifaniso na tiphositara • Chati ya maletere ya alifabete • Tibuku letikulu to hlaya tin'wana leti humesiwaka hi minkarhi yo hlaya swin'we • Switshuriwa leswi kurisiweke tanihi , switlhokovetselo, , na swinsin'wana • Buku ya switori na ya swifaniso • Tilogo leti kumekaka emigangeni ya vona • Maphephahungu na timagazini • Tilebulu ta makhadi ya swikombakombana swa minchumu leyi nga etlilasini na minkombiso • Tikhadi ta mavito ya vadyondzi • Swo kombetela hi swona swa mudyondzisi na ntlawa wa vadyondzi leswi tirhisiwaka loko ku hlayiwa switshuriwa leswi kurisiweke , switori leswi nga ekhumbini na minkombiso • Khona ya milorho • Tafula ra nkongomelo • Chati yo letela ya siku na siku • Tichati to komba masiku yo velekiwa na ta maxelo
KU TSALA NA NTIVONTSALO • Swipfuno swa vukulu byo hambanahambana • tibodo ta phegi, vuhlalu na tincinda • ku bohiwa (mabuwuti) • Swilo swo fana na swikero, vumba, tikhirayoni ta mhula , tichoko na swileti kumbe bodo yo basa na timakhara • Mahungu yo kandziyisiwa • Swiphephana kumbe tichati to tsalela laha tialifabete na ti tsariwaka ti kandziyisiwa hi masungulo lamanene na matlhelo ya kombisiwa • Phepha ro pfumala tilayini hi ivukulu byo hambanahambana (A3, A4, A5) • Sava

3.2 GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi: timinete ta 45 hi vhiki** **Mpimohenhla: Awara yin'we hi vhiki**
VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI **Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiphemu swa ririmi na tidyondzo tin'wana.** • Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetiwa • U vulavula hi mintokoto ya yena: u rungula mahungu, a hlamusela , maxelo na swin'wana swiendleko i • U yimbelela swinsin'wana a tlhela a encenyeta ncino wa swona ***Migingiriko yo yingisela na ku vulavula, leyi nga ta endliwa kambirhi evhikini*** *Mavhiki 1 - 5* • Mudyondzi u yingisela swileriso swo olova (mintolovelo ya le tlilasini) na ku hlamula hi mfanelo • U yingisela switori, swinsin'wana, switlhokovetselo ku tiphina a tlhela a encenyeta swiphemu swa swona, tinsimu na swinsin'wana . • U hlamula swivutiso swo yelana na vuxokoxoko bya yena na sw. na sw. *Mavhiki 6 - 10* • U landzelerisa swifaniso swa xitori hi ku tlhela a xi rungula hi ku landzelerisa miehleketo ya xona • U vulavula hi swifaniso leswi nga eka tiphositara, chati ya nkongomelo na tibuku, sw na sw. • U nghenelela eka mbhurisano na ku nyiketana ku vulavula na ku xixima van'wana eka ntlawa • U hlamusela minchumu hi ku ya hi muhlovo, vukulu, xivumbeko, mpimo a tirhisa ntivomarito lowu nga wona	
MAKAMBELELO **Swiringanyeto swo kambela migingiriko ya nkamafundza:** **Ku yingisela na Ku vulavula (swanomo na swo endliwa kunene)** • Mudyondzi u hlamula swivutiso mayelana na vuxokoxoko bya yena n'wini na swi. na sw. • U yimbelela tinsimu a ri karhi a endla na encenyeto • U teka xiave eka mbhurisano, va nyiketana ku vulavula na ku xixima van'wana eka ntlawa **Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1** **Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na swo endliwa kunene)** • Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena ku fana na ku rungula mahungu, ku hlamusela mahungu ya ta maxelo, mahungu yan'wana l. • U yingisela switori - swinsin'wana, switlhokovetselo na tinsimu hi ntsakelo na ku tlanga xiyenge xa xitori, risimu kumbe xinsin'wana. • U landzelerisa swifaniso swa xitori hi ku rungula miehleketo leyi landzelerisiweke eka xona • U hlamusela minchumu hi ku languteka ka yona hi muhlovo, xiyimo,, xivumbeko, mpimo a tirhisa marito lawa ya faneleke.	

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 evhikini **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo dyondzisa mimpfumawulo ya siku na siku ku ringana timinete ta 15:

Sungula migingiriko yo twisisa tifonimiki, dyondzisa 1 -2 wa maletere mantshwa ivi u sungula ku dyondzisa ku vumba marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi dyondziwaka.

- Mudyondzisi u kombisa ku hambana ka matwariselo ya mimpfumawulo yo sungula ya marito
- U teka xiave eka migingiriko yo twisisa tifonimiki hi tlilasi hinkwayo: ku fambelanisa mimpfumawulo: (n-o-m-o yi ya eka **nomo)**, ku hambanisa marito tino ri ya eka eka **t-i-n-o)**, ntlangu wa marito wo cinca xitwari na xitatisi, (tolo ri ya eka t**i**lo), teke ri ya eka **v**eka)
- U kombisa vuxaka exikarhi ka letere na mpfumawulo wa letere leri ri fambaka ri ri roxe , xik: g-**aa** eka gaa**!**, y-**oo** eka yoo**!**. wh-**ii** eka wh**ii**!
- U lemuka na ku vula maletere man'wana ya tialifabete:switwari swimbirhi na switatisi leswi nga ri ki ehansi ka 6.
- U sungula ku aka marito yo koma hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a nga yi dyondza, xik: m-a-t-i tanihi mati. (Vadyondzi va nwa mati)
- U sungula ku hlanganisa leswaku a vumba rito. Xikombiso: mimpfumawulo [rhu-ma; rhu-nga] ,a kombisa ku yelanisa

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku:

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) 2-3 wa minkarhi yo hlaya swin'we hi vhiki

Vuswikoti bya ku hlaya ko sungula (lebyi dyondzisiweke eka tidyondzo to na ku hlaya loku leteriwaka ka ntlawa)

- Mudyondzi u khoma buku hi ndlela leyinene yi languta ehenhla, a tlhela a pfula tipheji hi mfanelo
- U tirhisa swifaniso ku bvumba leswi xitori xi vulavulaka hi swona : a hlaya tibuku ta swifaniso
- U hlamusela swifaniso ku endla xitori xa yena n'wini, hileswaku a 'hlaya' swifaniso
- U hlengeleta no hlaya tilogo na marito ma'wana ya le ka mbangu Xik: MACHIPISANA, BUKUTA na swin'wana
- U lemuka vito ra yena loko a ri vona na mavito ya tintangha ta yena lawa ya nga riki ehansi ka khume kun'wana swin'we na mavito ya tintangha ta yena lama nga riki ehansi ka khume
- U hlaya tilebulu na tinhlamuselo ta swifaniso/swidirowiwa etlilasini
- U kanerisana na van'wana hi makhomele ya buku na hilaha yi nga hlayisiwaka hakona
- U yingisela a tlhela a kota ku burisana na van'wana hi switori na switshuriwa swin'wana leswi hlayiweke hi ku yisa rito ehenhla
- U ndlandlamuxa masungulo ya minongoti leyi kandziyisiweke ku katsa :
- Nongoti wa buku - khavhara, emahlweni, endzhaku, nhlokomhaka
- Nongoti wa xitshuriwa - rito, marito yo fana, letere, mavito ya wona, yo yelana
- Matlhelo: sungula ku hlaya emahlweni, u hetelela endzhaku; hlaya ku suka eximatsini ku ya exineneni, ku ya ehenhla na le hansi ka pheji yo sungula, ya makumu, marito ya le xikarhi kumbe maletere kumbe xiyimo eka pheji
- Mahikahatelo: maletere lamakulu, maletere lamatsongo, hiko, hefemulo, mfungho wa xivutiso, na wa xihlamalo.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo 2-3 evhikini ku ringana timinete ta 15 ku ri karhi ku tirhisiwa xitshuriwa xin'we hi vhiki, mudyondzisi a ri yena a kombisaka ku hlaya loku ka tlilasi hinkwayo.

Xiphemu xin'wana na xin'wana xi ta va na ku dyondza hi ku kongoma ku suka eka leswi landzelaka: minongoti yo tsariwa, swihlawulekisi swa switshuriwa, ntivomimpfumawulo, tipatironi ta ririmi, qhinga ro kombisa rito na ku ri twisisa eka nxaxamelo hi ku tirhisa swiyimo kongoma, ku lulamisa hi vuntshwa, ku yelanisa, ku xopaxopa na swivutiso swo amukeleka.

- Mudyondzi u hlaya va ri tlilasi hinkwayo hi switshuriwa leswi mudyondzisi a swi kuriseke tanihi switlhokovetselo, tibuku letikulu na switori leswi tumbuluxiweke etlilasini hi nkarhi wo hlaya swin'we

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka

Mudyondzisi u tirha na mintlawa yimbirhi hi siku na siku, laha a nga ta tirhisa timinete ta 15 eka ntlawa wu ri woxe.

Ntlawa wu ta tirha na mudyondzisi kambirhi evhikini.

Mudyondzisi u ta tirha swin'we na vadyondzi lava va nga na vuswikoti byo fana byo hlaya, a ri karhi a pimanisa vadyondzi na xitshuriwa ku ya hi swiyimo swo letela. (Ku lemuka rito exikarhi ka 90% - 95% kwatsa) Ku tirhisiwa ngopfu pulani ya mahlayelo yo hlawula

- Mudyondzi u hlayela ehenhla swi huma ebukwini ya yena eka ntlawa lowu hlayaka wu rhangeriwile hi mudyondzisi hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana hi nkarhi wun'we
- U sungula ku aka ntivomarito lawa a nga tshukaka a hlangana na wona eka nongonoko lowu wo hlaya, nongonoko wa swo hlaya leswi hlawuriweke na nongonoko wa marito hi xitalo.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa - migingiriko ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula: (Swanomo na / kumbe swo endliwiwa kunene)

- Mudyondzisi u kombisa ku hambana ka matwariselo ya mpfumawulo yo sungula ya marito
- U teka xiave eka migingiriko yo twisisa tifonimiki hi tlilasi hinkwayo: ku fambelanisa mimpfumawulo: (n-o-m-o yi ya eka **nomo)**, ku hambanisa marito yo fana na tino ri ya eka eka **t-i-n-o)**, ntlangu wa marito wo cinca xitwari na xitatisi, (tolo ri ya eka ti**l**o), teke ri ya eka **v**eka)
- U lemuka na ku vula maletere man'wana ya tialifabete:switwari swimbirhi na switatisi leswi nga ri ki ehansi ka 6.
- U sungula ku aka marito yo koma hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a nga yi dyondza, xik: m-a-t-i tanihi mati. (Vadyondzi va nwa mati)
- U sungula ku hlanganisa leswaku a vumba rito. Xikombiso: mimpfumawulo [rhu-ma; rhu-nga] ,a kombisa miyelaniso

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na /kumbe swo endliwa kunene)

- Ntivomimpfumawulo (swanomo na / swo endliwa kunene/ kumbe swo tsariwa)
- U kombisa vuxaka bya mimpfumawulo wa maletere lama tiyimeleke, xikombiso: l,o,h,a,b,t,c. Ku fanele ku va na switwari na switatis swimbirhi na switatisi leswi nga riki ehansi ka 6.
- U sungula ku aka marito yo koma a tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke.

Swiringanyeto swa migingiriko yo ya nkamafundza:

Ku hlaya (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Vuswikoti bya ku hlaya ko sungula lebyi faneleke ku dyondzisiwa eka tidyondzo ta ku hlaya swin'we na ku hlaya loku leteriweke.

- Mudyondzi u khoma buku yi languta ehenhla , a tlhela a pfula tipheji hi mfanelo
- U hlamusela swifaniso ku endla xitori xa yena n'wini, hileswaki a 'hlaya' swifaniso
- U hlengeleta no hlaya tilogo na marito man'wana ya le ka mbangu Xik: KFC, BUKUTA, Shoprite na swin'wana
- U lemuka vito ra yena loko a ri vona na mavito ya tintangha ta yena lawa ya nga riki ehansi ka khume kun'wana
- U hlaya tilebulu na marito lama tsariweke na swifaniso leswi ma hlamuselaka swona etlilasini
- U kanerisana na van'wana hi makhomele ya buku na hilaha yi nga hlayisiwaka hakona
- U ndlandlamuxa masungulo ya minongoti leyi kandziyisiweke ku katsa na
- Nongoti wa buku - khavhara, emahlweni, endzhaku, nhlokomhaka
- Nongoti wa xitshuriwa - rito, marito yo fana, letere, mavito ya vona, yo yelana
- Matlhelo: sungula ku hlaya emahlweni, u hetelela endzhaku; a hlaya ku suka eximatsini ku ya exineneni, ku ya ehenhla na le hansi ka pheji yo sungula, ya makumu, marito ya le xikarhi kumbe maletere kumbe xiyimo eka pheji
- Mahikahatelo: maletere lamakulu, maletere lamatsongo, hiko, hefemulo, mfungho wa xivutiso.

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi kurisiweke ku fana na switlhokovetselo, tibuku letikulu, tiphositara, na switshuriwa swa xielekitironiki a ri na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi

Ku hlaya hi ntlawa loku ku leteriwaka

- Mudyondzi u hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla swi huma ebukwini ya yena laha a leteriwaka hi mudyondzisi laha un'wana na un'wana a nga langutana na xitori lexi fanaka

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na swo endliwa kunene) vuswikoti bya masungulo byo hlaya

- U tirhisa swifaniso ku bvumba leswi xitori xi vulavulaka hi swona a hlaya na tibuku ta switori
- U yingisela a tlhela a kota ku burisana na van'wana hi switori na switshuriwa swin'wana leswi hlayeriweke ehenhla

Ku hlaya swin'we

- U hlaya switshuriwa leswi kurisiweke swo fana na switlhokovetselo, tiphositara, tibuku letikulu na switori swa tlilasi leswi tumbuluxiweke hi nkarhi wo tsala swin'we a ri na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi

Ku hlaya loku ku leteriwaka ka ntlawa

- U hlayela buku ya yena ehenhla eka ku hlaya ka ntlawa loku ku leteriwaka na mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori lexi fanaka

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi: Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki** **Mpimohenhla: Tiawara ti2 hi vhiki**

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Ku dyondza swa mafundza kamune evhikini ku ringana timinete ta 15

Migingiriko yo tiyisisa mimpfimbi na mfambofambo wa swirho leswi nga ta tirhisiwa eku tsaleni swin'we na vuswikoti byo fambisa swin'we tihlo na xandla hi nkarhi wu ri wun'we

- Mudyondzi u dirowa hi tikhirayoni ta mhula.
- U titoloveta ku khoma na ku tirhisa khirayoni na penisele.
- U ndlandlamuxa vutivi bya matlhelo tanihi le ximatsini ku ya exineneni, ehenhla ku ya ehansi, a dirowa mintila yo ololoka, a hlanganisa tidoto. , a vumba ximahlweni na xindzhaku .
- U endla swivumbeko swa maletere hi ku tirhisa tipulasitini kumbe vumba byo tlanga hi byona na minchumu
- U ndlandlamuxa vuswikoti byo tirhisa mavoko na mahlo hi ku penda , ku handzula maphepha, ku tsema maphepha na ku endla nghingiriko wo kandziyisa leswi tsariweke
- U dirowa tipatironi: a ya ehenhla na le hansi, [to jika-jika] tipatironi ta xirhendzevutana, ta vuhenhla na to nava hi ku andlaleka.
- U landzelerisa, a kopunula no tsala vito ra yena eka xikombiso laha ku sunguriwaka kona ku tsala na tlhelo leri ku faneleke ku tsaleriwa marito ya kongoma eka rona.

Ndlandlamuxo wa mavumbelo ya maletere eku dyondzeni ka Ntivontsalo wa swa mafundza.

Yelanisa ku fambelana ka ku dyondzisa maletere lamatsongo eka dyondzo ya nongonoko wa ntivomimpfumawulo. Kombisa mavumbelo lamanene ya maletere na matlhelo ya matsalele. Vadyondzi va titoloveta ku tsala maletere mambirhi hi vhiki, va kopunula eka leswi tsariweke. Xiyisisa leswaku vadyondzi va tirhisa makhomelo lamanene ya penisele. Tirhisa phepha leri nga tsalelangiki kumbe ra A4 leri nga hava mintila ku rhekhoda leswi tsariweke. Nongonoko wo dyondzisa maletere lamatsongo wu fanele ku fambelana na nongonoko wo dyondzisa ntivomimpfumawulo. Laha swi kotekaka, sungula ku landzelerisa no kopunula maletere hinkwawo ya alifabete eku sunguleni ka lembe.

- Mudyondzi u tsala maletere lamatsongo lawa ya landzelaka (switwari swimbirhi na kwalomu ka ntsevu wa switatisi xik : l, o, h, m, a, b, t, c).
- U kopunula no tsala vito ra yena, marito yo koma na swivulwa swo huma eka tilebulu, tiphositara, xitsalelo, swin'wana na swin'wana .
- U sungula ku hlamusela leswi tsariweke hi ku pfapfarhutiwa, maletere, tinomboro, swivulwa swo koma.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ku tsala ka munhu un'we:

Tlilasi hinkwayo/ntlawa wu ntsongo / a ri yexe laha ku nga ta va na swiphemu swinharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15 swi ri leswi swi humaka eka ku hlaya swin'we, ku burisana na leswi yena mudyondzi a swi voneke hi yexe.

- Mudyondzi u dirowa swifaniso swo paluxa hungu ra yena n'wini. Xikombiso: hi leswi a nga na ntokoto eka swona.
- U tsala nhlamuselo ya xifaniso/swidirowiwa xa leswi swi dirowiweke kumbe ya xifaniso..
- U tsala marito hi ku tirhisa mimpfumawulo ya maletere leyi a yi dyondzeke.
- U kopunula xivulwa xa mahungu yo huma exitsalelweni / eka chati hi mfanelo.
- U hoxa xandla eku tsaleni swin'we xitori xa tlilasi echatini ku endla xitshuriwa xintshwa lexi xi nga ta hlayiwa xi tlhela xi vekiwa ekhoneni yo hlayela eka yona ya tlilasi.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u dirowa hi ku tirhisa tikhirayoni ta mhula.
- U ndlandlamuxa vutivi bya matlhelo: Ku suka eximatsini ku ya exineneni na le henhla ku fika ehansi, dirowa ntila wo olololoka, hlanganisa mathonsi, tumbuluxa exineneni na le ximatsini.
- U landzelerisa leswi tsariweke na ku tsala mavito ya vona ku suka eka xikombiso lexi kombisaka laha a sungulaka kona na laha a nga ta tsala a kongoma kona.
- U kopunula na ku tsala mavito ya vona, marito yo koma na swivulwa swo huma eka tilebulu, tiphositara na leswi swi nga exitsalelweni na kun'wana na kun'wana.
- U sungula ku hlamusela leswi tsariweke na leswi dirowiweke, maletere, tinomboro, marito na swivulwa swo olova.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- U titoloveta makhomelo na matirhiselo ya khirayoni na penisele.
- U dirowa tipatironi: a ya ehenhla na le hansi, [to jika-jika] tipatironi ta xirhendzevutana, ta vuhenhla na to nava hi ku andlaleka.
- U vumba maletere lamatsongo hi mfanelo tanihi lawa: switwari swimbirhi na kwalomu ka switatisi swa ntsevu, o, h, m, a, b, t, c.
- U kopunula na ku tsala vito ra yena, marito yo koma na swivulwa swo huma eka tilebulu, tiphositara na leswi swi nga exitsalelweni na kun'wana na kun'wana.

Swiringanyeto swa migingiriko ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u dirowa swifaniso leswi swi hlamuselaka mhaka yo karhi xik: hi leswi a nga swi tokota
- U tsala nhlamuselo ya leswi dirowiweke
- U tsala marito a ri karhi a tirhisa mpfumawulo wa maletere lama a ma dyondzeke
- U kopunula xivulwa xin'we xo huma eka mahungu lawa ya tsariweke eka chati / exitsalelweni hi mfanelo
- U hoxa xandla eka miehleketo yo tsala swin'we xitori xa tlilasi lexi tsariweke hi mudyondzisi eka tichati ku tumbuluxa xitshuriwa lexintshwa xo hlayiwa xa le khoneni yo hlayela eka yona

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u dirowa swifaniso leswi hlamuselaka mhaka yo karhi. xik: hi leswi a swi tivaka
- U tsala nhlamuselo ya xifaniso/swidirowiwa ya leswi swi dirowiweke
- U kota ku kopunula xivulwa xin'we xo huma eka mahungu lawa ya tsariweke eka chati/exitsalelweni hi mfanelo

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 2

KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi**: **Tminete ta 45 hi vhiki** **Mpimohenhla: Awara yin'we hi vhiki**

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa Ririmi na tidyondzo tin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetiwa a ri karhi a teka xiave eku burisaneni ka vona va ri hi tlilasi kumbe hi ntlawa lowu lawulekaka eka swiphemu swa nkarhi lowu ringanyetiweke.
- U vulavula hi mintokoto ya yena. Xikombiso:a rungula mahungu hi ndzandzelelano lowu lulameke
- U nghena eka ku yimbelela eka mimbuyelelo ya tinsimu, switori na swinsin'wana
- U hlaya switlhokovetselo na ku encenyeta leswi swi vulavulaka hi swona
- U kombisa xiphemu xanchumu lowu heleleke ku fana na swiphemu swa xikanyakanya, ximilani.

Migingiriko yo yingisela no vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1-5

- *Mudyondzi u yingisela swileriso na ku endla leswi a lerisiwaka swona hi mfanelo*
- U hundzisa mahungu
- U yingisela switori a ri karhi a kombisa ku swi tsakela a tlhela a dirowa swifaniso ku kombisa ku twisisa.
- U kota ku hlamula swivutiso swo pfaleka na swo pfuleka hi ndlela ku kombisa ku swi twisisa

Mavhiki ya 6 - 10

- U hlamusela minchumu ku ya hi vukhale, tlhelo, ndzandzelelano, a ri karhi a tirhisa ntivomarito lawa ya faneleke
- U yingisela switori a tlhela a kombisa timhaka ta nkoka eka swona
- U landzelerisa swifaniso leswi swi vumbeke xitori
- U nghenelela eka mbhurisano wa tlilasi
- U vutisa swivutiso leswi yelanaka na switori leswi runguriweke na leswi a hlamuseriweke kumbe ku hlayeriwa swona
- U twisisa na ku tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na Ku vulavula: (swanomo na / swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela handle ko nghenelela, va nyiketana ku vulavula hi tlilasi hinkwayo na hi minkarhi ya mintlawa
- U vulavula hi ntokoto wa yena. Xikombiso: A rungula mahungu a tirhisa ndzandzelelano lowu lulameke.
- U ngenelela eka tikhorasi ta tinsimu, switori na swinsin'wana
- U yingisela swileriso (ntlawa na siku na siku)
- U nghenelana eka mimbhurisano ya le tlilasini
- U vutisa swivutiso mayelana na switori leswi runguriweke no hlayiwa
- U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene):

- Mudyondzi u vulavula hi ntokoto wa yena n'wini. Xikombiso: a rungula mahungu a tirhisa ndzandzelelano lowu faneleke
- U yingisela switori hi ntsakelo, a dirowa xifaniso ku komba ku twisisa
- U hlamula swivutiso swo pfaleka na swo pfuleka

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene):

- Mudyondzi u tirhisa ntivomarito lowu faneleke ku hlamusela minchumu ku ya hi vukhale, tlhelo, ndzandzelelano
- U yingisela switori na ku komba mongo wa swona
- U landzelerisa swifaniso swa switori

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku yo lemukisa mimpfumawulo ku ringana timinete ta 15:

Dyondzisani maletere yo famba hi rin'werin'we (3 wa switwari na 13 wa switatisi) hi ku hela ka kotara. Yana emahlweni na migingiriko yo lemukisa mimpfumawulo na yo aka marito.

- U hambanisa exikarhi ka mimpfumawulo yo twiwa ya maletere mambirhi leyi nga emasungulweni ka rito na ya le ku heteleleni ka rito (xik: **nh** eka nhamu; **rh** eka rhambu; **nk** eka nkava; **ng** eka ngoti)
- U kombisa vuxaka exikarhi ka letere na mpfumawulo wa letere leri ri fambaka ri roxe , xik: g-**aa** eka gaa!, y-**oo** eka yoo**!**. wh-**ii** eka wh**ii**!
- U teka xiave eka migingiriko yo lemukisa mimpfumawulo etlilasi hinkwayo mimpfumawulo leyi katsakanyisiweke , hi ku tsemelela marito **[kh**-a-v-i-**ch-**i; **nt**-i-m-a; r-i-**hl**-a-z-a; **nk**-o-**mb**-e; **nt**-a-**ng**-u] ntlangu wo siva switwari na switatisi na sw.na sw.
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondze**ke (e** na **u**, tanihi le ka: mu-mu, su-la, khu-dzu; yindlu, rhu-mbu, vu-swa; xi-tofu,) leswi nga riki ehansi ka marito mambirhi lawa ya nga na vuxaka endhawini yin'we hi vhiki
- U aka a tlhela a tsema marito tanihi le ka: nk-o-mb-e; mb-u-t-i; kh-e-l-e; ts-a-l-a, nasw.
- U ntlawahata marito lawa ya nga na vuxaka endhawini yin'we tanihi le ka: khoma na khola; khula na hula; thunya na thumba, na swin'wana naswin'wana.
- U hlaya mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke emaritweni, eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku: ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na minkarhi yo hlaya swin'we yo ringana ka2 - ka3.

Ku hlaya swin'we

Dyondzo ya tlilasi hinkwayo kambirhi kumbe kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we hi vhiki, laha mudyondzisi a nga ta endla nkombekiso eka tlilasi hinkwayo.

Loko ku hlayiwa, mudyondzisi u ta kombekisa dyondzo yo tshikelela eka ta mimpfumawulo laha ku lavekaka maqhinga yo karhi ku koxometa miehleketo yo karhi. Ku nga tirhisiwa endlelo ra ntlhanu wa tintiho. Dyondzisani vadyondzi maendlelo lawa eku dyondzeni ka mimpfumawulo leyi va nga yi tiviki.

- Mudyondzi u hlaya tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi.
- U tirhisa swifaniso ku bvumba leswi xitori xi vulavulaka hi swona.
- U hlamusela swifaniso ku ta kota ku endla xitori xa yena, hileswaku 'hlaya' swifaniso.
- U tirhisa swifaniso eka xitshuriwa xo karhi ku ta humesa hungu ra xona.
- U burisana na van'wana hi ku va kombisa mongo eka xitshuriwa, swimunhuhatwankulu na swin'wana na swin'wana.
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi kongomisiweke eka xitshuriwa lexi a xi hlayeke ku katsa na ku hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla.
- U burisana na van'wana hi matirhiselo ya maletere lamakulu na va hiko emakumu ka swivulwa.

Ku hlaya swin'we hi ntlawa loku ku leteriwaka

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa mimbirhi hi siku, ku ringana timinete ta 15 eka ntlawa wun'wana na wu'wana. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha swin'we na mudyondzisi wa vona kambirhi evhikini

Mudyondzisi u ta tirha na vadyondzi lava va nga na vuswikoti byo yelana entlaweni, a ri karhi a yelanisa vutlhari bya vona na xitshuriwa lexi hlawuriweke eku dyondzeni hi ku lerisiwa. Ku ta tirhisiwa swikimi leswi pimaka vutivi bya vadyondzi hi ku ringana ka byona.

Dyondzisa vadyondzi ku kambelana loko va ri eku hlayeni eka ndhawu yo lemuka marito na ku ya twisisa.(Vadyondzi va dyondzisiwa ku vutisa : 'swi twakala kahle ?'na 'swi languteka kahle ? na ' swa twisiseka Kombisa endlelo leri eka ku hlaya swin'we na le ka ku hlaya loku leteriwaka emahlweni.

Ku hlaya swin'we hi ntlawa loku ku leteriwaka

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa mimbirhi hi siku, ku ringana timinete ta 15 eka ntlawa wun'wana na wu'wana. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha swin'we na mudyondzisi wa vona kambirhi evhikini

Mudyondzisi u ta tirha na vadyondzi lava va nga na vuswikoti byo yelana entlaweni, a ri karhi a yelanisa vutlhari bya vona na xitshuriwa lexi hlawuriweke eku dyondzeni hi ku lerisiwa. Ku ta tirhisiwa swikimi leswi pimaka vutivi bya vadyondzi hi ku ringana ka byona.

Dyondzisa vadyondzi ku kambelana loko va ri eku hlayeni eka ndhawu yo lemuka marito na ku ya twisisa.(Vadyondzi va dyondzisiwa ku vutisa : 'swi twakala kahle ?'na 'swi languteka kahle ? na ' swa twisiseka Kombisa endlelo leri eka ku hlaya swin'we na le ka ku hlaya loku leteriwaka emahlweni.

- Mudyondzi u hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla swi huma ebukwini ya yena laha a leteriwaka hi mudyondzisi. laha un'wana na u n'wana a nga langutanile na xitori lexi fanaka.
- U tirhisa mimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito yo toloveleka eku hlayeni ka yena
- U sungula ku tiyingisela loko a hlaya, na ko lemuka marito no ya twisisa.
- U ya emahlweni a aka ntivomarito lowu tolovekeke ku huma eka ku hlaya loku nga languteriwangiki nongonoko wo hlaya hi ntlawahato na ku hlawula marito lama tirhisiwaka hi xitalo.

Ku hlaya va ri vambirhi / ka munhu un'we (kambirhi evhikini eka nkarhi wo kongomisiweke eka Ririmi)

Dyondzisa ro sungula ku hlaya hi ntlawa/ ku hlaya switshuriwa leswi nga eka ku hlaya a ri yexe ka mudyondzi .

(Swo olova ku tlula leswi va swi hlayeke eka ku hlaya swin'we. U fanele ku va na ku tlula 95% ya ku lemuka marito hi nkhaqato loko a ri eku hlayeni

- A hlaya na munghana wa yena eka xitshuriwa lexi xi lulamisiweke kumbe lexi xi tivekaka hi ndlela yo ndlandlamuxa nkhuluko.
- A tlhela a hlayisisa switshuriwa leswi toloveriweke swo fana na leswi a swi hlayiweke hi nkarhi wo hlaya swin'we.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka vuxaka bya maletere na mimpfumawulo yo yima hi wun'wewun'we: switwari a, o na i; switatisi swa khumenharhu, xik: p, b, t, d, k, g, m, n, s, z, l, swsw.
- U teka xiave eku dyondzeni ka ku lemukisiwa hi mimpfumawulo etlilasini hinkwayo leyi kombisiweke eku sunguleni
- Ku phemelela/ ava rito [**homu**> h-/o-/m-/u] Ku siva xitatisi kumbe xitwari hi xin'wana. Xik: [Siva 'u' eka **homu** hi 'a' ku endla rito **homa**] [Siva 'v' eka **veka** hi 't' ku endla rito **teka**.]
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke tanihi leyi kombisiweke eku sunguleni
- U ava marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke tanihi leyi kombisiweke eku sunguleni
- U vuyisa mimpfumawulo leyi humaka endyangwini wun'we yi ri na vuxaka tanihi le ka: tiya , siya; masi, mati; oxa, boxa, swsw.
- U kota ku hlaya mimpfumawulo ya marito na switshuriwa swin'wana

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo tsariwa)

- Mudyondzi u hambanisa exikarhi ka mimpfumawulo yo twarisiwa yi ri eku sunguleni na le makumu ka marito.
- U lemuka vuxaka bya mpfumawulo wa letere ro karhi exikarhi ka marito.
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi dyondziweke (k-oma. p-ona; r-ona; t-ona; y-ona na le ka g-ila; r-ila; g-aa, y-oo, wh-ii na man'wana). Kwalomu ka mindyangu ya marito leyi yi nga nga riki ehansi ka mimbirhi hi vhiki)

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene/swo tsariwa)

- Mudyondzi u lemuka vuxaka lebyi nga kona bya letere na mpfumawulo.
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke.
- U ntlawahata mimpfumawulo leyi welaka eka ndyangu wun'we.
- U ntlawahata marito lawa ya fanaka ya ya eka ndyangu wa mimpfumawulo (k-oma. p-ona; r-ona; t-ona; y-ona na le ka g-ila; r-ila; g-aa, y-oo, wh-ii na man'wana).

Swiringanyeto swo kambela migingiriko yo nkamafundza:

Ku hlaya (swanomo na swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- U hlaya na tlilasi hinkwayo swi huma eka tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi swi kurisiweke.
- U tirhisa vuthala na swifaniso eka xitshuriwa ku kombisa ku twisisa.
- U bula hi xitori a ri karhi a paluxa mongo eka xitshuriwa, swimunhuhatwankulu, swin'wana na swinwana.
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi swi humaka eka xitshuriwa lexi a xi hlayeke ku katsa na swivutiso swa xiyimo xa le henhla.
- U bula hi matirhiselo ya maletere lamakulu na mahikahatelo eswivulweni.

Ku hlaya hi ntlawa:

- U hlaya hi ku ehenhla swi huma ebukwini ya vona laha a leteriwaka hi mudyondzisi. Hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori lexi fanaka.
- U sungula ku tiyingisela loko a ri eku hlayeni pfunana eku hlayeni eka ku tsundzuxa na hi marito yo karhi na ku va a ri karhi a kombisa ku twisisa leswi va swi hlayaka.

Ku hlaya va ri vambirhi / Ku hlaya ka un'we

- U hlayela munghana leswi a swi lulamiseke kumbe xitshuriwa lexi a xi tivaka ku ndlandlamuxa nkhuluko
- U tlhela a hlayisisa switshuriwa leswi tivekaka tanihileswi swi hlayiweke eka nkarhi wa ku hlaya swin'we.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- U hlaya swin'we na tlilasi eka buku leyi kurisiweke kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke.
- U hlamusela swifaniso ku endla xitori xa yena.
- U tirhisa vuthala na swifaniso ku ta va pfuna ku twisisa mahungu yo karhi.
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi humaka eka switshuriwa leswi hlayiweke ku katsa na swivutiso swa muxaka wa le henhla.

Ku hlaya loku leteriwaka*:*

- U hlayela ehenhla swi huma eka buku ya yena laha a va ka a ri eku landzeleleni ka mudyondzisi va ri karhi va hlaya xitori xin'we.
- U tirhisa ntivomimpfumawulo ku endla vuthala bya vundzeni bya mhaka yo karhi swin'we na marito yo voniwa loko va ri eku hlayeni.

Migingiriko yo kambela ya mafundza ya 2:

Ku hlaya (swonomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- U hlaya na tlilasi hinkwayo eka buku leyikulu ya switori.
- U hlamusela swifaniso ku endla xitori xa yena n'wini.
- U tirhisa vuthala na swifaniso swo huma eka xitshuriwa hi ndlela yo twisiseka
- U hlamula swivutiso swo hambanahambana leswi kongomisiweke eka xitshuriwa ku katsa na swivutiso leswi nga eka xiyimo xa le henhla .

Ku Hlaya hi Ntlawa loku leteriwaka:

- U hlaya a miyerile na hi ku ya ehenhla eka buku ya yena kun'we ku na mudyondzisi hi ntlawa lowu leteriwaka, hileswaku ntlawa hinkwawo wu tirha hi xitori xin'we.
- U tirhisa ntivomimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito lawa yo toloveleka loko a ri eku hlayeni.

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

ku dyondza ka mafundza ku ringana ka mune evhikini timinete ta 15

Mandlandlamuxelo ya marito eku dyondzeni ka ku tsala swa mafundza

Yelanisa ku dyondza ku tsala maletere lamatsongo eka nongonoko wa ntivomimpfumawulo. Mudyondzisi u ta kombisa matsalelo. Mudyondzi u ta ta tsala maletere ma2 kambirhi evhikini. Hi kotara va fanele ku va va tsarile makumembirhi wa maletere. Kombisa hilaha loko ku tsariwa ku siyiwaka tindhawu leti faneleke exikarhi ka marito exivulweni. Eku heleleni ka kotara sungula ku dyondzisa matsalelo ya maletere lamakulu A,C,H,I,T,W) Tirhisani phepha leri nga tsaleriwangiki kumbe phepha ro pfumala tilayini ra A4 / buku leyi nga na tilayini to ringana 17mm

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi makhomelo lamanene.
- U vumba maletere lamatsongo lama ya nga riki ehansi ka 20 hi ndlela leyi lulameke ku ya hi vukulu na ndhawu. Hileswaku ya sungula no helela eka ndhawu leyi faneleke.
- U vumba maletere man'wana lamakulu lama ma talaka ku tirhisiwa hi ndlela leyinene (Xikombiso: A,C,H,I,T,W).
- U tsala marito lawa ma faneleke.
- *U tsala no kopunula swivulwa swo koma, swo olova eka xitsalelo.*

Ku engetelela, yisani emahlweni migingiriko yo tiyerisa mimpfimbi ya vadyondzi swin'we na mfambafambo wa tihlo na mavoko eku khomeni ka swilo swo karhi. Tlhelani mi vona leswaku vadyondzi va landzelela matshamelo lamanene loko va ri eku tsaleni.

Ku tsala swin'we hi ntlawa, na ku tsala ka munhu wun'we :

Va na na xiphemu xa nkarhi xo tsala va ri hi tlilasi, ntlawa na loko a ri yexe ku ringana kanharhu hi vhiki / khume-ntlhanu wa timinete mi ri karhi mi yelanisa leswi va swi dyondzeke eka ku hlaya swin'we. Va seketelana eku sunguleni ka vona ko tsala swivulwa hi mahungu ya vona vini, tlhelani mi tivisa hilaha dikixinari ya vona vini va nga yi sungulaka hakona.

Vadyondzi va :

- Mudyondzi u dirowa swifaniso ku hundzisa hungu a engetela lebulu kumbe nhlamuselo ya xifaniso/swidirowiwa. Xikombiso: hi ntokoto wa yena.
- U tsala marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke eka ntivomimpfumawulo.
- U tsala xivulwa xin'we xo huma eka mahungu ya vona vini kumbe eka ku tsala va ri hi ntlawa.
- U hlengeleta nongonoko wa marito hi ku ya hi xileriso lexi a nyikiweke hi mudyondzisi tanihi ya swakudya, switirhisiwa emakaya na swin'wana.
- U va na xiave eka ku tumbuluxa xitori xa le tlilasini.
- U tsala a tlhela a kombisa nhlamuselo kumbe xivulwa xo koma hi nhlokomhaka ku va na xiave xo endla buku leyi nga ya khona ya tlilasi yo hlayela.
- U endla xihlayisamarito na dikixinari ya yena hi marito yo olova.
- U tsala swivulwa hi ku tirhisa marito lawa ya humaka eka mimpfumawulo ya marito leyi a yi dyondzeke.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi makhomelo lamanene.
- U vumba maletere man'wana lamakulu lawa ya talaka ku tirhisiwa hi ndlela leyinene (Xikombiso: A,C,H,I,T,W).
- U tsala marito a siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka marito
- U tsala na ku kopunula swivulwa swo koma no olova leswi humaka eka swicupucupu swo tsariwa, bodo yo tsalela

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi makhomelo lamanene
- U vumba marito lawa ya nga riki ehansi kambirhi0 yo tsariwa hi maletere lamatsongo hi ndlela leyi faneleke ku ya hi vukulu, na xiyimo, hi leswaku, ya sungula no hetelela endhawini leyi faneleke

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivontsalo

- U vumba marito lawa ya nga riki ehansi kambirhi0 yo tsariwa hi maletere lamatsongo hi ndlela leyi faneleke ku ya hi vukulu, na xiyimo, hi leswaku, ya sungula no hetelela endhawini leyi faneleke
- U vumba maletere man'wana lamakulu lawa ya talaka ku tirhisiwa hi ndlela leyinene (Xikombiso: A,C,H,I,T,W).
- U tsala marito a siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka marito

Swiringanyeto swo kambela migingiriko ya nkamafundza:

Ku tsala:

- U tsala swivulwa hi ku tirhisa marito lawa a ya dyondzeke eka ntivomimpfumawulo lowu a wu dyondzisiweke
- U tsala xivulwa xin'we xa mahungu ya yena kumbe va tsala swin'we
- U endla nongonoko wa marito ku ya hi swileriso swo fana na swakudya
- U nyika mavonelo ya yena eka xitori xa tlilasi (Ku tsala swin'we)
- U sungula ku endla xihlayisamarito na dikixinari a tirhisa maletere yo sungula eka rito (xik: apula, buku)

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

- Mudyondzi u dirowa xifaniso lexi nga na mahungu lawa a tlhelaka a kota ku ya hlamusela na ku xi nyika nhlokomhaka
- U vumba swivulwa hi mahungu lawa a ya tweke eku tsaleni va ri hinkwavo
- U hlengeleta marito hi ku lawuriwa hi swileriso tanihi loko a lerisiwile ku longoloxa leswi a swi tivaka hi vutleketli emugangeni wa ka vona laha va nga ta tsala leswi tirhisiwaka masiku hinkwawo

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 3

KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge swo hlaya swa Ririmi na tidyondzo tin'wana:

- Mudyondzi u yingisela swileriso na switiviso a tlhela a hlamula hi ndlela leyi faneleke .
- U yingisela handle ka ku kavanyetiwa a ri karhi a kombisa ku xixima xivulavuri .
- U vulavula hi leswi a nga swi tokota ku fana na ku rungula mahungu hi ndzandzelelano wo lowunene.
- U hlaya xiitlhokovetselo na swinsin'wana a tlhela a tlanga leswi swi vulavulaka ha swona.
- U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana.

Migingiriko yo yingisela na ku vulavula leyi faneleke ku endliwa kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

Mudyondzi a:

- Mudyondzi u yingisela xitori hi ku kombisa ntsakelo na vutiphini a tlhela a dirowa xifaniso a tlhela a tsala ya nhlokomhaka ya xona.
- U landzelerisa swifaniso swa xitori a tlhela a xi yelanisa nhlokomhaka ya xitori xa kona.
- U endla encenyeto wa swiyimo swo hambanahambana.
- U teka xiave eka nkanerisano, a vutisa na ku hlamula swivutiso.

Mavhiki ya 6 - 10

Mudyondzi a:

- U yingisela vuxokoxoko bya switori na ku hlamula swivutiso swo pfuleka.
- U komba ku fana na ku hambana a ri karhi a tirhisa ntivomarito lowu faneleke.
- U tirhisa ntivomarito lowu ndlandlamukaka ku ya emahlweni loko a vulavula.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na Ku vulavula (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelela a ri karhi a kombisa ku xixima xivulavuri
- U hlaya xiitlhokovetselo na swinsin'wana a ri karhi a encenyeta leswi swi vulaka swona
- U yingisela xitori hi ku kombisa ntsakelo na vutiphini a tlhela a dirowa xifaniso a tlhela a tsala nhlokomhaka ya xona
- U endla encenyeto wa xivulavuri xo karhi a ri karhi a tirhisa ririmi leri amukelekaka
- U teka xiave eka nkanerisano, a vutisa no hlamula swivutiso

Nghingiriko wo Kambela swa Mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u vulavula hi leswi a nga swi tokota ku fana na ku rungula mahungu hi ndzandzelelano wo lulama
- U hlaya xitlhokovetselo na swinsin'wana a tlhela a tlanga leswi swi vulavulaka ha swona
- U landzelerisa swifaniso swa xitori a tlhela a xi yelanisa na nhlokomhaka ya xitori xa kona

Migingiriko yo kambela swa mafundza wa 2:

Ku yingisela na Ku vulavula (Swanomo na kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela swileriso na switiviso a tlhela a swi hlamusela hi ku hetiseka
- U vulavula hi leswi a nga swi tokota ku fana na ku rungula mahungu hi ndzandzelelano wo lulama
- U yingisela vuxokoxoko bya switori na ku hlamula swivutiso swo pfuleka

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** 5 wa tiawara hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku eku dyondzeni ka mimpfumawulo ku ringana timinete ta 15:

Pfuxetani maletere yo yima ya ri woxe mi tlhela mi tivisa switatisi leswi yelanaka. Yanani emahlweni mi endla migingiriko yo aka marito.

- Mudyondzi u kombisa vuxaka bya letere na mpfumawulo wa letere rin'we.
- U pfuxeta mindyangu ya marito hi ku tirhisa mimpfumawulo yo koma ya switwari.
- U aka marito ya maletere ya mune hi ku tirhisa maletere hinkwawo ya rin'werin'we.
- U kota ku aka na ku ava rito hi ku ri endla ri yima ri ri xitatisi na xitwari etlhelo, tanihi le ka: **tlh**-a-va; **tlh**-o-ma; **tlh**-u-ma; **tlh**-u-va, **pfh**-aa, **phy**-a-**ndl**-aa na man'wana.
- U lemuka switatisi swa maletere ya mune leswi kumekaka eka marito yo karhi, tanihi le ka: **tshw**-a, **tshw**-uka; **ndzh**-eko; e-**ndlw**-ini; na man'wana.
- U ava mapeletwana ya marito lawa ya tolovelekeke lawa ya nga na mpfumawulo wa maletere manharhu, xik: **ndzhu**-mbi; nko-**ndzo**; **ndle**-ve; xi-**tsho**-pa-na na man'wana.
- U ntlawahata marito lawa ya yelanaka ya ri eka mindyangu ya mimpfumawulo.
- U hlaya mimpfumawulo ya marito eka xivulwa na le ka switshuriwa swin'wana.

Migingiriko yo hlaya siku na siku: Ku hlaya hi ntlawa lowu leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na Ku Hlaya swin'we ka2 -ka3 hi vhiki .

Ku hlaya swin'we

Dyondzo yo hlaya ya tlilasi hinkwayo 2-3 hi vhiki ku ringana timinete ta 15 laha ku tirhisiwaka xitshuriwa xin'we hi vhiki ; Mudyondzisi u fanele ku endla nkombiso wa mahlayelo lamanene.

Kombisa hi Qhinga ra Ntlhanu wa Tintiho eka ku hlaya k u hlaya swin'we.

- Mudyondzi u hlaya tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi.
- U kombisa hilaha timhaka ta hungu leri va ri hlayaka ti nga longoloxiwa hakona na lomu ti humelelaka kona.
- U tirhisa khavhara ya buku ku kumbetela mahetelelo na kungu ra xitori.
- U lemuka xivangelo na mbuyelo eka xitori (Xikombiso : Mufana u wile eka xikanyakanya xa yena **hikuva** a tsutsumisa ngoppfu exiehlweni).
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla xa leswi a swi hlayiweke.
- U nyika mavonelo ya yena hi leswi a swi hlayiweke.
- U kota ku hlamusela mahungu ku suka eka tiphositara, swifaniso na matafula yo olova (Xikombiso: Khalendara)

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka

Mudyondzisi u tirha na mintlawa yimbirhi ya vadyondzi hi siku, ku ringana timinete ta 15. Mintlawa leyi yi ta tirha ku ringana kambirhi hi vhiki.

- Mudyondzi u hlaya buku ya yena hi ku ehenhla eka ku Hlaya hi Ntlawa na mudyondzisi no leteriwa. Hileswaku ntlawa hinkwao wu hlaya xitori xin'we.
- U tirhisa ntivomimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito yo voniwa loko a ri eku hlayeni.
- U tiyingisela loko a ri eku hlayeni - eka ku tsundzuka marito no twisisa.
- U hlaya hi ku engetela nkhuluko na mavulelo ya marito.
- U yisa emahlweni ku titumbuluxela vutivi bya marito yo huma eka leswi a swi hlayaka hi ku endla nongonoko wa marito lawa.

Ku hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya a ri yexe (ku ringana kanharhu hi vhiki)

- Mudyondzi u hlayela munghana wa yena ehenhla.
- U hlaya swa yena na leswi swi tsariweke hi van'wana.
- U hlaya tibuku leti hlayiweke eka ku hlaya swin'we na tibuku to huma eka khona yo hlaya ya tlilasi.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na /kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u kombisa vuxaka bya letere na mpfumawulo wa letere rin'we.
- U tirhisa kahle switatisi leswi swi fambaka swi ri swimbirhi na ku tlhela a tlhantlha rito. (Xik: ch-ava; ch-ela; ch-uka na man'wana).
- U kota ku vona switatisi leswi swi fambaka hi swimbirhimbirhi eku sunguleni ka rito (Xik: dl-aya; dl-ele; dl-iva na man'wana).
- U kota ku hlaya ntivomimpfumawulo wa marito eka swivulwa na le ka switshuriwa swin'wana.

Nghingiriko wo kambela wa swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo*(swanomo na/ kumbe swo endliwa kunene / na swo tsariwa)*

- Mudyondzi u kombisa vuxaka bya letere na mpfumawulo wa letere rin'we.
- U pfuxeta mindyangu ya marito hi ku tirhisa mimpfumawulo yo koma ya switwari.
- U aka marito ya maletere ya mune hi ku tirhisa maletere hinkwawo ya rin'werin'we.
- U tirhisa ku yelanisiwa ka switatisi tanihile ka swikombiso leswi swi nga boxiwa ehenhla.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo (swanomo na swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u aka marito ya maletere ya mune hi ku tirhisa maletere hinkwawo ya rin'werin'we.
- U tirhisa switatisi leswi swi fambaka swin'we, xik: ndl-eve; nk-o-ndz-o; tshw-uka.
- U ntlawahata marito yo fana ya ya eka ndyangu wa mimpfumawulo Xik:**ndy**-elo; **ndl**-eve **ndl**-eve na man'wana

  U aka na ku ava marito ya mimpfumawulo ya switatisi swinharhu tanihi le ka (**tlh**-ava; **tlh**-ela; **tsh**-ova, **ndzh**-umbi na man'wana**).**
- U ntlawahata marito yo aka na ku ava marito ya mimpfumawulo ya switatisi swa mune tanihi le ka (**ntlh**-avo; **ndzh**-enga; **ndzh**-umbi; e-nko-**ndzw**-eni na man'wana**).**

Nghingiriko wa makambelelo ya mafundza wa 2

Ntivomimpfumawulo. (Swanomo na/ kumbe swo endliwa na / kumbe swo tsariwa.

- Lemuka mpfumawulo wo sungula na peletwana ro hetelela eka patironi yo tika .
- Lemuka switwari swo famba hi swimbirhimbirhi eka rito xikombiso: Yoo, whii;
- Aka i na marito hi ku tirhisa switatisi swimbirhi na xitwari leswi dyondziweke lembe leri.
- Ntlawahata marito lama nga toloveleka ku ya hi mimpfumawulo leyi fanaka

Swiringanyeto swa migingiriko ya nkamafundza:

Ku hlaya (swanomo na/ kumbe swo endliwa Kunene.)

- Hlamula swivutiso swa le ka Xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa lexi hlayiweke. Xikombiso " Xana aku ta va ku humelele yini loko ...?
- Va timonitara vona vinyi loko va hlaya eka ndzemuko wa marito na ntwisiso.
- Kombisa vamavizweni na maritofularha

Ku hlaya ka ntlawa loku leteriwaka

- Hlayela ehenhla ka buku ya levhele ya yena eka ku hlaya loku leteriwaka hi mudyondzis,i hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- Hlaya hi nkhuluko lowu engetelekaka no kombisa matitwelo ya wena.

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza leti faneleke ku endliwa ka mune evhikini ku ringana timinete ta 15

Pfuxetani matsalelo ya maletere lamatsongo mi tlhela mi yisa emahlweni ku dyondzisa maletere lamakulu na tinomboro. Kombisani matsalelo lamanene ya marito mi ri karhi mi siya ndhawu exikarhi ka wona.

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi mfanelo
- U vumba maletere lamatsongo hi mfanelo ku ya hi vukulu na ndhawu, hileswaku a sungula no hetelela eka ndhawu leyi faneleke
- U vumba maletere lamakulu lama ma talaka ku tirhisiwa hi mfanelo tanihi lawa (. B, D, E, F, G, L, M, N, O, P, R, S, na Y)
- U vumba tinomboro hi ndlela leyi lulameke
- U kopunula no tsala marito ya siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka wona
- U kopunula no tsala swivulwa swo koma hi ndlela leyi lulameke.

Ku tsala swin'we hi ntlawa na ku tsala a ri yexe:

Tlilasi hinkwayo/ ntlawanyana / na loko a ri yexe eka nkarhi wo tsala kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirha hi leswi va swi dyondzeke hi nkarhi wo hlaya na ku burisana swin'we.

Va kombisa ku tsala hi magoza (ku pfapfarhuta, ku lulamisa na ku hangalasa) mahungu hi nkarhi wo tsala va ri hinkwavo. Mudyondzisi hi yena a nga ta kombisa matsalelo ya kona. Vadyondzi lava va tsandzekaka va nga pfuniwa eku endleni ka swivulwa swa mahungu ya vona hi voxe.

- Mudyondzi u tsala mahungu ekhadini ku fana na khadi ro navelela ku hatla munhu a hola emavabyini
- U tsala marito ku endla xivulwa hi mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke na marito yo voniwa
- U tsala swivulwa swimbirhi eku tsaleni ka mahungu ya yena kumbe ku tsala swin'we va tirhisa nkarhi lowu nga hundza
- U sungula ku tsala maletere lamakulu na vahiko, ku katsa na maletere lamakulu ya mavito
- Hi ku pfuniwa, u tirhisa maviti na masivi (mina, wena, xona) hi ndlela yo lulama eku tsaleni
- U hoxa miehleketo na marito eka xitori xa tlilasi eka nkarhi wo tsala swin'we
- U tsala na ku kombisa xivulwa xo koma eka nhlokomhaka ku hoxa xandla eka buku ya khona yo hlayela eka yona ya tlilasi
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari a tirhisa maletere yo sungula ya rito yo fana na cema, homu, endla

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko yo kambela swa nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi mfanelo

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u vumba maletere lamatsongo hi swivumbeko leswi swi amukelekaka na ku siya ndhawu exikarhi ka marito
- U vumba tinomboro hi mfanelo
- U kopunula no tsala marito hi ku siya tindhawu leti faneleke

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivontsalo

- U vumba maletere lamakulu lama ya talaka ku tirhisiwa hi mfanelo
- U kopunula na ku tsala swivulwa swo koma hi mfanelo.

Swiringanyeto swo kambela migingiriko yo nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u tsala marito eku vumbeni ka swivulwa hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi va yi dyondzeke
- Hi ku pfuniwa, u tirhisa maviti na masivi (mina, wena, yena, xona) hi mfanelo eka ku tsala
- U vumba xihlayisa marito na dikixinari ya yena n'wini

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala marito eku vumbeni ka swivulwa hi mimpfumawulo leyi va yi voneke na ku yi dyondza
- Hi ku pfuniwa, u kota ku tirhisa maviti na masivi hi mfanelo tanihi wena, yena, vona, hina na man'wana
- U hoxa miehleketo na marito eka xitori xa tlilasi eka nkarhi wo tsala swin'we

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala mahungu yo navelelana swo karhi (ku velekiwa, ku hola emavabyini na swin'wana)
- U tsala swivulwa leswi nga riki ehansi ka swimbirhi swa mahungu ya yena kumbe ku tsala swin'we va tirhisa nkarhi lowu nga hundza
- U sungula ku tirhisa maletere lamakulu na mahikahatelo
- Hi ku pfuniwa, u tirhisa maviti na masivi (mina, wena, yena, xona) hi mfanelo loko va tsala

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 50 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku/vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa Ririmi na tidyondzo tin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelela, va nyiketana ku vulavula na ku vutisa swivutiso ku kuma tinhlamuselo.
- U bula hi leswi a swi tokoteke na ku titwa ka yena ku fana na ku rungula mahungu
- U yingisela switori a tlhela a kombisa leswi va titwisaka xiswona hi mahungu ya swona
- U tirhisa matheme yo fana na xivulwa, maletere lamakulu, hiko

Migingiriko yo yingisela no vulavula leyi nga ta endliwa kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

Mudyondzi:

- U yingisela, a tiphina na ku angula eka swifaniso, swiphazamisa miehleketo , switekatekisano, misavu a ri karhi a tirhisa rimi ro ehleketa
- U teka xiave eka ku kanerisana, na ku nyika xiviko hi ku yimela ntlawa
- U tirhisa maqhinga yo olova ku kuma mahungu (xikombiso: A endla ndzavisiso wa leswi vadyondzi va tisaka xiswona exikolweni na mixo)
- U ntlawahata mahungu. Xikombiso hi ku tirhisa swifaniso leswi swi nga hi xin'wexin'we

Mavhiki ya 6 - 10

- U yingisela swileriso na switiviso a tlhela a angula hi mfanelo
- U rungula xitori lexi va xi tivaka xi ri na masungulo, exikarhi na mahetelelo a hambanisa thoni na ntlakuso wa rito
- U hlamula swivutiso swo pfaleka na swo pfuleka

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelela, va nyiketana ku vulavula na ku vutisa swivutiso ku kuma tinhlamuselo
- U yingisela switori a tlhela a kombisa ku tiphina hi mahungu ya switori leswi
- U tirhisa matheme yo fana na xivulwa, maletere lamakulu na hiko hi ku ya twisisa
- U teka xiave ka mbhurisano wa tlilasi a tlhela a nyika mbuyelo wa leswi va burisaneke hi swona

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u bula hi mintokoto na ku titwa ka yena ku fana na ku rungula mahungu
- U yingisela swileriso na switiviso va tlhela va hlamula hi mfanelo
- U rungula xitori lexi xi tivekaka ngopfu xi ri na masungulo, miri na mahetelelo, a hambanisa thoni na ntlakuso wa rito
- U hlamula swivutiso swo pfaleka na swo pfuleka

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** 5 wa tiawara hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku ya ntivomimpfumawulo ku ringana timinete ta 15.

Tivisa switatisi leswi swi nga na ku yelana. Yana emahlweni u dyondzisa ku aka marito na ku va tsundzuxa wona hi mimpfumawulo yo twarisiwa hi nomo.

- U pfuxeta mimpfumawulo yo famba hi mimbirhimbirhi tanihi le ka: ch-ava; ch-ela; ch-ovo; ch-ika; ch-uka, ch-oo, kh-ee, g-oo).
- U lemuka mimpfumawulo yo famba hi yimbirhimbirhi tanihi le ka: ch, ng, nt U tirhisa switatisi leswi fambaka swin'we eku akeni na ku hambanisa marito tanihi le ka: (nh-amu; nh-o-ng-a; nt-i-rh-o na man'wana).
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke.
- U tirhisa marito ya ntolovelo eku akeni ka mimpfumawulo leyi nga na vuxaka.
- U sungula ku tiva vunyingi bya marito tanihi le ka: homu-tihomu, mina-hina, yona-tona, mufana-vafana na man'wana).
- U kota ku hlaya mimpfumawulo ya marito lawa ya nga eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.
- U dyondza ku peleta marito yo ringana khume evhikini ya huma eka dyondzo ya ntivomimpfumawulo.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku: Ku Hlaya hi ntlawa loku leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na yinharhu eka ku hlaya swin'we na mudyondzisi hi vhiki.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo kambirhi-3 evhikini ku ringana timinete ta 15 ku ri karhi ku tirhisiwa xitshuriwa xin'we hi vhiki laha mudyondzisi a nga yena a endlaka nkombiso wa mahlayelo.

- Mudyondzi u hlaya va ri hi tlilasi hinkwayo na mudyondzisi - tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke.
- U tirhisa khavhara ya buku ku nkumbetelo leswi xitori xi vulavulaka hi swona.
- U komba xiphiqo xo sungula eka xitori lexi xi endlaka leswaku xitori ya emahlweni. (Jelani wa Jelani: xiphiqo a ku ri ku ala ku rhurha na mana wa yena, hiloko a ta yiviwa hi xigevenga).
- U tirhisa vuthala na swifaniso swa le bukwini ku kota ku twisisa.
- U komba ku ndzandzelelano wa swiendlo swa le ka xitori lexi va xi hlayeke.
- U lemuka swivangelo na mbuyelo eka xitori - nhwanyana u nghenile ekhombyeni **hikuva** u fayile fasitere..
- U hlamula swivutiso swo pfuleka na swo pfaleka.
- U hlamusela mahungu yo huma eka tiphositara.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa yimbirhi hi siku, a heta timinete ta 15 na ntlawa wun'we. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha na mudyondzisi wa wona kambirhi evhikini.

- Mudyondzisi u hlaya buku ya yena hi ku yisa rito ehenhla eka ku Hlaya hi Ntlawa na mudyondzisi no leteriwa. hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xin'we
- U tirhisa ntivomimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito yo voniwa loko va ri eku hlayeni.
- U hlaya hi nkhuluko na mavulelo ya marito loku engetelekeke
- Wa tiyingisela, xikan'we na ku lemuka marito na ntwisiso loko a ri eku hlayeni.
- U kombisa ku twisisa ka mahikahatelo loko a hlayela ehenhla
- U yisa emahlweni ku aka ntivomarito lowu vonakaka ku suka eka nongonoko wo hlaya, serisi ya swibukwana swa matsalwa swa ku ya hi tigiredi na marito lama ya talaka ku tirhisiwa

Ku hlaya va ri vambirhi / ku hlaya ka munhu un'we (kanharhu evhikini)

Va tirhisa tibuku leti a va hlaya swin'we na mudyondzisi wa vona ta swifaniso swo olova ti huma ekhoneni yo hlayela eka tona swin'we na leswi va swi tsaleke.

Mudyondzi a :

- U hlaya leswi a swi tsaleke, a sungula ku lulamisa swihoxo
- U hlaya tibuku leti a ti hlayeke hi nkarhi wa ku Hlaya swin'we na tibuku leti humaka eka khona yo hlayela ya tlilasi

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya swa mafundza:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka vunyingi bya marito yo karhi. Xik: Homu-tihomu, movha-timovha.
- U pfuxeta switatisi swo toloveleka leswi fambaka swi ri swimbirhi (Pfuxetani leswi mi nyikiweke)
- U hlaya mpfumawulo wa marito eka swivulwa na le ka switshuriwa swin'wana.
- **Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:**

Ntivomimpfumawulo (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka switatisi swa ntolovelo leswi fambaka hi swimbirhimbirhi emakumu ka rito. (mu-nh-u; va-nh-u; ko-lw-a; ke-tl-a)
- U twananisa mimpfumawulo ku aka na ku ava marito. Xik: Ndl-ela, ndl-ala, ndl-eve, ndl-opfu.
- U aka marito hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke.
- U ntlawahata marito hi mindyangu ya mimpfumawulo

Swiringanyeto swa migingiriko yo kambela ya nkamafundza:

Ku Hlaya: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u tirhisa khavhara ya buku ku endla nkumbetelo wa leswi xitori xi vulavulaka hi swona
- U kombisa xiphiqo xo sungula eka xitori lexi endlaka leswaku xitori xi va kona.
- U tirhisa vuthala na swifaniso ku ku endlela ku twisisa.
- U hlamusela mahungu lawa ya nga eka tiphositara

Ku hlaya hi Ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u tirhisa ntivomimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito yo voniwa loko a hlaya .
- U tiyingisela ntsundzuko wa marito na ntwisiso loko a hlaya.
- U kombisa ku twisisa mahikahatelo loko a hlayela ehenhla.

Ku hlaya va ri vambirhi/ na ku hlaya ka munhu un'we

- Mudyondzi u hlaya leswi a swi tsaleke, a sungula ku ololoxa swihoxo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya tibuku letikulu kumbe switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke
- U kombisa ndzandzelelano wa swiendleko wa leswi swi hlayiweke
- U kombisa xivangelo na mbuyelo eka xitori. Nhwanyana u nghenile ekhombyeni **hikuva** u fayile fasitere
- U hlamula swivutiso swo pfuleka na swo pfaleka hi ndzimana leyi a yi hlayeke.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlaya buku ya yena hi ku ehenhla eka ku Hlaya hi Ntlawa na mudyondzisi no leteriwa. Hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xin'we
- U tirhisa ntivomimpfumawulo, vuthala bya mbangu na marito yo voniwa loko a hlaya .
- U hlaya hi nkhuluko na mavulelo ya marito loku engetelekaka

Ku hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya ka munhu un'we

- U hlaya tibuku leti va ti hlayeke eka nkarhi wa Ku Hlaya swin'we na tibuku leti nga ekhon'weni yo hlaya ya tlilasi.

GIREDI YA 1 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza leti nga ta endliwa ka mune evhikini ku ringana timinete ta 15

Pfuxeta mavumbelo ya maletere lamatsongo na lamakulu. Yana emahlweni u dyondzisa ku siya ndhawu leyi faneleke eka rito na le xikarhi ka marito eswivulweni loko vadyondzi va ri eku endleni ka nkopunulo wo huma exitsalelweni na swo huma swicupucupu swa swivulwa

- Mudyondzi u khoma penisele kumbe khirayoni hi mfanelo
- U vumba maletere lamakulu na lamatsongo kahle va, ku ya hi vukulu, na ndhawu, hileswaku a sungula no hetelela endhawini leyi lulameke
- U kopunula no tsala marito hi mahambaniselo lamanene ya maletere / marito
- U kopunula na ku tsala xivulwa hi ndlela leyi lulameke

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na loko a ri yexe:

Tlilasi hinkwayo / ntlawa wuntsongo / mudyondzi a ri yexe eka nkarhi wo tsala ku ringana timinete ta 15 hi leswi swi humaka eka ku hlaya swin'we, mbhurisano na leswi va hlanganeke na swona. Migingiriko yo tsala swin'we eka yona ku ta kombisiwa mahikahatelo, mpeleto na ntivoririmi (minkarhi, vunyingi, mahlanganisi)

- Mudyondzi u hoxa miehleketo yo ta pfuna ku pfuxeta xitori xa tlilasi / ntlawa (ku tsala swin'we)
- U kanela na vadyondzikuloni hi tindlela ta matsalelo
- U tsala swivulwa leswi nga riki ehansi ka swinharhu swa mahungu ya yena kumbe xitori xa vutumbuluxi a tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke na marito lama ya toloveriweke, maletere lamakulu na mahefemulelo
- U tsala a tlhela a hlamusela nhlokomhaka hi swivulwa ku hoxa xandla eka buku leyi nga ta va yo hlaya eka khona yo hlaya ya tlilasi
- U peleta marito lama nga toloveleka hi mfanelo
- U sungula ku tirhisa nkarhi wa sweswi na nkarhi lowu nga hundza hi mfanelo eku tsaleni
- U vumba vunyingi bya marito lama nga toloveleka
- U tirhisa mahlanganisi hi mfanelo
- U tiakela xihlayisa marito na dikixinari ya yena n'wini a tirhisa letere ro sungula ra rito. Xik: g,h,k, a tsala marito hinkwawo lama sungulaka hi maletere lawa.
- U lulamisa mahungu ma ya eka xivumbeko xa girafu ku fana na chati, xik: a tirhisa chati ku rhekhoda mbuyelo wa ndzavisiso hi matirhelo ya vadyondzi exikolweni.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko yo kambela ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u khoma penisele na khirayoni hi mfanelo
- U vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi ku ya hi vukulu na ndhawu, hileswaku a sungula no hetelela eka ndhawu leyi fanelekei
- U kopunula na ku tsala xivulwa hi mfanelo

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u vumba maletere lamakulu na lamatsongo ku ya hi vukulu na ndhawu hileswaku u sungula no heta eka ndhawu leyi faneleke
- U kopunula no tsala marito hi mahangalaselo lamanene ya maletere
- U kopunula na ku tsala xivulwa hi mfanelo

Swiringanyeto swo kambela migingiriko ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u hoxa miehleketo eka swo pfuna ku pfuxeta xitori xa tlilasi / ntlawa (ku tsala swin'we)
- U kanela na vadyondzikuloni hi tindlela ta matsalelo
- U tiakela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini a tirhisa letere ro sungula ra rito. Xik: kule, kahle, xihuku.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala swivulwa leswi nga riki ehansi ka swinharhu swa mahungu ya yena kumbe xitori xa vutumbuluxi a tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke na marito lama ya toloveriweke, maletere lamakulu na mahikahatelo
- U peleta marito lama nga tolovelekangiki hi mfanelo
- U sungula ku tirhisa nkarhi wa sweswi na nkarhi lowu nga hundza hi ndlela leyi faneleke eku tsaleni
- U vumba vunyingi bya marito lama ya tolovelekeke
- U tirhisa mahlanganisi hi mfanelo
- U lulamisa mahungu ma ya eka xivumbeko xa girafu a tirhisa chati kumbe ku landzelelana ka leswi nga humelela, xik: a tirhisa chati ku rhekhoda mbuyelo wa ndzavisiso hi ku ta ka vadyondzi exikolweni.

SWITSHURIWA LESWI BUMABUMERIWAKA/SWITIRHISIWA SWA LEMBE

KU YINGISELA NA KU VULAVULA

- Swifaniso na tiphositara
- Minchumu yo khomiwa hi mavoko leswi yelanaka na nkongomelo wa nhlokomhaka
- Swiphemu swa switori swa le ka tibodi na swiphazamiso swa vumba leswi fambelanaka.
- Swifaniso swo landzelerisa
- Swiambalo leswi tumbuluxiwaka hi swin'wana na swin'wana leswi nga kona swi tirhisiwaka eka ku encenyeta ntlangu
- TiCD; xitekamarito, lexi xi nga na switori, swinsin'wana(swo hlayiwa kumbe swo runguriwa), switlhokovetselo , swinsin'wana na [tinsimu] xitlangusi xa CD kumbe xitekamarito, swa thelevhixini / na vhidiyo
- Tibuku ta switori na swo runguriwa hi nomo
- Switlhokovetselo, tinsimu na swinsin'wana

KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO

- Swifaniso na tiphositara
- Chati ya le khumbini leyi nga na mimpfumawulo
- Tilogo leti nga kona emigangeni ya vadyondzi na ta mavhengele
- Swikimi swa vahlayi lava va ya ka va ri karhi va swi kota
- Tibuku letikulu, tin'wana ta tona ti nga va ti tsariwile hi nkarhi wo tsala swin'we
- Switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke tanihi switlhokovetselo, tinsimu, swinsin'wana swa ncino na swin'wana na swin'wana
- Tibuku ta switori na tibuku ta swifaniso ta ku tshama ekhoneni yo hlaya
- Tibuku letintsongo to tsakisa leti nga na xivulwa xin'we ku fika ka swimbirhi eka pheji leyi nga ta va ekhoneni ya hlayela ka yona
- Makhadi yo voniwa na yo hayekiwa emakhumbini
- Makhadi lawa ya nga na mavito ya vadyondzi
- Swo kombetela hi swona loko ku hlayiwa switshuriwa leswi kurisiweke, swa le makhumbini na minkombiso

KU TSALA NA NTIVONTSALO

- Switirhisiwa leswi loko swi tirhisiwa swi lavaka ku fambafamba ka tihlo na voko hi nkarhi wu ri wun'we swo fana na bolo, xike, holahupisi, swisakana swo yimela tibolo, vumba, bodo ya phegi, swo huleriwa, mabawuti na swipanere, sava, tiphekisi tiphekisi, thireyi ya sava
- Swo tsala: penisele, khirayoni, tikhirayoni to lava mati, swo penda na pende, tiburaxi to penda, maphepha yo tsalela eka wona ku ya hi ivukulu to hambanahamba na (A3, A4 na A5) buku ya tilayini ta 17mm
- Tichati to tsalela eka tona swivulwa laha mudyondzisi a beke tilayini leti ti faneleke ku tatiwa hi maletere
- Tichati letikulu na swo tsala swo fana na tipeni ta tikoki
- Dikixinari ya yena n'wini

3.3 GIREDI YA 2: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

SWILAVEKO HI KOTARA

KOTARA YA 1

KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo letin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetiwa hi van'wana a ri karhi a kombisa xichavo eka xivulavuri.
- U siyerisana na van'wana loko ku vulavuriwa.
- U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini. Xikombiso: ku vulavula hi mahungu lama n'wi khumbhaka.
- U tirhisa marito lama faneleke eka mbangu wo karhi ku fana na le ka xirhambo.
- U ringanyeta swintshuxo eka xiphiqo xo karhi ngopfungopfu eka dyondzo ya Matematiki.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

- Mudyondzi u yingisela xitori hi vutiphini a tlhela a hlamula swivutiso swo kongomisiwa eka xitori lexi a xi yingiseke.
- U vuyelela ndzandzelelano wa timhaka leti nga eka xitori hi ndlela leyinene.
- U yingisela swileriso leswi swi nga na leswi nga hundziki eka swiyenge swimbirhi hi mfanelo

Mavhiki ya 6 - 10

- Mudyondzi u rungula xitori lexi nga na masungulo, xikarhi na mahetelelo.
- U teka xiave eka minkanerisano ya tlilasi, a vutisa no hlamula swivutiso a ri karhi a nyika miehleketo / mavonelo yo karhi hi hungu leri ku vulavuriwaka hi rona.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u vuyelela ndzandzelelano wa timhaka leti nga eka xitori hi ndlela leyinene.
- U teka xiave eka minkanerisano ya tlilasi, a vutisa no hlamula swivutiso a ri karhi a nyika miehleketo / mavonelo yo karhi hi hungu leri ku vulavuriwaka hi rona.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena n'wini. Xikombiso: ku vulavula hi mahungu lama n'wi khumbhaka.
- U yingisela swileriso leswi swi nga na kwalomu ka swiyenge swimbirhi hi mfanelo
- U yingisela xitori hi vutiphini a tlhela a hlamula swivutiso swo kongomisiwa eka xitori lexi a xi yingiseke.
- U rungula xitori lexi nga na masungulo, xikarhi na mahetelelo.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi**: Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku yo dyondzisa mimpfumawulo ku ringana timinete ta 15:

Pfuxeta mimpfumawulo yo famba yi ri yoxe na switatisi swimbirhi leswi dyondzisiweke eka Giredi ya 1. Tivisa switwari swimbirhi leswi fambaka swin'we. Hi nkarhi wun'we tirhana na ku aka marito na ku tiva migingiriko ya leswi vulavuriwaka. Tirhisa minkarhi leyi nga kona ku pfuxeta mimpfumawulo leyi dyondziweke eka migingiriko yin'wana ya ririmi, xik: eka ku hlaya swin'we na ku tsala swin'we.

- Mudyondzi u kombisa vuxaka exikarhi ka mpfumawulo wa letere eka maletere hinkwawo loko ya ri woxe.
- U pfuxeta mindyangu ya marito lama nga na mimpfumawulo ya switwari swo koma (Xik: teka, xeka, veka, sweka, hleka)
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi, tanihi . tl, kh, ph, ts, sw, by na swin'wana.
- U lemuka swivutiso leswi: Hikokwalaho ka yini…? U fikile rini? I mani a nga…? Eku sunguleni ka rito.
- U tirhisa nkatsakanyo wo sungula na wo hetelela wa switatisi ku aka no avanyisa marito (xik: rh-u- mb-u; hl-ula; kh-o-lw-a; kh-o-by-a na man'wana).
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi tanihi , tl, kh, ph, ts, sw, by
- U lemuka switwari leswi swi fambaka swin'we. (Xik: 'aa' eka gaa! 'oo' eka yoo! 'ii' eka yii!).
- U lemuka marito lawa ya nga na mimpfumawulo yelana tanihi le ka: (heta; peta; rheta; rheka na man'wana)
- U aka marito lawa ya nga na maletere ma3 na ya 4 kambe ya tirhisaka xitwari xi ri xin'we tanihi le ka: (ala; dya, tana; raha; vuya;.
- U hlaya marito lawa a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.
- U dyondza ku peleta marito yo ringana khume hi vhiki ya huma eka tidyondzo ta mimpfumawulo.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku:

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na kambirhikanharhu eka ku hlaya swin'we na mudyondzisi eka xiphemu xin'wama na xin'wana evhikini.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo ka2 - ka3 evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we hi vhiki, laha mudyondzisi a kombisaka maendlelo ya ku hlaya eka tlilasi hinkwayo. Xiphemu xin'wana na xin'wana xi ta va xi kongomisiwile eka leswi: Minongoti yo kandziyisiwa, swihlawulekisi swa xitshuriwa, mimpfumawulo, tipatironi ta ririmi, maqhinga yo kota ku tiva marito na matwisiselo ya wona ku ya hi swiyimo swo hambanahambana (xik: Nhlamuselo yo kongoma, yo vuyetela timhaka, yo kumbetela, yo pima nkoka na yo komba ku tsakela).

Mudyondzisi u ta kombisa matirhiselo ya vuswikoti byo kombisa ku twisisa mimpfumawulo loko ku hlayiwa na maqhinga man'wana lama katsaka vuthala bya mbangu na ku xopaxopa xivumbeko xa marito.

Mudyondzisi u ta endla xikombiso xa qhinga ra tintiho ta ntlhanu laha rintiho rin'we ri nga ta yimela qhinga leri muhlayi a nga ri tirhisaka ku vona leswaku a nga hlayisa ku yini rito leri a nga ri tiviki na nhlamuselo ya rona hi mfanelo.

- Mudyondzi u hlaya swileriso swo olova etlilasini.
- U hlamusela swifaniso na swihangalasamahungu swin'wana swo kandziyisiwa tanihi swifaniso, xinavetiso, xitori xo titumbuluxela, laha a tlhelaka a hlaya xinepe kumbe xinavetiso.
- U hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi laha a nga ta tlhela a hlamusela swa nkoka leswi a swi hlayeke.
- U tirhisa switsundzuxo swo voniwa ku endla nkumbetelo wa leswi xitori xi vulavulaka hi swona hi ku tirhisa khavhara ya buku na swin'wana.
- U humesa leswi a voneke swona eka xitshuriwa lexi a xi hlayeke.
- U kota ku vona vuxokoxoko bya nkoka wa leswi a swi hlayeke ku fana na ku landzelerisa timhaka.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla a nga si hlaya, hi nkarhi wo hlaya na loko va hlayile swin'we na mudyondzisi, *(Xik:"Ku ta humelela yini loko…).*

Ku hlaya hi ntlawa lokwu leteriwaka.

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa yimbirhi esikwini, ku ringana timinete ta 15 hi siku eka ntlawa wun'we. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu tirha na mudyondzisi kambirhi hi vhiki.

Mudyondzisi u ta tirha na vadyondzi lava va nga na vuswikoti byo yelana, a ri karhi a yelanisa vadyondzi na switshuriwa eka xiyimo xo va lerisa (va ri karhi va ringeta ku tsundzuka marito ya le xikarhi ka 90-95% hi nkhaqhato). Ku ta tirhisiwa swikimi leswi swi katsaka vadyondzi lava va nga na vuswikoti byo ringana.

- Mudyondzi u hlaya a miyerile no hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana ku ya hi xiyimo xo lerisiwa ku hlaya xa ntlawa.
- U tirhisa swifaniso swo huma eka xitshuriwa hi xikongomelo yo kombisa ntwisiso.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U kombisa ku twisisa matirhiselo ya mahikahatelo (hiko, hefemulo, mfungho wa swivutiso, mimfungho ya mahlamari) loko a ri karhi a hlayela ehenhla.
- U yisa emahlweni ku vumba ntivomarito lowu voniweke hi nkarhi wa nongonoko wo hlaya, ku tirhisiwa ka maendlelo na matwisiselo ya wona ku ya hi swiyimo swo hambanahambana na nongonoko wa marito lama tirhisiwaka ngopfu.

Ku hlaya hi vambirhimbirhi / ka mudyondzi a ri yexe (kanharhu hi vhiki)

Tivisa ku hlaya hi vambirhimbirhi / ka munhu a ri yexe. Hlawula switshuriwa leswi swi tiviwaka kumbe leswi swi nga eka xiyimo xo va n'wana a tihlayela (xo olova ku tlula leswi swi tirhisiwaka eka ku hlaya swin'we, xi va xi ri na marito lama tlulaka 95% lama tiviwaka hi nkhaqato loko ku hlayiwa xitshuriwa lexi).

- Mudyondzi u hlaya a ri yexe : Tibuku ta swifaniso, makhadi ya vutlhokovetseri, tibuku ta switori ta le layiburari kumbe leti nga ekhoneni yo hlaya ya tlilasi.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u pfuxeta mindyangu ya marito lama nga na mimpfumawulo ya switwari swo koma (Xik: teka, xeka, veka, sweka, hleka)
- U lemuka marito lawa ya nga na yelano tanihi le ka: (heta; peta; rheta; rheka na man'wana)
- U aka marito lawa ya nga na maletere ya 3- ya 4 kambe ya tirhisaka xitwari xi ri xin'we tanihi le ka: (ala; dya, tana; raha; vuya; vula na man'wana).
- U hlaya marito yo huma eka dyondzo ya ntivomimpfumawulo ya ri eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u kombisa vuxaka bya mimpfumawulo ya maletere hinkwawo lawa ya yimaka ya ri woxe
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi, xik: tl, kh, ph, ts, sw, by na swin'wana
- U lemuka switatisi eku sunguleni ka swivulwa
- U tirhisa ku hlangana ka switatisi swo sungula na swo hetelela ku aka na ku tsemelela marito yo fana na (fu-ma, ta-na)
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi (xik: rh-u- mb-u; hl-ula; kh-o-lw-a; kh-o-by-a na man'wana).
- U lemuka switwari swo fana leswi swi fambaka swin'we. (Xik: 'aa' eka gaa! 'oo' eka yoo! 'ii' eka yii!).

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku hlaya: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya swileriso swo olova etlilasini.
- U hlamusela swifaniso na swihangalasamahungu swin'wana swo kandziyisiwa tanihi xifaniso, xinavetiso, xitori xo titumbuluxela, laha a tlhelaka a hlaya xinepe kumbe xinavetiso.
- U hlaya buku a ri na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi laha a nga ta tlhela a hlamusela swa nkoka leswi a swi hlayeke.
- U tirhisa vuthala bya leswi a swi voneke tanihi khavhara ya buku ku endla nkumbetelo wa leswi xitori xi vulavulaka hi swona, a ri karhi a kombisa matitwelo ya yena.
- U kombisa vuxokoxoko bya nkoka wa leswi a swi hlayeke ku fana na ku landzelerisa timhaka.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla swa leswi a nga swi hlaya, hi nkarhi wo hlaya na loko va hlayile swin'we na mudyondzisi, *(Xik:"Ku ta humelela yini loko…).*

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlaya a miyerile no hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana ku ya hi xiyimo xo lerisiwa ku hlaya xa ntlawa.
- U tirhisa swifaniso swo huma eka xitshuriwa hi xikongomelo xo kombisa ntwisiso.
- U tirhisa marito yo toloveleka, mimpfumawulo, nhlamuselo ya vuswikoti byo xopela mbangu lowu marito ya tirhisiweke eka wona na xivumbeko xa wona hi nkarhi wo hlaya.
- U kombisa ku twisisa matirhiselo ya mahikahatelo (hiko, hefemulo, mfungho wa swivutiso na mahlamari) loko a ri karhi a hlayela ehenhla.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlamusela swifaniso na swihangalasamahungu swin'wana swo kandziyisiwa tanihi xinepe, xinavetiso, xitori xo titumbuluxela, laha a tlhelaka a hlaya xinepe kumbe xinavetiso.
- U hlaya tibuku a ri na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi laha a nga ta tlhela a hlamusela swa nkoka leswi a swi hlayeke.
- U tirhisa vuthala bya leswi a swi voneke tanihi khavhara ya buku ku endla nkumbetelo wa leswi xitori xi vulavulaka hi swona, a ri karhi a kombisa matitwelo ya yena.
- U kota ku vona vuxokoxoko bya nkoka wa leswi a swi hlayeke ku fana na ku landzelerisa timhaka.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.

- Mudyondzi u hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana ku ya hi xiyimo xo lerisiwa ku hlaya xa ntlawa.
- U tirhisa marito yo toloveleka, mimpfumawulo, nhlamuselo ya vuswikoti byo xopela mbangu lowu marito ya tirhisiweke eka wona na xivumbeko xa wona hi nkarhi wo hlaya.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15

Pfuxeta na vadyondzi mavumbelo ya maletere lamakulu na lamatsongo, maveketelelo lamanene ya maletere endzeni ka rito na maveketelelo lamanene ya marito endzeni ka xivulwa. Vadyondzi va fanele ku kopunula leswi tsariweke exitsalelweni kumbe eka swichupuchupu swa swivulwa.

- Mudyondzi u khoma penisele na switirhisiwa swo tsalela (eka swonai) hi ndlela leyinene.
- U vumba maletere ya 26 lamatsongo na lamakulu hi mfanelo: ku ya hi tlhelo, mavumbelo na maveketelelo ya maletere exikarhi ka mintila ya buku.
- U tsala marito hi maveketelelo lamanene na ku siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka maletere na marito.
- U kopunula no tsala swivulwa swimbirhi kumbe ku tlula swi vonaka no hlayeka.
- U tsala na ku tirhisa mahikahatelo hi mfanelo.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na loko mudyondzi a ri yexe

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ntlawa wuntsongo leti nga ta endliwa kambirhi kumbe kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 20 ku ri karhi ku akiwa ehenhla ka no hlanganisela eka ku hlaya swin'we. Tirhisa migingiriko ya ku tsala swin'we ku kombisa na matirhiselo ya mahikahatelo na mapeletelo. Tirhisa masungulo ya matsalelo ya swivulwa ku pfuna vadyondzi leswaku va kota ku titsalela swa vona swivulwa. Tivisa vadyondzi na hi ku tiendlela tidikixinari ta vona.

- Mudyondzi u dirowa swifaniso swo hlamusela hungu ro karhi ro tanihi mintokoto ya yena.
- U teka xiave eku humeseni ka miehleketo na marito eka xitori xa tlilasi (hi nkarhi wo tsala swin'we).
- U tsala nongonoko a ri karhi a tirhisa mfungho wa hefemulo ku hambanisa swilo leswi a swi longoloxeke swo fana na mintirho ya siku.
- U tsala swivulwa swo lava ku ringana na swinharhu swa mahungu ya yena kumbe a endla xitori xa vutumbuluxi hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke na marito lama a toloveleke ku ma vona, maletere lamakulu na mahikahatelo.
- U tsala na ku kombisa (swivulwa swimbirhi - swa mune) hi nhlokomhaka leyi a nga ta hoxa xandla eka buku ya khona yo hlaya ya tlilasi.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi ku tirhisa letere ro sungula ra rito ku ndlandlamuxa vuswikoti byo tirhisa swa dikixinari eka marito yo fana na movha, rivanti na yan'wana.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u ku khoma penisele na switirhisiwa swo tsalela (buku / pheji) hi ndlela leyinene.
- U vumba maletere ya 26 lamatsongo na lamakulu hi mfanelo: ku ya hi tlhelo, mavumbelo na maveketelelo ya maletere exikarhi ka mintila ya buku.
- U tsala na ku tirhisa mahikahatelo hi mfanelo.
- U tsala marito hi maveketelelo lamanene na ku siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka maletere na marito.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u vumba maletere ya 26 lamatsongo na lamakulu hi mfanelo: ku ya hi tlhelo, mavumbelo na maveketelelo ya maletere exikarhi ka mintila ya buku.
- U kopunula no tsala swivulwa swimbirhi kumbe ku tlula swi vonaka no hlayeka.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u tsala nongonoko a ri karhi a tirhisa mfungho wa hefemulo ku hambanisa swilo leswi a swi longoloxeke swo fana na mintirho ya siku.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi ku tirhisa nkomiso wa letere ra rito ku ndlandlamuxa swikili swa dikixinari swo fana na movha, rivanti na yan'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u dirowa swifaniso swo hlamusela hungu ro karhi ro yelana na leswi a swi tokoteke evuton'wini.
- U tsala swivulwa swo lava ku ringana swinharhu swa mahungu ya yena kumbe a endla xitori xa vutumbuluxa hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a yi dyondzeke na marito lama a toloveleke ku ma vona, maletere lamakulu na tihiko.
- U teka xiave eku humeseni ka miehleketo na marito leswaku ku ta tumbuluxiwa xitori xa tlilasi (hi nkarhi wo tsala swin'we).

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo tin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelelana na van'wana a ri karhi a kombisana xichavo eka xivulavuri.
- U siyerisana na van'wana loko ku vulavuriwa, a ri karhi a xixima van'wana na ku nyika xivikontsundzuxo lexi amukelekaka.
- U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini. Xikombiso: ku vulavula hi mahungu handle ka ku va a ma vuyelerisa.
- U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana ro fana na leri kongomaneke na dyondzo ya Matematiki.
- U ringanyeta swintshuxo eka xiphiqo xo karhi ngopfungopfu eka dyondzo ya Matematiki.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

- Mudyondzi u yingisela switori nkarhi wo leha hi vutiphini.
- U kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitori kumbe xitlhokovetselo.
- U kota ku vona ku fanana na ku hambana ka minchumu leyi hlamuseriwaka.
- U pimanisa na ku ntlawahata swilo a ri karhi a hlamusela ntlawahato xik: wo fana na wa swiharhi leswi nga na milenge ya mune na leswi swi nga na milenge yimbirhi.

Mavhiki ya 6 - 10

- Mudyondzi u yingisela swileriso swo ya swi bohana a tlhela a angula hilaha swi faneleke hakona.
- U yingisela switori na switlhokovetselo a tlhela a kombisa miehleketo ya nkoka, vuxokoxoko na ndzandzelelano wa timhaka.
- U hlamula swivutiso swo tika na swo va na tinhlamulo to tala a tlhela a seketela tinhlamulo ta yena.
- U angula ehenhla ka switekatekisana na swin'wana swo hlekisa kumbe misavu.
- U tiendlela swinsin'wana a ri karhi a tirhisa ririmi ra swifaniso swa le miehleketweni.
- U teka xiave eka minkanerisano a tlhela a vutisa swivutiso ku kota ku twisisa.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene).

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetana na van'wana a ri karhi a kombisa na xichavo eka xivulavuri.
- U siyerisana na van'wana loko ku vulavuriwa, a ri karhi a xixima van'wana na ku nyika xivikontsundzuxo lexi amukelekaka.
- U kota ku vona ku fanana na ku hambana ka minchumu leyi hlamuseriwaka.
- U pimanisa na ku ntlawahata swilo a ri karhi a hlamusela ntlawahato xik: wo fana na wa swiharhi leswi nga na milenge ya mune na leswi swi nga na milenge yimbirhi.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene).

- Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena n'wini. Xikombiso: ku vulavula hi mahungu handle ka ku va a ma vuyelela.
- U yingisela switori nkarhi wo leha hi vutiphini.
- U kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitori kumbe xitlhokovetselo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela switori na switlhokovetselo a tlhela a kombisa miehleketo ya nkoka, vuxokoxoko na ndzandzelelano wa timhaka.
- U hlamula swivutiso swo tika na swo va na tinhlamulo to tala a tlhela a seketela tinhlamulo ta yena.
- U teka xiave eka minkanerisano a tlhela a vutisa swivutiso swo kuma ku twisisa.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo dyondzisa mimpfumawulo ya siku na siku ku ringana timinete ta 15:

Dyandzisa ro sungula switatisi swinharhu. Yisa emahlweni ku aka marito na ku tiva migingiriko ya leswi vulavuriwaka. Tiyisisa leswaku vadyondzi va twisisa marito lama va ma twaka na leswaku va nga ma tirhisa njhani ku vumba swivulwa leswi twalaka.

- Mudyondzi u lemuka nkatsakanyo wa switatisi swinharhu eku sunguleni ka marito. Swikombiso: **ngh**-ala; **ntl**-wa; **nhl**-onge na **tlh**-ava; **nts**-umbu; **tsh**-ova na man'wana.
- U lemuka nkatsakanyo wa switatisi swinharhu exikarhi ka marito. Swikombiso: rimha-**ndz**-i; mu- **hlw**-a; e-**mpf**-uleni; mu-**tlh**-omi na man'wana.
- U lemuka kwalomu ka marito mantshwa lama nga na switwari swimbirhi. Swikombiso: **ie** tanihi le ka muendzi; **uo** tanihi le ka muonhi; **io** tanihi le ka tiolola; na man'wana.
- U tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku vumba marito yo va na maletele ma3, ya 4 na 5 lama dyondzisiweke eka kotara leyi. Swikombiso: **mpf**undla; ma**mbvh**ele; **ntlh**o**ntlh**o; **mbh**inyi; **nhl**ungu na man'wana.
- U hlaya marito lawa a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.
- U dyondza ku peleta marito yo ringana khume hi vhiki ya huma eka tidyondzo ta mimpfumawulo.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku

Ku hlaya hi ntlawa loku rhangeriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na minkarhi yimbirhi - yinharhu yo hlaya swin'we hi vhiki.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo ka2 - ka3 evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we hi vhiki, laha mudyondzisi a kombisaka maendlelo ya ku hlaya eka tlilasi hinkwayo. Mudyondzisi u ta kombisa matirhiselo ya vuswikoti byo kombisa ku twisisa mimpfumawulo loko ku hlayiwa na maqhinga man'wana lama katsaka vuthala bya mbangu na ku xopaxopa xivumbeko xa marito.

- Mudyondzi u tirhisa vuthala bya swo voniwa ku kombisa xikongomelo xa swinavetiso na vaamukeri va mahungu lava languteriweke.
- U hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi kutani va hlamusela ku yelana loku nga kona exikarhi ka xivangelo na mbuyelo wa leswi va swi hlayeke.
- U kota kombisa vuxokoxoko bya nkoka wa leswi a swi hlayeke swo fana na swimunhuhatwankulu na mbangu.
- U hlaya swinsin'wana swa tindzumulo leswi tivekaka hi mfanelo, a hlaya switlhokovetselo na tinsimu na tlilasi hinkwayo xikan'we na mudyondzisi kutani va kanerisana hi swivumbeko swo hambanahambana swa swona.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. "Xana mahanyelo ya nghala ya hambanile hi yini na ya kondlo?".
- U nyika mavonelo ya yena eka leswi hlayiweke.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.*[Nghingiriko]*

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa yimbirhi siku na siku, a ri karhi a heta timinete ta 15 eka ntlawa wu ri wun'we. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha na mudyondzisi wa vona kambirhi evhikini.

Dyondzisa vadyondzi ku pfunana loko va ri karhi va hlaya, ngopfungopfu eku tsundzukeni na le ku twisiseni ka marito. (Vadyondzi va dyondzisiwa ku vutisa leswi: Swi twala swi ri kahle xana? Swi vonaka swi ri swona xana? Swa khomeka xana?). Mudyondzisi u ta kombisa maendlelo eka ku hlaya swin'we kutani a ma tirhisa eka ku hlaya loku leteriwaka na ku va pfuna laha va tikeriwaka.

- Mudyondzi u hlayela buku ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.

- U sungula ku tilawula hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ro tsundzuka no twisisa marito.
- U hlaya a ri karhi a engetela mahlayelo lamanene no kombisa ku lemuka na ku twisisa leswi a swi hlayaka.
- U yisa emahlweni ku vumba ntivomarito lowu voniweke hi nkarhi wa nongonoko wo hlaya, ku tirhisiwa maendlelo na matwisiselo ya wona ku ya hi swiyimo swo hambanahambana na nongonoko wa marito lama tirhisiwaka ngopfu.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

Migingiriko leyi yelanaka na ku hlaya ka siku na siku ku ringana timinete ta makumembirhi loko mintlawa leyin'wana yi ri ku eku hlayeni loku leteriwaka hi mudyondzisi.

- Mudyondzi u hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.
- U hlaya leswi a swi tsaleke na leswi swi tsariweke hi vadyondzi van'wana.
- U hlaya switshuriwa swo fana na tikhomiki na tibuku to hlayeka hi ku olova ta swilo leswi swi nga ri ki swa ntiyiso a ri yexe.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u hlaya marito yo huma eka ntivomimpfumawulo endzeni ka swivulwa na le ka switshuriwa swin'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene na / kumbe swo tsariwa)

- Mudyondzi u lemuka nkatsakanyo wa switatisi swinharhu eku sunguleni ka marito. Swikombiso: **ngh**-ala; **ntl**-wa; **nhl**-onge na **tlh**-ava; **nts**-umbu; **tsh**-ova na man'wana.
- U lemuka nkatsakanyo wa switatisi swinharhu exikarhi ka marito. Swikombiso: rimha-**ndz**-i; mu- **hlw**-a; e-**mpf**-uleni; mu-**tlh**-omi na man'wana.
- U tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku vumba marito yo va na maletele ma3, ya 4 na 5 lama dyondzisiweke eka kotara leyi. Swikombiso: **mpf**undla; ma**mbvh**ele; **ntlh**o**ntlh**o; **mbh**inyi; **nhl**ungu na man'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / swo endliwa kunene na / kumbe swo tsariwa)

- Mudyondzi u lemuka kwalomu ka marito ma3 mantshwa lama nga na switwari swimbirhi. Swikombiso: **ue** tanihi le ka muendzi; **uo** tanihi le ka muonhi; **io** tanihi le ka tiolola; na man'wana.
- U tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku vumba marito yo va na maletele ma3, ya 4 na 5 lama dyondzisiweke eka kotara leyi. Swikombiso: **mpf**undla; ma**mbvh**ele; **ntlh**o**ntlh**o; **mbh**inyi; **nhl**ungu na man'wana.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku hlaya: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u tirhisa vuthala bya swo voniwa ku kombisa xikongomelo xa swinavetiso na vaamukeri va mahungu lava languteriweke.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa lexi hlayiweke. "Xana mahanyelo ya nghala ya hambanise ku yini na ya kondlo".

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.

- Mudyondzi u sungula ku tilawula hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ro tsundzuka no twisisa marito.
- U hlaya a ri karhi a engetela mahlayelo lamanene no kombisa leswi a titwisaka xiswona hi leswi a swi hlayaka.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

Migingiriko leyi yelanaka na ku hlaya ka siku na siku ku ringana timinete ta 20 loko mintlawa leyin'wana yi ri ku eku hlayeni loku leteriwaka hi mudyondzisi.

- Mudyondzi u hlaya leswi a swi tsaleke na leswi swi tsariweke hi vadyondzi van'wana.
- U hlaya switshuriwa swo fana na tikhomiki na tibuku to hlayeka hi ku olova ta swilo leswi nga ri ki swa ntiyiso i a ri yexe.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi kutani va hlamusela ku yelana loku nga kona exikarhi ka xivangelo na mbuyelo wa leswi va swi hlayeke.
- U kombisa vuxokoxoko bya nkoka wa leswi a swi hlayeke swo fana na swimunhuhatwankulu na mbangu.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.

- Mudyondzi u tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U hlaya a ri karhi a engetela mahlayelo lamanene no kombisa leswi a titwisaka xiswona hi leswi a swi hlayaka.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- Mudyondzi u hlaya switshuriwa swo fana na tikhomiki na tibuku to hlayeka hi ku olova ta swilo leswi swi nga ri ki swa ntiyiso a ri yexe.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u tirhisa vuthala bya swo voniwa ku kombisa xikongomelo xa swinavetiso na vaamukeri va mahungu lava languteriweke.
- U hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi kutani va hlamusela ku yelana loku nga kona exikarhi ka xivangelo na mbuyelo wa leswi va swi hlayeke.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa lexi hlayiweke. "Xana mahanyelo ya nghala ya hambanise ku yini na ya kondlo".
- U nyika mavonelo ya yena eka leswi hlayiweke.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlayela buku ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- Mudyondzi u hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZEN I / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15. Vadyondzi va tsala va nga koki ku va va kopunula no tsala switsariwa swo hambanahambana swo leha swo huma eka switshuriwa swo tsariwa hi vurhon'wana na hi ndlela leyi lulameke.

- Mudyondzi u tsala maletere lamakulu na lamatsongo hinkwawo a nga koki no tsala hi vutitshembi na hi nkhaqato.
- U siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka marito exivulweni.
- U tsala swi ringanela emintileni ya 17mm leyi nkhwatihatiweke ya buku.
- U kopunula no tsala ndzimana yin'we ya mintila ya le xikarhi ka 3 - 4 yo huma eka xitshuriwa xo tsala hi matsalelo yo ka ya nga ri ya ku koka, xik: (xitori, xitlhokovetselo na swi.).
- U kopunula no tsala swivumbeko swo hambanahambana swa matsalelo (swirhambo swo koma swo fana na swa masiku yo velekiwa; marungula; mixaxameto na sw.).
- U dirowa tipatironi ku lulamisela ku kota ku tsala hi ku hlanganisa marito kumbe hi ku koka.
- U tirhisa switirhisiwa swo tsala hi voko swo fana na penisele, rhaba, rhula hi ndlela leyi amukelekaka.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ka munhu un'we:

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ta ntlawa lowuntsongo kambirhi kumbe kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 20. Mudyondzisi u tirhisa migingiriko yo tsala swin'we ku kombisa matirhiselo ya swihikahato na mapeletelo lamanene.

U nyika vadyondzi rimba ra matsalelo ku va pfuna ku va va tsala switori swa vona vini.

- Mudyondzi u teka xiave eka nkanerisano wo hlawula nhlokomhaka leyi ku faneleke ku tsariwa hi yona.
- U tsala xitshuriwa xo kombisa matitwelo ya yena xo fana na khadi ro khensa kumbe papila a ri karhi a tirhisa xivumbeko xa matsalelo lexi a nyikiweke xona.
- U tsala xitori xa yena n'wini xo ringana ndzimana yin'we (ya swivulwa leswi nga hundziki eka ntlhanu) a tirhisa rimba ra matsalelo.
- U tsala ndzimana yin'we (ya swivulwa leswi nga hundziki eka ntlhanu) hi mintokoto ya yena n'wini kumbe hi timhaka to fana na mahungu ya siku na siku.
- U tsala na ku kombisa swivulwa (swivulwa swa mune - swa ntsevu) hi nhlokomhaka leyi a nga ta hoxa xandla eka buku ya le ka khona yo hlaya ya tlilasi.
- U tsala hi ku landzelela magoza (ku kunguhata, ku pfapfarhuta, ku pfuxeta, ku hlela na ku andlala).
- U tirhisa maletere lamakulu (eku sunguleni ka xivulwa na le ka mavitavito) na mahikahatelo lamanene.
- U sungula ku peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi na lowu nga hundza hi mfanelo.
- U tirhisa mahlanganisi hi mfanelo (hikuva, hikokwalaho, loko, na man'wana).
- U hlayela munghana wa yena leswi a swi tsaleke.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi ku tirhisa letere ro sungula ra rito ku ndlandlamuxa vuswikoti byo tirhisa dikixinari eka marito yo fana na kule, kokwana, kaya.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka marito exivulweni.
- U tsala swi ringanela emintileni ya 17mm leyi nkhwatihatiweke ya buku.
- U tirhisa switirhisiwa swo tsala hi voko swo fana na penisele, rhaba, rhula na sw. hi ndlela leyi amukelekaka.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u tsala maletere lamakulu na lamatsongo hinkwawo a nga kokakoki no tsala hi vutitshembi na hi nkhaqato.
- U kopunula no tsala swivumbeko swo hambanahambana swa matsalelo (swirhambo swo koma swo fana na swa masiku yo velekiwa; marungula; mixaxameto na sw.). **Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:**

Ntivontsalo

- Mudyondzi u tsala maletere lamakulu na lamatsongo hinkwawo a nga kokakoki no tsala hi vutitshembi na hi nkhaqato.
- U kopunula no tsala ndzimana yin'we ya mintila ya le xikarhi ka 3 - 4 yo huma eka xitshuriwa xo tsala hi matsalelo yo ka ya nga ri ya ku koka, xik: (xitori, xitlhokovetselo na swi.).

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi ku tirhisa letere ro sungula ra rito ku ndlandlamuxa vuswikoti byo tirhisa dikixinari eka marito yo fana na kule, kokwana, kaya.
- U sungula ku peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala xitshuriwa xo kombisa matitwelo ya yena xo fana na khadi ro khensa kumbe papila.
- U teka xiave eka nkanerisano wo hlawula nhlokomhaka leyi ku faneleke ku tsariwa hi yona.
- U tsala xitori xa yena n'wini xo ringana ndzimana yin'we (ya swivulwa leswi nga hundziki eka ntlhanu) a tirhisa rimba ra matsalelo).
- U tirhisa maletere lamakulu (eku sunguleni ka xivulwa na le ka mavitavito) na mahikahatelo lamanene.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala xitori xa yena n'wini xo ringana ndzimana yin'we (ya swivulwa leswi nga hundziki eka ntlhanu) a tirhisa rimba ra matsalelo.
- U tsala ndzimana yin'we (ya swivulwa leswi nga hundziki eka ntlhanu) hi mintokoto ya yena n'wini kumbe hi timhaka to fana na mahungu ya siku na siku.
- U tsala hi ku landzelela magoza (ku kunguhata, ku mpfapfarhuta, ku pfuxeta, ku hlela na ku andlala).
- U sungula ku peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi na lowu nga hundza hi mfanelo.
- U hlayela munghana wa yena leswi a swi tsaleke.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi**: Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo tin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetana na van'wana a ri karhi a kombisa na xichavo eka xivulavuri, na ku vutisa swivutiso swo twisisa mhaka.
- U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini na hi mahungu yo tala yo angarhela, xik: ku byela van'wana mahungu.
- U tirhisa ntivomarito lowu engetelekeke loko a vulavula.
- U teka xiave eka minkanerisano, a vutisa no hlamula swivutiso.
- U ringanyeta swintshuxo eka xiphiqo xo karhi ngopfungopfu eka dyondzo ya Matematiki.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula loku endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

- Mudyondzi u yingisela ndzandzelelano wa swivutiso kutani a angula ehenhla ka swona hi mfanelo.
- U yingisela switori kutani a kumbetela mahetelelo ya swona, kumbe a tiendlela mahetelelo ya yena n'wini ya xitori.
- U hlamusela switori swo olova ku ya hi tithoni ta swona na matlakukelo yo hambanahambana ya rito.

Mavhiki ya 6 - 10

- Mudyondzi u yingiselela ku kuma vuxokoxoko eka xitori na ku hlamula swivutiso swa tinhlamulo to tala. Xikombiso: ku kuma xivangelo na mbuyelo wa leswi a swi tweke.
- U encenyeta swiyimo swo hambana, xik: ku teka ntirho wa muhlayi wa mahungu.
- U tirhisa ririmi leri faneleke na vanhu vo hambanahambana tanihi ku inthavhiyuwa vanhu vo hambanahambana.
- U vula misavu na switekatekisano hi vuanakanyi bya xiyimo xa le henhla.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene).

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelelana na van'wana a ri karhi a kombisana xichavo eka xivulavuri no vutisa swivutiso swa ntwisiso.
- U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini na hi mahungu yo tala yo angarhela, xik: ku rhungula mahungu.
- U tirhisa ririmi leri faneleke na vanhu vo hambanahambana tanihi ku inthavhiyuwa vanhu vo hambanahambana.
- U hlamusela misavu na switekatekisano hi vuanakanyi bya xiyimo xa le henhla.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena n'wini na hi mahungu yo tala yo angarhela, xik: ku byela van'wana mahungu.
- U tirhisa ntivomarito lowu engetelekeke loko a vulavula.
- U yingisela switori kutani a kumbetela mahetelelo ya swona, kumbe a tiendlela mahetelelo ya yena n'wini ya xitori.
- U hlamusela switori swo olova ku ya hi tithoni ta swona na matlakukelo yo hambanahambana ya rito.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u teka xiave eka minkanerisano, a vutisa no hlamula swivutiso.
- U yingisela ndzandzelelano wa swileriso kutani a angula hi mfanelo.
- U yingiselela ku kuma vuxokoxoko eka xitori na ku hlamula swivutiso swa tinhlamulo to tala. Xikombiso: ku kuma xivangelo na mbuyelo wa leswi a swi tweke.
- U encenyeta swiyimo swo hambana, xik: ku teka ntirho wa muhlayi wa mahungu.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 25 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo dyondzisa mimpfumawulo ya siku na siku ku ringana timinete ta 15:

Tirhisa nkatsakanyo wa switatisi na mimpfumawulo leyi fambaka hi ximbirhi ku aka na ku phemelela marito. Yisa emahlweni migingiriko yo lemuka leswi vuriwaka (ku aka na ku phemelela marito hi ku ma vula kunene handle ko va ma voniwa) hikuva migingiriko leyi yi ta pfuna eka dyondzo ya mapeletelo ya marito.

- U kombisa vuxaka bya mimpfumawulo ya maletere hinkwawo lawa yimaka ya ri woxe
- U tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku aka na ku tsema marito
- U pfuxeta vunyingi hi ku pfuxeta (ti-) emasungulweni ya rito
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi eku sunguleni na le xikarhi ka marito (xik: **sw-** eka sw-ilo, **tl-** eka tl-ula, **-tw-** eka mu-tw-a, **-by-** eka ri-by-e)
- Mudyondzi u lemuka vuxaka exikarhi ka maletere na mimpfumawulo ya maletere hinkwawo lama fambaka woxe.
- U tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku aka no phemelela marito.
- U pfuxeta vunyingi lebyi va ka kona eku sunguleni ka marito (va-, ti-, swi-, na sw.) hi ku vulavula kunene.
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi eku sunguleni na le xikarhi ka marito (xik: **sw-** eka sw-ilo, **tl-** eka tl-ula, **-tw-** eka mu-tw-a, **-by-** eka ri-by-e).
- U vumba marito hi ku tirhisa switatisi na switwari leswi fambaka hi ximbirhimbirhi, nkatsakanyo wa switatisi na switatisi swa ximbirhimbirhi leswi dyondzisiweke lembe leri.
- U ntlawahata swin'we switwalana swa "y" na "w" yi ri mimpfumawulo leyi nga eka ndyangu wun'we.
- U hlaya marito lama a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.
- U dyondza ku peleta marito yo ringana khume hi vhiki ya huma eka tidyondzo ta mimpfumawulo na le ka marito lama ya voniwaka.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku: Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka (mintlawa yimbirhi hi siku) na minkarhi yimbirhi - yinharhu yo hlaya swin'we hi vhiki.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo ka2 - ka3 evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we hi vhiki.

- Mudyondzi u hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi a tlhela a lemuka ndzandzelelano wa timhaka na mbangu.
- U tirhisa khavhara ya buku ku endla mikumbetelo ya leswi nga endzeni ka yona.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. "Xana a ku ta va ku humelele yini loko…?").
- U nyika mavonelo ya yena eka leswi hlayiweke.
- U lemuka vamavizweni na maritofularha man'wana.
- U nyika tinhlamuselo ta timhaka to suka eka minongonoko yo karhi ya timhaka yo fana na tikhalendara.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa yimbirhi siku na siku, a ri karhi a heta timinete ta 15 eka ntlawa wu ri wun'we. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha na mudyondzisi wa vona kambirhi evhikini.

- Mudyondzi u hlayela buku ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U tilawula hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ra ndzemuko na matwisiselo wa marito.
- U hlaya hi nkhuluko lowu engeteleleke no kombisa matitwelo ya yena eka leswi a swi hlayaka.

- U yisa emahlweni ku vumba ntivomarito lowu voniweke hi nkarhi wa nongonoko wo hlaya, ku tirhisiwa maendlelo na matwisiselo ya wona ku ya hi swiyimo swo hambanahambana na nongonoko wa marito lama tirhisiwaka ngopfu.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

Migingiriko leyi yelanaka na ku hlaya ka siku na siku ku ringana timinete ta 20 loko mintlawa leyin'wana yi ri eku hlayeni loku leteriwaka hi mudyondzisi.

- Mudyondzi u hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.
- U hlaya leswi a swi tsaleke na leswi swi tsariweke hi vadyondzi van'wana.
- U tihlayela tibuku to koma ta timhaka leti nga riki ta ntiyiso na switlhokovetselo hi yexe.
- U tlanga mintlangu yo hlaya a tlhela a heta xihingakanyamarito ku tiyisisa ku hlaya na vuswikoti bya dyondzo ya ntivomarito.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka vuxaka exikarhi ka mimpfumawulo ya maletere hinkwawo lama fambaka woxe.
- U aka marito a tirhisa switatisi na switwari swo famba hi ximbirhimbirhi
- U pfuxeta vunyingi lebyi va ka kona eku sunguleni ka marito (va-, ti-, swi-, na sw.) hi ku vulavula kunene.
- U hlaya marito lama a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u tirhisa nkatsakanyo wa switatisi ku vumba no phemelela marito.
- U pfuxeta switatisi leswi tolovelekeke swo famba hi ximbirhimbirhi eku sunguleni na le xikarhi ka marito (xik: **sw-** eka sw-ilo, **tl-** eka tl-ula, **-tw-** eka mu-tw-a, **-by-** eka ri-by-e).
- U vumba marito hi ku tirhisa switatisi na switwari leswi fambaka hi ximbirhimbirhi, nkatsakanyo wa switatisi na switatisi swa ximbirhimbirhi leswi dyondzisiweke lembe leri.
- U ntlawahata marito lama tolovelekeke ma va ndyangu wa mimpfumawulo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka no kota ku vona mimpfumawulo yo sungula eritweni xikan'we na yo hetelela.
- U lemuka switwari leswi swi kumekaka eritweni swi ri swimbirhi endhawini yin'we.
- U vumba marito hi ku tirhisa switatisi na switwari leswi fambaka hi ximbirhimbirhi, nkatsakanyo wa switatisi na switatisi swa ximbirhimbirhi leswi dyondzisiweke lembe leri.
- U ntlawahata swin'we switwalana swa "y" na "w" yi ri mimpfumawulo leyi nga eka ndyangu wun'we.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. "Xana a ku ta va ku humelele yini loko…?").
- U sungula ku tilawula hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ra ndzemuko na matwisiselo ya marito.
- U lemuka vamavizweni na maritofularha man'wana.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U hlaya hi nkhuluko lowu engeteleleke no kombisa matitwelo ya yena eka leswi a swi hlayaka.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- Mudyondzi u hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.
- U hlaya leswi a swi tsaleke na leswi swi tsariweke hi vadyondzi van'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomono endla kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi a tlhela a lemuka ndzandzelelano wa timhaka na mbangu.
- U tirhisa khavhara ya buku ku endla minkumbetelo ya leswi nga endzeni ka yona.
- U nyika mavonelo ya yena eka leswi hlayiweke.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlayela buku ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, mimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya buku na tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi a tlhela a lemuka ndzandzelelano wa timhaka na mbangu.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. "Xana a ku ta va ku humelele yini loko…?").
- U nyika tinhlamuselo ta timhaka to suka eka minongonoko yo karhi ya timhaka yo fana na tikhalendara.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana.
- U hlaya hi nkhuluko lowu engeteleleke no kombisa matitwelo ya yena eka leswi a swi hlayaka.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- Mudyondzi u tihlayela tibuku to koma ta timhaka leti nga riki ta ntiyiso na switlhokovetselo hi yexe.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15

Vadyondzi va ya emahlweni va tsala va nga koki eka matsalelo lama kandziyisiweke kambe va sungula ku dyondza muxaka wa matsalelo yo hlanganisa marito. Muxaka wa matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka wu ta lawuriwa hi pholisi ya ntivontsalo ya xikolo/ pholisi ya ya xifundzankulu.

Ku hlayisa matsalelo yo ka ya nga ri yo koka

- Mudyondzi u tirhisa switirhisiwa swo tsala swo fana na penisele, rhaba, rhula.
- U vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi ndlela leyinene na hi rivilo ra le henhla na nkhaqato.
- U endla leswaku ku nga vi na ku hambana na leswaku ku va na nxaxamelo lowunene wa matsalelo ya marito vukulu ya maletere lamatsongo na lamakulu endzeni ka rito.
- U tirhisa matsalelo lawa yo ka ya nga ri yo koka eka matsalelo lama kandziyisiweke.

Ku cincela eka ku tsala hi ndlela yo koka

- Mudyondzi u kopunula no tsala tipatironi ta matsalelo eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.
- U kopunula no tsala maletere ya kwalomu ka mambirhi ya matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka hi vhiki.
- U kopunula no tsala marito yo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito: marito ya maletere ma2 na ma3 yo fana na ba; ta; lwa; twa; ya; swa.
- U lemuka no kota ku hlaya marito yo koma lama tsariweke hi ndlela yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ka munhu un'we:

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ta ntlawa lowuntsongo kambirhi kumbe kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 20. Mudyondzisi u tirhisa migingiriko yo tsala swin'we ku kombisa matsalelo yo landzelela magoza* (ku kunguhata, ku pfapfarhuta, ku pfuxeta, ku hlela na ku andlala). *U nyika vadyondzi rimba ra matsalelo ku va pfuna ku va va tsala switori swa vona vini.

- Mudyondzi u teka xiave eka nkanerisano wo hlawula nhlokomhaka leyi ku faneleke ku tsariwa hi yona.
- U tsala xitshuriwa xo kombisa matitwelo ya yena xo fana na khadi ro navelela ku hola ka munhu, posikarata sw. na. sw.
- U pfapfarhuta,a tsala, a hangalasa xitori xa yena n'wini xa kwalomu ka tsevu wa swivulwa.
- U tsala ndzimana yin'we - ti2 ta kwalomu ka swivulwa swa nhungu hi mintokoto ya yena n'wini na timhaka tin'wana.
- U tirhisa mahikahatelo lamanene leswaku van'wana va kota ku hlaya leswi tsariweke.
- U peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo a tlhela a ringeta ku peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya Ntivomimpfumawulo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu nga hundza na lowu taka hi mfanelo.
- U lemuka no tirhisa maviti na maendli hi ndlela leyinene.
- U lemuka no tirhisa masivi hi ndlela leyinene.
- U hlaya no kanerisana hi matsalelo ya yena n'wini na mudyondzikulobye.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivontsalo

- Mudyondzi u tirhisa switirhisiwa swo tsala hi voko swo fana na penisele, rhaba, rhula hi mfanelo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

Ku hlayisa matsalelo yo ka ya nga ri yo koka

- Mudyondzi u vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi ndlela leyinene na hi rivilo ra le henhla na nkhaqato.

Ku cincela eka ku tsala hi ndlela yo koka

- Mudyondzi u kopunula no tsala tipatironi ta matsalelo eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.
- U kopunula no tsala maletere ya kwalomu ka mambirhi ya matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka hi vhiki.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivontsalo

Ku cincela eka ku tsala hi ndlela yo koka

- Mudyondzi u kopunula no tsala maletere ya kwalomu ka mambirhi ya matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka hi vhiki.
- U kopunula no tsala marito yo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito: marito ya maletere ma2 na ma3 yo fana na, ba; ta; lwa; twa; ya; swa.
- U lemuka no kota ku hlaya marito yo koma lama tsariweke hi ndlela yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini.
- U lemuka no tirhisa maviti na maendli hi ndlela leyinene.

Nghingirko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala xitshuriwa xo kombisa matitwelo ya yena xo fana na khadi ro navelela ku hola ka munhu, posikarata swi. na swi.
- U tsala ndzimana yin'we - ti2 ta kwalomu ka swivulwa swa nhungu hi mintokoto ya yena n'wini na timhka tin'wana.
- U peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo a tlhela a ringeta ku peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya Ntivomimpfumawulo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu nga hundza na lowu taka hi mfanelo.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

- Mudyondzi u teka xiave eka nkanerisano wo hlawula nhlokomhaka leyi ku faneleke ku tsariwa hi yona.
- U kunguhata, a pfapfarhuta, a pfuxeta, a hlela no andlala xitori xa yena n'wini xa kwalomu ka swivulwa swa tsevu a tlhela nyika nhlokomhaka leyi faneleke ya xitori.
- U tirhisa mahikahatelo lamanene leswaku van'wana va kota ku hlaya leswi tsariweke.
- U lemuka no tirhisa masivi hi ndlela leyinene.
- U hlaya no kanerisana hi matsalelo ya yena n'wini na mudyondzikulobye.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa ririmi na tidyondzo tin'wana

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyetana na van'wana, a vutisa swivutiso swa ntwisiso no vula swo karhi ehenhla ka leswi a swi tweke.
- U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini na hi mahungu yo tala hi ku angarhela. Xikombiso: u vula timhaka hi ririmi ro hlamusela.
- U tirhisa matheme yo fana na maviti, mahlawuri, maendli, masivi, mahlanganisi, hefemulo, mfungho wa xihlamalo, ndzimana loko a ri karhi a vulavula hi matsalelo ya yena n'wini.
- U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana.
- U ringanyeta switshunxo eka xiphiqo xo karhi ngopfungopfu eka dyondzo ya Matematiki.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

- Mudyondzi u yingisela ndzandzelelano wa swileriso leswi pfilunganeke kutani a angula ehenhla ka swona hi mfanelo.
- U teka xiave eka minkanerisano, a ringanyeta tinhlokomhaka to kanerisana hi tona kutani a vutisa swivutiso ku kuma mahungu no nyika xiviko xa ntirho wa ntlawa lowu a tirhaka na wona.
- U teka xiave eka ku tlanga mintlangu yo hetisa swivulwa hi ku tirhisa marito.
- U vula misavu na switekatekisano a ri karhi a tirhisa mpfumawulo wa rito na thoni leswi faneleke.

Mavhiki ya 6 - 10

- N'wana u yingisela no angula ehenhla ka xivulavuri lexi a nga xi voniki tanihi le ka riqingho.
- U yingiselela ku kuma voxokoxoko eka switori a tlhela a hlamula swivutiso swo tlhontlha miehleketo, Xik: "U ehleketa leswaku a swi ri kahle ku va a endle...?"
- U hlamula swivutiso swa tinhlamulo to tala a tlhela a seketela tinhlamulo ta yena, xik: "Hikokwalaho ka yini u vula sweswo?"
- U kombisa matitwelo ya yena hi xitshuriwa a tlhela a nyika swivangelo, xik: "Swi ndzi khunguvanyisile hikuva…"

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelelana na van'wana, a vutisa swivutiso swa ntwisiso no vula swo karhi ehenhla ka leswi a swi tweke.
- U tirhisa matheme yo fana na maviti, mahlawuri, maendli, masivi, mahlanganisi, hefemulo, mfungho wa xihlamalo, ndzimana loko a ri karhi a vulavula hi matsalelo ya yena n'wini.
- U ringanyeta switshunxo eka xiphiqo xo karhi ngopfungopfu eka dyondzo ya Matematiki.
- U teka xiave eka ku tlanga mintlangu yo hetisa swivulwa hi ku tirhisa marito.
- U hlamusela misavu na switekatekisano a ri karhi a tirhisa mpfumawulo wa rito na thoni leswi faneleke.
- U hlamula swivutiso swa tinhlamulo to tala a tlhela a seketela tinhlamulo ta yena, xik: "Hikokwalaho ka yini u vula sweswo?"

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena n'wini na hi mahungu yo tala hi ku angarhela. Xikombiso: u vula mahungu hi ririmi ro hlamusela.
- U yingisela ndzandzelelano wa swileriso leswi pfilunganeke kutani a angula ehenhla ka swona hi mfanelo.
- U teka xiave eka minkanerisano, a ringanyeta tinhlokomhaka to kanerisana hi tona kutani a vutisa swivutiso ku kuma mahungu no nyika xiviko xa ntirho wa ntlawa lowu a tirhaka na wona.
- U yingiselela ku kuma voxokoxoko eka switori a tlhela a hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla (swo tlhontlha miehleketo), Xik: "U ehleketa leswaku a swi ri kahle ku va a endle...?"
- U kombisa matitwelo ya yena hi xitshuriwa a tlhela a nyika swivangelo, xik: "Swi ndzi khunguvanyisile hikuva…".

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo dyondzisa mimpfumawulo ya siku na siku ku ringana timinete ta 15:

Dyondzisa ro sungula switwari leswi fambaka hi swimbirhimbirhi, mimpfumawulo yimbirhi na leyi fambelanaka. Tiyisisa leswaku vadyondzi va twisisa marito lama va ma vitanaka na swona va nga kota ku matirhisa ku vumba swivulwa leswi twalaka. Letela vadyondzi leswaku va peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya vona bya ntivomimpfumawulo.

- Mudyondzi u lemuka switwari leswi fambaka hi ximbirhimbirhi (xik: 'aa', 'ii' ku fana na le ka 'gaa', 'dzwii').
- U lemuka no tirhisa swilandzi (-ana, -nyana na -etana).
- U vumba marito hi ku tirhisa mimpfumawulo ya dyondzo ya ntivomimpfumawulo leyi dyondzisiweke exikarhi ka lembe.
- U vumba swivulwa hi ku tirhisa ntivomarito wa dyondzo ya ntivomimpfumawulo
- U hlaya marito lama a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.
- U dyondza ku peleta marito yo ringana khume hi vhiki ya huma eka tidyondzo ta mimpfumawulo na le ka marito lama voniwaka.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku

Ku hlaya loku leteriwaka(mintlawa yimbirhi hi siku) na minkarhi yimbirhi ku fika yinharhu yo hlaya swin'we hi vhiki.

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo ka2 - ka3 evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we hi vhiki.

- Mudyondzi u hlaya switlhokovetselo na tinsimu na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (ku hlaya swin'we) no kanerisana hi swivumbeko swo hambanahambana na manhlawulele ya mutlhokovetseri wa marito.
- U hlaya tibuku ta timhaka leti tshembisaka ta ntiyiso na ta leti nga tshembisiki na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. Xik: "Hi ku vona ka wena….".
- U kombisa loko xitori xi tsakeriwile a tlhela a kota ku seketela ku angula ka yena. Xik: " A ndzi xi tsakelangi xitori hikuva...".
- U kombisa matitwelo ya yena n'wini eka swifaniso swa swihangalasamahungu leswi tsariweke swo fana na swifaniso leswi nga eka phephahungu, tiphositara, swinavetiso, xik: Ndzi tsakele xifaniso xa magazini liya hikuva xifaniso lexi xi ndzi endle leswaku ndzi...
- U lemuka matirhiselo lamanene ya swirhatana emaritweni.

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka.

Mudyondzisi u ta tirha na mintlawa yimbirhi siku na siku, a ri karhi a heta timinete ta 15 eka ntlawa wu ri wun'we. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha na mudyondzisi wa vona kambirhi evhikini.

- Mudyondzi u hlaya tibuku ta leswi nga tshembisiki na ta leswi tshembisaka a miyerile no hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitshuriwa xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, ntivomimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U hlaya hi nkhuluko na rivilo leri engeteleleke a ri karhi a tirhisa matwariselo lamanene ya marito.
- U tirhisa maqhinga yo tilulamisa hi yexe loko a hlaya: ku hlaya nakambe, ku hefemula, ku titoloveta rito a nga si ri hlayela ehenhla.
- U tilawula hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ra ndzemuko na matwisiselo wa marito.
- U yisa emahlweni ku vumba ntivomarito lowu voniweke hi nkarhi wa nongonoko wo hlaya, ku tirhisiwa maendlelo na matwisiselo ya wona ku ya hi swiyimo swo hambanahambana na nongonoko wa marito lama tirhisiwaka ngopfu.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

Migingiriko leyi yelanaka na ku hlaya ka siku na siku ku ringana timinete ta 20 loko mintlawa leyin'wana yi ri eku hlayeni loku leteriwaka hi mudyondzisi.

- Mudyondzi u hlaya leswi a swi tsariweke na leswi swi tsaleke hi vadyondzikuloni.
- U hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.
- U tihlayela switshuriwa swo hambanahambana leswi nga kona hi xiyimo lexi pfilunganeke ku endlela ku tiphina no kuma vuxokoxoko: tikhomiki, tibuku to olova ta timhaka leti nga tshembisiki na ta timhaka leti tshembisaka.
- U tlanga mintlangu yo hlaya a tlhela a heta xihingakanyamarito ku tiyisisa ku hlaya na vuswikoti bya dyondzo ya ntivomarito.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka no tirhisa swilandzi swo fana na -ana, -nyana na -etana.
- U vumba swivulwa hi ku tirhisa ntivomarito wa dyondzo ya ntivomimpfumawulo.
- U hlaya marito lama a ma dyondzeke eka tidyondzo ta mimpfumawulo eswivulweni na le ka switshuriwa swin'wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo: (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

- Mudyondzi u lemuka switwari swa ximbirimbirhi. Xik: 'ua', 'aa', 'ue' eka 'muaki', 'gaa', 'muendli'.
- U vumba marito hi ku tirhisa mimpfumawulo ya dyondzo ya ntivomimpfumawulo leyi dyondzisiweke exikarhi ka lembe.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa lexi hlayiweke. Xik: "Hi ku vona ka wena…?").
- U kombisa loko xitori xi tsakeriwile a tlhela a kota ku seketela maangulelo ya yena, xik: "A ndzi xi tsakelangi xitori hikuva…"

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- U tirhisa maqhinga yo tilulamisa hi yexe loko a hlaya: ku hlaya nakambe, ku hefemula, ku titoloveta rito a nga si ri hlayela ehenhla.
- U tiyingisela hi yexe loko a hlaya, hi tlhelo ra ndzemuko na matwisiselo ya marito.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- U hlaya leswi a swi tsaleke na leswi swi tsariweke hi vadyondzi van'wana.
- Mudyondzi u hlayela ehenhla a hlayela munghana wa yena.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

- Mudyondzi u hlaya tibuku ta leswi nga tshembisiki na ta leswi tshembisaka a ri na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi.
- U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka xitshuriwa. Xik: "Hi ku vona ka wena….?"
- U kombisa mavonelo ya yena n'wini eka swifaniso swa swihangalasamahungu leswi tsariweke swo fana na swifaniso leswi nga eka phephahungu, tiphositara, swinavetiso, xik: Ndzi tsakela xifaniso xa magazini liya hikuva xifaniso lexi xi ndzi endleke leswaku ndzi...

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

- Mudyondzi u tihlayela tibuku ta leswi nga tshembisiki na ta leswi tshembisaka a miyerile no hlayela ehenhla eka xiyimo xa yena eka ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka hi mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitshuriwa xo fana.
- U tirhisa marito yo voniwa, ntivomimpfumawulo, nxopaxopo wa ximbangu na xivumbeko swo hlamusela vuswikoti loko ku hlayiwa.
- U hlaya hi nkhuluko na rivilo leri engeteleleke a ri karhi a tirhisa matwariselo lamanene ya marito.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un'we

- Mudyondzi u tihlayela switshuriwa swo hambanahambana leswi nga kona hi xiyimo lexi pfilunganeke ku endlela ku tiphina no kuma vuxokoxoko: tikhomiki, tibuku to olova ta timhaka leti nga tshembisiki na ta timhaka leti tshembisaka.

GIREDI YA 2 XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15

Vadyondzi va ya emahlweni va tsala va nga koki eka matsalelo lama kandziyisiweke kambe va sungula ku dyondza muxaka wa matsalelo yo hlanganisa marito. Muxaka wa matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka wu ta lawuriwa hi pholisi ya ntivontsalo ya xikolo kumbe ya xifundzhankulu.

Ku hlayisa matsalelo yo ka ya nga ri yo koka

- Mudyondzi u tirhisa switirhisiwa swo tsala fana na penisele, rhaba, rhula.
- U yisa emahlweni matirhiselo ya matsalelo yo ka ya nga ri yo koka eka matsalelo lama kandziyisiweke.

Ku cincela eka ku tsala hi ndlela yo koka

- Mudyondzi u kopunula no tsala kwalomu ka maletere ya alifabete mambirhi hi matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka hi vhiki, a heta ku kopa no tsala maletere hinkwawo ya alifabete emakumu ka kotara.
- U kopunula no tsala marito yo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.
- U kopa no tsala maletere lamakulu lama tirhisiwaka hi ntolovelo eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka (xik: A, E, H, I, M, O, S, T, W, Y).
- U kopunula no tsala swivulwa swo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ka munhu un'we :

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ta ntlawa lowuntsongo kambirhi kumbe kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 20 ku ri ndlela yo engetela na yo hlangisana ku hlaya swin'we. Mudyondzisi u tirhisa migingiriko yo tsala swin'we ku kombisa matirhiselo ya mahikahatelo, mapeletelo na ntivoririmi lebyinene (minkarhi, vunyingi na mahlanganisi). U nyika vadyondzi rimba ra matsalelo ku va pfuna ku va va tsala maendlelo na rimba ra dyondzo ku va va lulamisa timhaka eka chati kumbe tafula ra timhaka. Mudyondzisi u kombisa vadyondzi hilaha va nga tirhisaka hakona dikixinari yo olova, ku hlamusela malongolokelo ya maletere ya alifabete.

- Mudyondzi u teka xiave eka nkanerisano a tlhela a pfuna hi miehleketo.
- U tirhisa marito ku endla minkambisiso: u tsala xitlhokovetselo kumbe risimu ro olova.
- U tsala kwalomu ka tindzimana timbirhi (ta swivulwa swa khume) hi mintokoto ya yena n'wini evuton'wini kumbe hi timhaka to yelana na ku tlangela ka xindyangu.
- U kunguhata, a pfapfarhuta, a pfuxeta, a hlela no andlala xitori xa yena n'wini xa kwalomu ka tindzimana timbirhi, a tirhisa ririmi ro fana na ' khale ka khaleni' na 'eku heteleleni'.
- U lulamisa timhaka ta yena eka chati kumbe eka tafula ra timhaka.
- U tirhisa swivumbeko swa timhaka loko a tsala swo yelana na maendlelo ya swo karhi.
- U longoloxa timhaka ta xitshuriwa hi ku tirhisa marito yo fana na 'xo sungula', lexi landzelaka' na 'xo hetelela'.
- U tirhisa mahikahatelo lamanene leswaku van'wana va kota ku hlaya leswi tsariweke.
- U peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo a tlhela a ringeta ku peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya Ntivomimpfumawulo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu nga hundza na lowu taka hi mfanelo.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini.
- U tirhisa dikixinari ku kambela tinhlamuselo na mapeletelo ya marito.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivontsalo

Ku hlayisa matsalelo yo ka ya nga ri yo koka

- Mudyondzi u tirhisa switirhisiwa swo tsala hi voko swo fana na penisele, rhaba, rhula hi ndlela leyinene.
- U yisa emahlweni matirhiselo ya matsalelo yo ka ya ri yo koka eka matsalelo lama kandziyisiweke.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

Ku cincela eka ku tsala hi ndlela yo hlanganisela marito kumbe yo koka

- Mudyondzi u kopunula no tsala kwalomu ka maletere ya alifabete mambirhi hi matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka hi vhiki, a heta ku kopa no tsala maletere hinkwawo ya alifabete emakumu ka kotara.
- U kopunula no tsala marito yo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.
- U kopa no tsala maletere lamakulu lama tirhisiwaka hi ntolovelo eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka (xik: A, E, H, I, M, O, S, T, W, Y).
- U kopunula no tsala swivulwa swo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

- Mudyondzi u tirhisa marito ku endla minkambisiso: u tsala xitlhokovetselo kumbe risimu ro olova.
- U pfapfarhuta, a tsala no hangalasa xitori xa yena n'wini xa kwalomu ka tindzimana timbirhi, a tirhisa ririmi ro fana na ' khale ka khaleni' na 'eku heteleleni'.
- U tirhisa mahikahatelo lamanene leswaku van'wana va kota ku hlaya leswi tsariweke.
- U peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo a tlhela a ringeta ku peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya Ntivomimpfumawulo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu nga hundza na lowu taka hi mfanelo.
- U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

- Mudyondzi u tsala kwalomu ka tindzimana timbirhi (ta swivulwa swa khume) hi mintokoto ya yena n'wini evuton'wini kumbe hi timhaka to yelana na ku tlangela ka xindyangu.
- U lulamisa timhaka ta yena eka chati kumbe eka tafula ra timhaka.
- U tirhisa swivumbeko swa timhaka loko a tsala swo yelana na maendlelo ya swo karhi.
- U longoloxa timhaka ta xitshuriwa hi ku tirhisa marito yo fana na 'xo sungula', lexi landzelaka' na 'xo hetelela'.
- U tirhisa mahikahatelo lamanene leswaku van'wana va kota ku hlaya leswi tsariweke.
- U peleta marito lama tolovelekeke hi mfanelo a tlhela a ringeta ku peleta marito yo ka ya nga tolovelekangi hi ku tirhisa vutivi bya Ntivomimpfumawulo.
- U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu nga hundza na lowu taka hi mfanelo.

SWITSHURIWA LESWI BUMABUMERIWEKE / SWITIRHISIWA SWA LEMBE

KU YINGISELA NA KU VULAVULA

- Swifaniso na tiphositara.
- Minchumu yo yelana na minkongomelo na tinhlokomhaka, tiphaphete, swipfalanghohe sw. na sw.
- Swiphemuphemu swa bodo ya switori na swiphazamiso.
- Swifaniso swa ndzandzelelano.
- Swiambalo leswi antswisiweke swo encenyeta na migingiriko yin'wana ya swanomo.
- Swichayachayana swa vuyimbeleri.
- TiCD kumbe tithepirhikhoda leti nga na switori, switlhokovetselo, yelano wa mimpfumawulo na tinsimu, xitlanga CD kumbe tithepirhikhoda, thelevhixini na tithepi ta vhidiyo / tiDVD, tibuku ta switori na switori Swanomo.

KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO

- Swifaniso na tiphositara.
- Tichati ta le makhumbini ta ntivomimpfumawulo.
- Swo hlaya leswi ringaneke ntlawa lowu hlawuriweke.
- Tibuku letikulu - tin'wana ti va ti tumbuluxiwile hi minkarhi yo tsala swin'we.
- Switshuriwa swin'wana leswi kurisiweke swo fana na switlhokovetselo, tinsimu, swinsin'wana swi. na sw.
- Tibuku ta switori, tibuku ta timhaka leti humeleleke kumbe ta ntiyiso na tibuku ta swifaniso leti nga ta tshama ekhoneni yo hlaya ya tlilasi.
- Switori leswi tumbuluxiweke hi minkarhi yo tsala swin'we.
- Swinsin'wana, switlhokovetselo na tinsimu ta tindzumulo.
- Tibuku ta misavu yo koma leyi nga na xivulwa xin'we - swimbirhi eka pheji leti nga ta vekiwa ekhoneni yo hlaya ya tlilasi.
- Tilebulu ta tifulexi khadi laha ku nga ta longoloxiwa minchumu leyi nga etlilasini, minkombiso na marito yo voniwa.
- Makhadi ya mavito ya vadyondzi.
- Swo kombetela hi swona hi nkarhi wo hlaya switshuriwa leswi kurisiweke, switori leswi nga ekhumbini na minkombiso.
- Swifaniso, swiphazamiso swa marito na mintlangu.
- Maphephahungu na timagazini.

KU TSALA NA NTIVONTSALO

- Switirhisiwa swo tsala hi swona swo fana na: tipenisele, tikhirayoni, tikhirayoni ta mhula, rhaba, rhula, mapepha yo ka ya nga tsaleleriwangi ku ya hi ku hambana ka tivukulu (A3, A4, A5), rhula, rhaba, buku ya mintila ya 17mm / 8.5mm, na swo lava ku tsala hi ku hlanganisa swifaniso swa mathonsithonsi.
- Swichupuchupu swo tsala na swa swivulwa kumbe tichati to ringana na desiki to tsalela eka tona hi matsalelo yo ka ya nga ri yo koka, yo hlanganisela marito na / kumbe yo koka.
- Maphepha ya tifilipichati na switsalo swo bumbula swa koki.
- Tidikixinari leti vadyondzi va tiendlelaka.
- Tidikixinari ta vadyondzi to olova.

3.4 GIREDI YA 3

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** Mpimohansi: Timinete ta 45 hi vhiki Mpimohenhla: Awara yin'we hi vhiki
VUNDZEN I / MINONGOTI / VUSWIKOTI ***Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa rrimi na tidyondzo tin'wana.*** Mudyondzi u vulavula hi mintokoto ya yena n'wini. Xikombiso, ku vulavula hi mahungu lama kombisaka matitwelo na mavonelo ya yena. U yingisela handle ka ku nghenelelana na van'wana a ri karhi a kombisana xichavo eka xivulavuri no siyerisana na van'wana loko ku vulavuriwa. U tirhisa ririmi leri faneleke loko a vulavula na vanghana va yena na lavakulu eka yena, hi ku lemuka ndlela leyi tlilasi yi tirhisaka hakona ririmi ra xintangha. Xik, ndlela leyi munhu a byelaka vatswari leswaku bolo yi fayise ku yini fasitere a yi fani na leyi a byelaka vanghana va yena hiyona. **Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini** Mavhiki ya 1 - 5 Mudyondzi u yingisela nandzelelano wa swileriso leswi swi yaka swi tika (leswi nga riki ehansi ka 4) kutani a angula hi ndlela leyi faneleke. U yingisela switori ku kuma miehleketo ya nkoka na vuxokoxoko kutani a hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla, xik. (Xana u ehleketa onge vito leri ra xitori i rinene? Hikwalaho ka yini?). U vutisa swivutiso leswaku akota ku twisisa kutani a vula swo karhi ehenhla ka leswi a swi tweke, xik, "Xana sweswo swi humelele hikanene? Kutani u endle yini?". U kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitshuriwa a tlhela a nyika na swivangelo, xik, "Ndzi twa onge mutsari a a fanele a hetise xitori xa yena hi ndlela leyi tsakisaka. Nhlampfi leyi yi ringete hi matimba ya yona hinkwawo ku tiponisa". Mavhiki ya 6 - 10 Mudyondzi u teka xiave eka mikanerisano, a vutisa swivutiso no tekela matitwelo ya van'wana enhlokweni. U hlamula swivutiso a tlhela a seketela tinhlamulo ta yena. (Xik: "Ina. Ndzi vona onge vito ra xitori ri hlamusela muhlayi leswi xitori xi vulavulaka hi swona".	
MAKAMBELELO **Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:** **Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)** Mudyondzi u yingisela handle ka ku nghenelelana na van'wana a ri karhi a kombisana xichavo eka xivulavuri no siyerisana na van'wana loko ku vulavuriwa. U kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitshuriwa a tlhela a nyika na swivangelo, xik. "Ndzi twa onge mutsari a a fanele a hetise xitori xa yena hi ndlela leyi tsakisaka. Nhlampfi leyi yi ringete hi matimba ya yona hinkwawo ku tiponisa". U teka xiave eka minkanerisano, a vutisa swivutiso no tekela matitwelo ya van'wana enhlokweni. **Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:** **Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)** Mudyondzi u vulavula hi mitokoto ya yena n'wini. Xikombiso, ku vulavula hi mahungu lama kombisaka matitwelo na mavonelo ya yena. Mudyondzi u yingisela nandzelelano wa swileriso leswi swi yaka swi bohana (leswi nga hundziki eka 4) kutani a angula hi ndlela leyi faneleke. U yingisela switori ku kuma miehleketo ya nkoka na vuxokoxoko kutani a hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla, xik. (Xana u ehleketa onge vito leri ra xitori i rinene? Hikwalaho ka yini?).	

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** Mpimohansi**:** Tiawara ta4 na timinete ta 25 hi vhiki Mpimohenhla: Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko yo dyondzisa ntivomimpfumawulo ya siku na siku ku ringana timinete ta 15:

Pfuxetani mimpfumawulo yo yima yoxe ya switatisi na xitwari xin'we leyi dyondziweke eka Giredi ya 2. Burisanani na vana hi nkoka wa mimpfumawulo ya alifabete ya Xitsonga eku endleni ka marito yo hambanahambana.

Tlhelani mi endla nakambe migingiriko yo aka marito. Tirhisani maendlelo lawa mi ya tirhiseke ya le ka ku hlaya swin'we na ku tsala swin'we na mudyondzisi eka tidyondzo ta Ririmi mi ri karhi mi nga rivali nkoka wa mpeleto eka ntirho wa lembe hinkwaro.

Mudyondzi u lemuka vuxaka bya maletere man'we hinkwawo ya letere-mpfumawulo na letere-vito bya

U lemuka switatisi swa mimpfumawulo ya maletere mambirhi, (xik, ch-chava, dy-dyana tl-tlanga ,ch-chela ,nt- ntanghu)) eku sunguleni ka rito.

U lemuka mimpfumawulo leyi nga na switwari swimbirhi eka giredi ya 2 (xik. aa! ee! oo! tani hi le ka ahee, gaa, mananoo, yoo, whii).

U lemuka mimpfumawulo leyi nga na ncino (Xik: "b-ana"; "p-ana"; "t-ana";"y-ana").

U aka marito lawa ya nga na switatisi swa 3, 4na hi xitatisi na switwari leswi leswi dyondziweke eka kotara leyi.

U veketela maletere na marito hi nongonoko wa le ka alifabete (Xik. b, c, d, e, f, g, h, na man'wana).

U peleta marito hi ndlela leyi nga fanela a tirhisa vutivi bya ntivomimpfumawulo.

U dyondza ku peleta marito ya khume hi vhiki yo huma eka tidyondzo ta ntivomimpfumawulo leyi va yi voneke.

U tsala swivulwa swinharhu swo koma swa mbitanelo wo endliwa hi mudyondzisi.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku:

Ku hlaya hi ntlawa lowu wu rhangeriweke (mitlawa yimbirhi hi siku) ka2-ka3 hi nkarhi wo dyondza wa vhiki rin'wana na rin'wana.

Ku hlaya swin'we

Va ri hi tlilasi hinkwayo kambirhikanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15 va ri karhi va tirhisa xitshuriwa xin'we vhiki hinkwaro; laha mudyondzisi a endleka xikombiso etlilasini.

Eka nkarhi wo dyondza wun'wana na wun'wana ku ta langutiwa ngopfu eka: swo kandziyisiwa, switsariwa, Ntivompfumawulo, tipatironi ta ririmi, ku tsundzuka rito na swin'wana swa nkoka.

Mudyondzisi u ta tirhisa xikombiso xa tintiho ta ntlhanu laha rintiho rin'wana na rin'wana ri yimelaka swo karhi. Leswi hi leswi vana laha va ha dyondzaka ku hlaya va faneleke ku swi dyondza. Va ta tirhisa maendlelo lawa laha va hlanganaka na marito lawa va nga ya tiviki (mantshwa).

Mudyondzi u tirhisa switsundzuxo swo voniwa ku burisana hi xitshuriwa xo pfapfarhutiwa kumbe xifaniso laha a nga ta bula hi leswi swi yimeriwaka hi mpfapfarhuto lowu na lomu wu tekiweke kona

U hlaya switshuriwa swo kurisiwa tanihi swiphato, tinsimu, tiphositara, tibuku letikulu na swa xilekitironiki (khompyuta) va ri hi tlilasi hinkwayo laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona

U hlaya buku hinkwayo va ri hi tlilasi leyi rhangeriweke hi mudyondzisi a tlhela a hlamusela hungunkulu na swimunhuhatwankulu

U hlaya swileriso leswi nga kona etlilasini ya vona

U hlaya switlhokovetselo swo hambanahambana ku ya hi tinhlokomhaka a tlhela a burisana hi swona (swi hinkwaswo xivumbeko na nhlamuselo)

U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla ku nga si, hi nkarhi wa na le endzhaku ka ku hlaya xitshuriwa xa ku hlaya swin'we xik : U ehleketa

U tsundzuxiwa hi leswi mimfungho yi yimelaka swona emaritweni na le swivulweni leswi va swi hlayaka

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzisi u ta tirha na mitlawa yimbirhi hi siku laha a nga ta heta timinete ta 15 na ntlawa. U ta swi endla kambirhi evhikini. U ta tirha hi ndlela yaleyo a ri karhi a xiyaxiya vana va yena loko va ri eku swi koteni laha a nga ta va avanyisa ku ya hi vuswikoti bya vona.

Mudyondzi u hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla a langutile buku leyi tsariweke ku fana va ri hi mitlawa leyi rhangeriweke hi mudyondzisi.

U tirhisa vutivi bya mimpfumawulo lebyi a byi kumeke eka Ntivomimpfumawulo na vuswikoti byo kuma mavumbelo ya marito hi mutsari a ri karhi a hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla.

U tirhisa tindlela to tilulamisa hi tona loko a ri eku hlayeni swi nga leswi va swi dyondzisiweke eka Giredi ya 2

U tikambela hi yexe loko a hlaya swona hi tlhelo ra loko a hlaya a ri karhi a tsundzuka marito lawa va ma hlayeke na ku ma twisisa

U kombisa ku twisisa hilaha tsalwa ri nga hikahatiwa hakona loko a hlayela ehenhla.

Va hlaya va ri vambirhi / na loko a ri yexe (kanharhu evhikini)

Sungula ku tirhisa ku hlaya va ri vambirhi na loko mudyondzi a ri yexe. Hlawula switshuriwa leswi tivekaka.(swo olova eka leswi swi tirhisiwaka eka ku hlaya hi ntlawaleswi nga na ku hundza 95% wa marito lawa va ya lemukaka hi nkhaqato loko va hlaya xitshuriwa)

U hlaya a ri yexe eka buku ya swifaniso kumbe ya switori swo olova

U tlanga mintlangu yo hlaya na ku hetisa mintlangu ya marito yo phasaphasiwa ku engetela vuswikoti byo hlaya na ntivo wa marito

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ntivomimpfumawulo(swanomo na swo endla kunene).

Mudyondzi u tsundzuka leswaku mimpfumawulo yin'wana yi nga yimeriwa hi switatisi na switwari leswi vuyeleriwaka eritweni rin'we ("phulaniphulani"; "petapeta"; "phaphapha"."khakhapa")

U lemuka mimpfumawulo leyi nga na ncino (Xik: "b-ana"; "p-ana"; "t-ana";"y-ana").

U kota ku vumba mimpfumawulo ya switatisi swinharhu, mune na ntlhanu eka marito man'wana. (Xik:"bo-dhl-ela"; "rhw-ala"; "xi-mbh—embh-e"; "ximbh-u-ndzhw-a"; "mby-ana"; "phy-ama").

U kota ku peleta marito lama nga na mpfumawulo wa "n'hw" (Xik: n'hwembe, n'hweti)

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na swo endla kunene).

Mudyondzi u kota ku lemuka letere na mpfumawulo wa rona swin'we na vito ra wona

U lemuka switatisi leswi swi yimaka swi ri swimbirhi eritweni

U lemuka switwari laha swi yimaka swi ri swimbirhi tanihi le ka ku kaneta: "E-e!" ; "Ah-ee! eka Ahee!; gaa! gee! yoo!

U lemuka mimpfumawulo leyi yi nga ri ki na matimba eritweni loko yi twarisiwa.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku hlaya: (Swanomo na swo endla kunene)

Ku hlaya swin'we

U hlaya switsariwa leswi swi kurisiweke tanihi buku leyikulu, swiphato, tiphositara, va ri tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi

U hlaya swileriso swa le tlilasini

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla va ri ntlawa lowu rhangeriweke hi mudyondzisi naswona va ri eku hlayeni ka xitori xin'we

U tirhisa Ntivomimpfumawulo na vuswikoti byo lavisisa mahungu lawa a ma hlayaka

U komba ku twisisa mahikahatelo (hiko, mfungho wa xivutiso, mfungho wa xihlamalo, swirhatana) loko a hlayela ehenhla

U timonithara hi yexe loko a hlaya xikan'we na ku lemuka na ntwisiso

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1: (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin'we

Mudyondzi u tirhisa maqhinga yo voniwa eka swo pfapfarhutiwa laha a nga ta hlamusela leswi swi yimelaka swona na lomu swi tekiweke kona

U hlaya buku va ri hi tlilasi hinkwayo swin'we na mudyondzisi wa vona a tlhela a hlamusela swikongomelonkulu ya hungu leri a ri hlayeke swin'we na ximunhuhatwankulu xa hungu ra kona

U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla a nga si hlaya, loko a ri eku hlayeni na loko a hetile ku hlaya

xitshuriwa xo hlaya swin'we " u ehleketa leswaku ku ta humelela yini?"

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u hlayela ehenhla eka levhele ya yena a ri karhi a leteriwa hi mudyondzisi laha ntlawa hinkwawo wu hlayaka etibukwini leti ti fanaka

U tirhisa ntivomimpfumawulo, nxoponxopo na xivumbeko a engetela vuswikoti loko a ri karhi a hlaya

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 1	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo :

Tidyondzo ta mafundza kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15

Vana va nga va va ha tsala hi matsalelo yo ka ya nga ri yo koka eka ku tsala loku kandziyisiwaka ku fika emakumu ka kotara ya vumbirhi hambileswi tidyondzo ta ntivontsalo ti ta va ti kongomisa eka ku titoloveta ku tsala maletere yo yima ya ri woxe na ku tsala hi ku hlanganisa marito kumbe hi ndlela yo koka. Muxaka wa matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka wu ta lawuriwa hi pholisi ya ntivontsalo ya xikolo kumbe ya xifundzankulu.

Mudyondzi u vumba maletere hinkwawo lamatsongo na lamakulu hi matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka naswona u sungula ku hlanganisela maletere yo hambanahambana no vumba marito eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka lama hlawuriweke.

U tirhisa swo tsala hi swona swo fana na penisele, rhaba, rhula hi ndlela leyinene.

U tsala marito yo koma eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

U veketela marito hi mfanelo exikarhi ka mitila ya buku.

U tsala xivulwa xi vonaka na ku va xi pfumala swihoxo eka matsalelo yo ka ya nga ri yo koka na yo hlanganisela marito kumbe yo koka.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ka munhu un'we:

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ta ntlawa lowutsongo kambirhi kumbe kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 20. Mudyondzisi u tirhisa migingiriko yo tsala swin'we ku kombisa matirhiselo ya mahikahatelo, mapeletelo na vuvulavuri lebyinene (mikarhi, vunyingi). U nyika vana rimba ra matsalelo ku va pfuna eka ku tsala xitori kumbe nhlamuselo yo karhi na ku va letela eka ku va va kota ku tsala hi ku landzelela magoza. Vana va sungula ku tiendlela tidikixinari ta vona vini.

Mudyondzi u dirowa swifaniso na ku tsala swivulwa swo kombisa ku twisisa ka yena ka leswi xitori xi vulavulaka hi swona

U tsala swileriso xik, u tsalela munghana

U humesa mavonelo ya yena, marito na miehleketo eku tsaleni ka xitori xa tlilasi hinkwayo

U tirhisa swifaniso leswaku swi ta n'wi pfuna ku hlawula nhlokomhaka yo ta tsala hi yona

U burisana na munghana wa yena a nga si sungula ku endla nkunguhato wa leswi a nga ta swi tsala

U vutisa swivutiso swo n'wi pfuna ku ta kuma leswi a nga ta tsala hi swona

U sungula ku tsala ndzimana leyi nga na swivulwa swa mune hi mahungu ya yena n'wini kumbe laha a hlamuselaka nchumu wo karhi

U tsala na ku vumba swivulwa hi nhlokomhaka leyi hlawuriweke hi tlilasi eku tsaleni ka xitori xa tlilasi hinkwayo

U kota ku vumba marito lawa ya nga ta endla swivulwa a ri karhi a landzelela matsalelo ya wona na mahikahatelo lamanene

U tirhisa vutivi bya yena bya leswi a swi dyondzeke eka ntivomimpfumawulo na ku landzelela milawu ya mapeletelo ya marito lawa va nga ya tolovelangiki

U tirhisa mikarhi yo fana na wa sweswi, lowu nga hundza na lowu wu taka kahle

U kota ku tirhisa xitwananisi xa nhlokomhaka hi ku olova

U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi marito lawa va ya dyondzeke

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ntivontsalo

U tirhisa swo tsala hi swona hi mfanelo peninsele, rhaba, rhula

U siya ndhawu leyi faneleke exikarhi ka marito eswivulweni

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

Mudyondzi u tsala maletere lamakulu na lamantsongo a nga koki na na hi matsalelo yo koka ku ya hi leswi a swi hlawuleke tanihi xikolo

U tsala marito yo koma hi matsalelo yo khomana kumbe yo koka.

U tsala xivulwa xi vonaka xi tlhela xi va lexi hetisekeke a nga hi matsalelo hinkwawo na hi yo hlangana kumbe matsalelo yo koka eka lava va hlawuleke ku koka exikolweni xa vona

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku tsala:

Mudyondzi u dirowa swifaniso na ku tsala swivulwa ku kombisa ku twisisa ka yena leswi xitori xi vulavulaka hi swona

U tsala swileriso xik, u tsalela munghana

U humesa miehleketo ya yena, marito na swivulwa eku vumbeni ka xitori xa tlilasi hinkwayo eka ku tsala va ri hi hinkwavo

U tirhisa xitwananisi xa nhlokomhaka exivulweni hi ku hetiseka

U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari ya yena n'wini hi marito lawa a ma dyondzeke

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

Mudyondzi u tsala ndzimana yin'we hi mahungu ya yena n'wini kumbe a ri eku hlamuseleni ka hungu ro karhi leri ri humeleleke

U tsala marito yo vumba swivulwa laha a landzelelaka matsalelo na mahikahatelo lama amukelekeke

U tirhisa vutivi bya le ka ntivomimpfumawulo na milawu ya mapeletelo eku tsaleni ka marito yo ka ya nga tolovekanga

U tirhisa nkarhi wa sweswi, lowu taka na lowu nga hundza hi mfanelo

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki eka swiyenge hinkwaswo swa rrimi na tidyondzo tin'wana.

Mudyondzi u yingisela no angula ehenhla ka switiviso na swileriso swa xiyanimoya kumbe inthakhomo.

U vulavula hi mintokoto ya yena n'wini yo fana na ku vulavula hi mahungu lama kombisaka matitwelo na mavonelo ya yena.

U yingisela switori, switlhokovetselo na tinsimu kutani a kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitori, xitlhokovetselo kumbe risimu a ri karhi a nyika swivangelo.

Hi ku seketeriwa, u kumbetela leswi nga ta humelela eka xitori, xik. "Languta vito na khavhara ya buku. U ehleketa onge ku ta humelela yini?

U tirhana na xivangelo na mbuyelo eka xitori hi ku tirhisa mahlanganisi yo fana na 'hikuva', xik. "Vana va wele endzeni ka biloho hikuva…".

U tirhisa ririmi ra ndzavisiso na ra mbalango eka ku fana na ku ringanyeta tindlela tin'wana ta mavonelo eka xitori, xik. "Ndzi vona onge…" "Loko…kutani…".

U vutisa swivutiso swa ntwisiso, a kunguhata na ku kuma mahungu hi nghingiriko wo karhi.

U xopaxopa, a pimanisa no hambanisa timhaka to fana na mintolovelo ya madyelo ya n'wana na ya ntohe/ nkawu.

U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahamba to fana na Vutshila bya swa vutomi.

U ringanyeta switshunxo swa xiphiqo xo karhi, ngopfungopfu swiphiqo swa marito lama tirhisiwaka eka dyondzo ya Matematiki.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka kambirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 3

Mudyondzi u yingisela swileriso swo ya swi bohana (swa kwalomu ka 5) a tlhela a angula hilaha swi faneleke hakona.

U veka timhaka hi nomo. Xik. 'Kombisa u tlhela u hlamusela' - u hlamusela no pimanyisa minchumu.

Mavhiki ya 4 - 6

Mudyondzi u yingisela switori leswi runguriwaka hi mudyondzisi eka xiyanamoya, nkarhi wo leha a ri karhi a kombisa ku tsakela.

U hlamusela xitori xo koma lexi nga na kungu ro olova na swimunhuhatwa swo hambanahambana.

Mavhiki ya 7- 10

Mudyondzi u teka xiave eka mikanerisano ya ntlawa na ya tlilasi, u ringanyeta tinhlokomhaka leti ku faneleke ku vulavuriwa hi tona no pfuna hi miehleketo.

U vulavula hi timhaka ta leswi humeleleke hi ku angarhela, a ri karhi a kombisa matitwelo na mavonelo ya yena.

U yingisela a tlhela a tumbuluxa switekatekisano na misavu.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u yingisela no angula ehenhla ka switiviso na swileriso swa xiyanimoya kumbe inthakhomo.

U vulavula hi timhaka ta leswi humeleleke hi ku angarhela, a ri karhi a kombisa matitwelo na mavonelo ya yena.

U yingisela a tlhela a tumbuluxa switekatekisano na misavu.

U tirhisa ririmi ra ndzavisiso na ra mbalango eka ku fana na ku ringanyeta tindlela tin'wana ta mavonelo eka xitori, xik. "Ndzi vona onge…" "Loko…kutani…".

U vutisa swivutiso swa ntwisiso, a kunguhata na ku kuma mahungu hi nghingiriko wo karhi.

U xopaxopa, a pimanisa no hambanisa timhaka to fana na mitolovelo ya madyelo ya n'wana na ya nkawu.

U twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahamba to fana na Vutshila bya swa vutomi.

U ringanyeta switshunxo swa xiphiqo xo karhi, ngopfungopfu swiphiqo swa marito lama tirhisiwaka eka dyondzo ya Matematiki.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u yingisela swileriso swo ya swi bohana (swa kwalomu ka 5) a tlhela a angula hilaha swi faneleke hakona.

U andlala swanomo. Xik. 'Kombisa u tlhela u hlamusela' - u hlamusela no pimanyisa michumu.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u yingisela switori leswi runguriwaka hi mudyondzisi eka xiyanamoya, nkarhi wo leha a ri karhi a kombisa ku tsakela.

U hlamusela xitori xo koma lexi nga na kungu ro olova na swimunhuhatwa swo hambanahambana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u teka xiave eka minkanerisano ya ntlawa na ya tlilasi, u ringanyeta tinhlokomhaka leti ku faneleke ku vulavuriwa hi tona no pfuna hi miehleketo.

U yingisela switori, switlhokovetselo na tinsimu kutani a kombisa matitwelo ya yena ehenhla ka xitori, xitlhokovetselo kumbe risimu a ri karhi a nyika swivangelo.

Hi ku seketeriwa, u kumbetela leswi nga ta humelela eka xitori, xik. "Languta vito na khavhara ya buku. U ehleketa onge ku ta humelela yini?

U tirhana na xivangelo na mbuyelo eka xitori hi ku tirhisa mahlanganisi yo fana na 'hikuva', xik. "Vana va wele endzeni ka biloho hikuva…"

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ti4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya Ntivomimpfumawulo leyi nga ta endliwa kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15:

Tivisa ku hlanganisiwa ka switwari swintshwa na ku letela vana ku lemuka leswaku mpfumawulo wo karhi wu nga yimeriwa hi hi ku hlanganisa maletere yo hambanahambana. Leswi swi na nkoka eka switandzhaku swa mapeletelo. Tiyisisa leswaku vana va twisisa marito lawa va ya twarisaka na leswaku va nga ya tirhisa ku vumba swivulwa swo twalakala. . Tirhisa ntivomimpfumawulo ku tivisa nongonoko wa mapeletelo

Mudyondzi u lemuka leswaku mimpfumawulo yi nga yimeriwa hi maletere yo hambanahambana lawa va nga ma hlawulaka

U lemuka hilaha switatisi swi nga yimaka swi ri swimbirhimbirhi eritweni. Xik. tl-ula eka tlula, tl-anga eka tlanga, ba-mf-ee! eka bamfee! dzw-ii! eka dzwii, ngh-ee! eka nghee! g-aa! eka gaa!

U tsundzuka leswaku mimpfumawulo leyi yi peletiwaka ku fana yi nga nyika tinhlamuselo ta swilo swo hambana hi ku cinciwa ka xitatisi xin'we ntsena (Xik: "homu"; "tomu"; "huma " na "kuma"; "kona" na "pona")

U tirhisa marito lawa ya tsariwaka ku fana kambe ya hlamusela swo hambana eswivulweni (Xik: "matimba" yo vula ku tiya, na "matimba" yo vula swimilana swo byariwa.)

U aka marito hi vuswikoti lebyi a byi kumeke eka ntivomimpfumawulo eka lembe leri

U peleta marito hi mfanelo a ri karhi a tirhisa vutivi lebyi a byi kumeke eka ntivomimpfumawulo

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku:

Ntlawa lowu wu rhangeriweke (mintlawa mimbirhi hi siku) na kambirhikanharhu eka ku hlaya swin'we hi sexini evhikini.

Ku hlaya swin'we

Dyondzo ya tlilasi hinkwayo ka2- ka3 evhikini ku ringana timinete ta 15 hi vhiki; mudyondzisi hi yena a nga ta kombisa ku mahlayelo na tlilasi hinkwayo. U ta nghenisa na swimpfapfarhutiwa na matsalwa ya fikixini eka kotara leyi.

Mudyondzi u hlaya xitsariwa xo kurisiwa tanihi xiphato, buku leyikulu, phositara na swin'wana a ri karhi a rhangeriwile hi mudyondzisi va ri tlilasi hinkwayo

U tirhisa maqhinga ya swo voniwa ku ta kumisisa xikongomelo xa swo navetisiwa swin'we na vayingiseri lava swi kongomisiweke eka vona

U hlaya buku va ri tlilasi hinkwayo laha va rhangeriweke hi mudyondzisi va ri karhi va landzelerisa leswi swi humelelaka eka hungu ra xitori. Va lemuka swivangelo na switandzhaku.

Va tirhisa mahungu yo huma eka swo pfapfarhutiwa tanihi mepe wa xikolo xa vona ku landzelerisa swileriso leswi va nga nyikiwaka swona.

U kuma na swihlovo swa vuxokoxoko eka swirho swa lomu a hanyaka kona na le tilayiburari

U tirhisa minongonoko na tipheji ku kuma mahungu

U tirhisa marito ya nkoka na tinhlokomhaka ku kuma mahungu yo huma eka tibuku tin'wana to hlayiwa

U hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla leswi kongomisiweke eka ndzimana leyi yi hlawuriweke

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzisi u ta tirha na mitlawa yimbirhi hi siku, laha a nga ta heta timinete 15 na vona.

Ntlawa wun'wana na wun'wana wu ta tirha na mudyondzisi ku ringana kambirhi evhikini. Vana va ta dyondzisiwa ku hlaya va ri voxe, va ri karhi va tsundzuka na ku twisisa marito lawa va hlanganaka na wona.

Mudyondzi u hlaya a miyerile na ku hlayela ehenhla eka buku ya vona laha va rhangeriweke hi mudyondzisi laha va hlayaka xitori xin'we hinkwavo

U tirhisa Ntivomimpfumawuloku endla maqhinga yo hlaya marito lawa va hlanganaka na wona ro sungula

U tirhisa tindlela to tilulamisa loko a ri eku hlayeni hi ku hlaya ko tala, ku hlaya a ri karhi a yima-yima, na ku vula rito a nga si hlaya

U tikambela hi yexe eka mahlayelo ya yena eku tsundzukeni ka marito na ku kombisa ku ma twisisa

U tirhisa swo pfapfarhutiwa hi ku yimela mahungu yo karhi ku engetelela ku twisisa ka yena ka mahungu lawa a ma languteke

U hlaya a ri karhi a engetela rivilo na nkhuluko swin'we na vutitwi bya leswi a swi hlayaka

Va hlaya va ri vambirhi / na loko a ri yexe

Migingiriko ya siku na siku ku ringana timinete ta 20 loko mintlawa leyin'wana yi ri karhi yi hlaya laha yi rhangeriweke hi mudyondzisi.

Mudyondzi u hlayela munghana wa yena ehenhla

U hlaya leswi va swi tsaleke na swo tsariwa hi vanghana va yena

U hlaya buku a ri yexe eka ku hlaya ka hinkwavo, laha va hlayaka xitori xo olova lexi xi humaka eka tibuku leti ti nga etikhoneni ta tlilasi ya vona na switshuriwa swin'wana , swo fana na tibuku to hlaya leti hlayiweke eka lembe leri nga hundza kume eku sunguleni ka lembe leri, eka levhele yo hlaya a ri yexe ya n'wana

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ntivomimpfumawulo (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u vumba marito hi vutivi lebyi a byi kumeke eka ntivomimpfumawulo eka lembe leri

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemukisiwa hi mimpfumawulo leyi yi nga yimeriwaka hi maletere yo hambana hi mapeletelo. (Xik: “chela” na “phela”; “fika” na “tika”; “hlula” na “tlula”)

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemuka leswaku mimpfumawulo yin’wana yi nga siviwa hi ku ya hi mapeletelo lawa ya hlawuriweke (Xik: “deka” na “teka”; “kela” na “pela””lata” na “tata”)

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ntivomimpfumawulo(Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemuka mimpfumawulo mimbirhi eka rito rin’we (xik: “hl-a-mb-a” “ts-aka”; qh-avula”)

U lemuka leswaku mapeletelo ya swi kota ku cinca leswi rito ri vulaka swona (xik: “rheka” na “rheta”; “teka” na “xeka”; “hleka” na “hlela”)

U kota ku endla swivulwa hi marito lawa ya vuriwaka ku fana kambe ya hlamusela swo hambana (xik: “Movha lowu wu rhwele” swa hambana na loko hi ku; “ u famba a rhwele makatla”)

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku hlaya: (Swanomo na swo endla kunene)

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi u hlamula swivutiso swo hambanahambana hi mavumbiwele ya swona swi ri leswi swi kongomisiweke eka ndzimana yo karhi

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u tirhisa tindlela to lulamisa swihoxo swa yena n’wini loko a ri eku hlayeni

U tilulamisa loko va ri eku hlayeni eku tsundzukeni ka marito na ku ma twisisa

Va ri vambirhi / na loko a ri yexe

Mudyondzi u hlayelana na un’wana hi ku huwelela va ri vambirhi

U hlayelana na un’wana leswi va swi tsaleke

U hlaya a ri yexe hi nkarhi wo hlaya swin’we tibuku ta swifaniso na leti ti nga etikhoneni ta tlilasi

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (Swanomo na swo endla kunene)

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi u hlaya na van’wana switsariwa leswi swi kurisiweke va ri hi tlilasi hinkwayo laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona

U tirhisa maqhinga yo lava ku kuma xikongomelo xa swinavetiso na leswi swi lavaka swona eka vayingiseri

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya a miyerile na hi ku huwelela eka buku ya yena ya ku hlaya va rhangeriwile hi mudyondzisi wa vona, laha va hlayaka xitori xin'we

U tirhisa ntivomimpfumawulona maqhinga ya miehleketo yo karhi leswaku a ta kota ku twisisa marito lawa a nga ma tolovelangiki

U ya a hlaya a ri karhi a engetela rivilo na nkhuluko

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku hlaya (Swanomo na swo endla kunene)

Ku hlaya swin'we

Mudyondzi u hlaya buku va ri hi tlilasi laha va rhangeriweke hi mudyondzisi wa vona a ri karhi a languta swivangelo na switandzhaku swa leswi swi nga ebukwini leyi

U kota ku hlamula swivutiso hi ku hambanahambana ka swona

Va hlaya va ri vambirhi / na loko a ri yexe

Mudyondzi u hlaya a ri yexe tibuku leti va ti hlayeke swin'we hi nkarhi wo hlaya swin'we

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ku hlaya (Swanomo na swo endla kunene)

Ku hlaya swin'we

Mudyondzi u tirhisa mahungu yo huma eka swo pfapfarhutiwa tanihi mepe laha a faneleke ku wu tlhantlha hi ku kombisa matlhelo lawa ya nga eka wona

U kuma na ku tirhisa mahungu yo huma eka swihlovo leswi nga kona emigangeni ya ka vona

U tirhisa minongonoko na tipheji ku kuma mahungu lawa a ma lavaka

U tirhisa marito ya nkoka na tihlokomhaka to karhi ku kuma mahungu lawa swi ma yimelaka

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya a miyerile na hi ku huwelela swi huma eka buku leyi va hlayaka yona hinkwavo va ri karhi va lawuriwa hi mudyondzisi wa vona

U tirhisa ntivomimpfumawulo na maqhinga ya miehleketo yo karhi ku hlaya marito lawa a nga ma tiviki

U tirhisa tidayagiramu na mimpfapfarhuto ya leswi nga eka switshuriwa swo karhi ku engetela ku twisisa ka yena ka mahungu yo hambanahambana

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 2	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15

Vana va cinca matsalelo kusuka eka ku tsala va nga koki ku ya eka ku tsala hi ku koka. Dyondzo ya Ntivontsalo yi ta va yi langutanile na maletere lamakulu na lamatsongo. Vana va ta tsala na leswi swi nga etibukwini leti va ti tirhisaka. Vana va fanele ku kota ku kopunula va tsala va nga koki (xik, eka buku) va ya eka ku tsala hi ku Mudyondzi u tirhisa swo tsala hiwona hi mfanelo

U tsala marito na swivulwa a nga koki na hi ku koka hi mfanelo

U vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi vuswikoti

U tirhisa matsalelo ya marito hi ku ya hi xivumbeko xa wona hi mfanelo

U kopunula marito hi mfanelo ya huma eka swihlovo swo hambanahambana, swi vula leswaku, bodo, swicupucupu, makhadi ya ntirho na sw.na sw na ku tsala hi mpimo lowu engeteriweke eka ku tsala ko ka u nga koki na ku tsala ko koka

Endla ku cinca eka ku tsala ko ka u nga koki na ko koka eku tsaleni loku kandziyisiweke, ku nga, vito ra yena na xitshuriwa xa yena n'winyi

Ku tsala swin'we, hi ntlawa lowu wu rhangeriweke na loko mudyondzi a ri yexe:

Va tsala va ri hi tlilasi hinkwayo / va ri ntlawa lowutsongo kanharhu ku ringana 20 wa timinete hi vhiki. Va tsala swin'we laha va nga ta va va langutanile na mahikahatelo, ririmi na mapeletelo. Mudyondzisi u ta ta na ndlela leyi a lavaka leswaku va landzelela yona eku tsaleni.

Mudyondzi u teka xiave eku burisaneni hi nhlokomhaka leyi va lavaka ku tsala hi yona

U tsala tindzimana timbirhi hi mahungu ya yena n'wini hi leswi swi humeleleke exikolweni kumbe lomu a tshamaka kona

U tsala xitori xa yena kumbe lexi a xi tivaka hi mitila yo ringana khume

U endla dayari ya vhiki laha a nga ta va a ri karhi a rhekhoda maxelo a tlhela a tsala xiphemu xin'wana xa mahungu

U tsala nhluto wa leswi a swi kumeke ebukwini yo karhi

U tsala a tlhela a dirowa swifaniso swa xitori xa yena

U tirhisa ririmi leri ri amukelekaka no olova leswaku van'wana va kota ku swi hlaya

U tirhisa mahikahatelo hi mfanelo

U languta na ku tirhisa maviti, mahlawuri, maendli na maengeteri hi mfanelo

U tirhisa vutivi byo huma eka ntivomimpfumawulo na mpeleto eku tsaleni ka marito lawa va nga ma tolovelangiki

U tirhisa mikarhi hi mfanelo

U hlaya na ku lulamisa leswi a swi tsaleke

U hlayelana na van'wana leswi a swi tsaleke

U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari swa yena n'wini hi marito lawa a ma dyondzeke

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ntivontsalo

Mudyondzi u tirhisa swo tsala hi swona hi mfanelo

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

Mudyondzi u vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi mfanelo

U kopunula marito hi ku ka a nga koki na hi ku koka

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivontsalo

Mudyondzi u vumba maletere lamakulu na lamatsongo hi mfanelo xikan'wekan'we eka ku tsala hi ku ka u nga koka kumbe ku tsala hi ku koka

Va kopunula marito na swivulwa hi mfanelo hi ku koka na ku ka a nga koki

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ntivontsalo

Mudyondzi u kopunula marito hi mfanelo kusuka eka bodo, yo tsalela, swicupucupu, makhadi ya ntirho a ri karhi a engetela rivilo ra ku tsala

U tirhisa mavumbelo lama amukelekaka ya marito eku tsaleni

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

Mudyondzi u tirhisa minkarhi ya riendli leyi yaka yi bohana

U hlayelana na va'wana leswi a swi tsaleke

U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari swa yena n'wini hi marito lawa a ma dyondzeke

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

Mudyondzi u tsala nhluto wa buku yo olova

U tsala tindzimana timbirhi (swivulwa swa khume) kumbe hi leswi a swi tivaka

U tirhisa ririmi ro olova leswaku na van'wana va kota ku ri hlaya

U tirhisa vutivi byo huma eka ntivomimpfumawulo no peleta eku vumbeni ka marito lawa a nga ma tolovelangiki

U tirhisa mahikahatelo hi mfanelo, letere lerikulu, hiko, mfungho wa xivutiso, mfungho wa xihlamalo na swirhatana

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

Mudyondzi u tihlayisela dayari ya yena n'wini ya vhiki ya ta maxelo na mahungu man'wana

U kota ku tiva maviti, maendli, mahlawuri na maengeteri

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ku tsala

Mudyondzi u teka xiave eku hlawuleni nhlokomhaka leyi a nga ta tsala hi yona

U tsala xitori xa yena n'wini kumbe leswi swi tivekaka ngopfu hi mintila ya khume

U hlaya na ku hlela eka leswi a swi tsaleke hi ku lulamisa mapeletelo na mahikahatelo

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA (SWANOMO)	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** Mpimohansi**:** Timinete ta 45 hi vhiki Mpimohenhla: Awara yin'we hi vhiki
VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI ***Migingiriko ya siku na siku / Vhiki na vhiki eka swiyenge swo hlaya swa Ririmi na tidyondzo tin'wana*** Swanomo: U rungula mahungu kumbe a vulavula hi ntokokoto wo karhi hi lojiki nandzandezelelano lowu faneleke. U tirhisa ntivomarito lowu ndlandlamukaka wu ya emahlweni loko ari karhi a vulavula. U ringanyeta switshuxo swa swiphiqo, ngopfungopfu swa le ka dyondzo ya Matematiki. ***Migingiriko yo yingisela no vulavula leyi nga ta endliwa kambirhi hi vhiki*** *Mavhiki ya 1 - 3* Mudyondzi inthavhiyuwi vanhu hi xikongomelo xo karhi ku fana na ku lava ku tiva hi ta ntirho wa vona. U yingisela xitori a tlhela a lavisisa xivangelo na mbuyelo eka xona. *Mavhiki ya 4 - 6* U nghenelela eka nkanerisano tlhela a nyika xivikontsundzuxo eka van'wana. U veketela swiendleko hi ndzandzelelano lowu twisisekaka. *Mavhiki ya 7 - 10* U yingisela ku ta kuma vuxokoxoko bya xitori na switshuriwa swin'wana swanomo na ku hlamula swivutiso swo pfuleka, Xana u ta endla yini loko u kula? U rungula xitori lexi nga na masungulo, xikarhi na mahetelelo	
MAKAMBELELO Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza: Ku yingisela na ku vulavula: (Swanomo na /kumbe swo endliwa kunene) Mudyondzi u tirhisa ntivomarito lowu ndlandlamukaka wu ya emahlweni loko ari karhi a vula U ringanyeta switshuxo swa swiphiqo, ngopfungopfu swa le ka dyondzo ya Metse Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1: Ku Yingisela na Ku Vulavula (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene) Mudyondzi u inthavhiyuwa vanhu hi xikongomelo xo karhi ku fana na ku lava ku tiva hi ta ntirho wa vona U yingisela xitori a tlhela a lavisisa xivangelo na mbuyelo eka xona Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2: Ku yingisela na ku vulavula (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene Mudyondzi u nghenelela eka nkanerisano tlhela a nyika xivikontsundzuxo eka van'wana U veketela swiendleko hi ndzandzelelano lowunene Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3: Ku yingisela na ku vulavula (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene) Mudyondzi u yingisela ku ta kuma vuxokoxoko bya xitori na switshuriwa swin'wana swanomo na ku hlamula swivutiso swo pfuleka, Xana u ta endla yini loko u kula? U rungula xitori lexi nga na masungulo, xikarhi na mahetelelo U andlala swanomo swo fana na ku rungula xitori kumbe a vulavula hi ntokoto hi dlela leyi faneleke na hi nandzelelano	

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohansi:** Tiawara ta 5 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya ntivomimpfumawuloleyi nga ta endliwa kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15:

Va ya emahlweni va tirhisa ntivomimpfumawulo eku tiviseni ka nongonoko wo dyondzisa mapeletelo hi kotara. .

Mudyondzi u tsundzuka switwari na switatisi hinkwaswo leswi a swi dyondzeke ku fika sweswi.

U tirhisa marito lama twarisiwaka ku fana kambe ya ri na tinhlamuselo to hambana ku fana na 'riwa': ro vula goji na 'riwa' xin'ani xa swirimiwa swa le masin'wini.

U tirhisa mpfumawulo wa letere na wa vito ra wona eku peleteni.

U aka marito hi vuswikoti bya ntivomimpfumawulo lebyi dyondzisiweke eka lembe leri.

U peleta marito hi mfanelo hi leswi a swi dyondzeke eka swikambelwana swa nkamafundza, mbitanelo na le ka mintirho hinkwayo yo tsala.

Migingiriko yo hlaya ya siku na siku:

Ku hlaya ka ntlawa lowu wu leteriwaka (mintlawa mimbirhi hi siku) 2-3 wa minkarhi yo hlaya swin'we hi vhiki

Ku hlaya swin'we

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo ka2 - ka3 hi vhiki ku ringana timinete ta 15 hi vhiki.

Tivisa matsalwa yo hambana tanihi, mintlangu, switlhokovetselo swo hambanahambana

Mudyondzi a :

Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi kurisiweke ku fana na switlhokovetselo, tibuku letikulu ta switori, mintlangu, tiphositara, na switshuriwa swa xielekitironiki va ri tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (Ku hlaya Swi'we).

U hlaya switlhokovetselo swo hambanahamban hi nhlokomhaka yo karhi a tlhela a kanela hi swona (xivumbeko na tinhlamuselo, marito lawa ya tirhisiweke).

U hlamusela mahungu yo huma eka switshuriwa swo dirowiwa ku fana na swinavetiso, swifaniso, tigirafu, tichati,

U hlaya buku va ri tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (ku hlaya swin'we) va tlhela va kanela mongo, swimunhuhatwa na kungu.

U kombisa loko xitori xi tsakeriwa na ku kota ku seketela nhlamulo, xikombiso, 'Ndzi tsakela xitori lexi hikuva....'

U hlamula swivutiso swo hlaya swa xiyimo xa le henhla leswi swi humaka eka xitshuriwa lexi xi hlayeke.

U tirhisa dikixinari ku kuma marito na tinhlamuselo ta wona.

Ku Hlaya hi Ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzisi u tirha na mitlawa yimbirhi hi siku, ku ringana timinete ta 15 na ntlawa. Ntlawa wun'wana na wun'wana wu tirha swin'we na mudyondzisi kambirhi hi vhiki

Mudyondzi u hlaya a miyerile na hi ku ehenhla swi huma ebukwini ya yena eka ntlawa lowu hlayaka hi ku leteriwa na mudyondzisi, hileswaku, ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori xo fana eka xiyimo xa vuleteri xa ntlawai.

U hlaya matsalwa yo hambana ku fana na mintlangu leyi kandziyisiweke.

U tirhisa tindlela to tala to tilulamisa swihoxo loko a ri eku hlayeni: ku hlayisisa, ku hlaya a ya emahlweni, ku yimanyana.

U hlaya a ri karhi a engetela nkhuluko na ku twarisa marito hi mfanelo na hi ku hetiseka.

U tirhisantivompfumawulo, vuswikoti byo dyondza marito lawa a nga ma tolovelangiki.

U timonithara hi yexe -loko a hlaya, ntsundzuko wa marito na nwisiso loko a ri eku hlayeni.

Ku Hlaya va ri vambirh / Ku Hlaya a ri yexe:

Migingiriko ya siku na siku yo hlaya ku ringana 20 wa timinete loko mitlawa leyin'wana va ri eku hlayeni va leteriwa hi mudyondzisi.

Mudyondzi u hlayela munghana hi ku ehenhla.

U hlaya leswi a swi tsaleke na swa va'wana.

U hlaya tibukuku leti hlayweke hi nkarhi wo Hlaya Swi'nwe, tibuku ta switori na tibuku leti humaka eka khona yo hlaya ya tlilasi na switshuriwa swin'wana swo fana na leswi hlayiweke emasungulweni ya lembe swa ri yexe buku leyi va yi hlayeke hinkwavo swin'we na tibuku leti ti nga kona etlilasini ya yena, eka ku hlaya a ri yexe.

U kuma mahungu a ri yexe kumbe va ri vambirhi eka switshuriwa swa ntiyiso leswi va ringaneke.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swo kambela migingiriko ya nkamafundza.

Ntivompfumawulo: (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u tirhisa mpfumawulo wa letere na vito ra letere ku peleta rito.

U aka marito hi ku tirhisa vuswikoti bya mimpfumawulo lebyi dyondzisiweke eka lembe leri.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na /kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemuka switwari na switatisi leswi fambelanaka hinka leswi dyondziweke ku fika sweswi.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivomimpfumawulo(Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemuka maletere hinkwawo yo ka rito eka marito, xik, ‘k’ eka kona.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ntivomimpfumawulo(swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

A kota ku tirhisa marito lama peletiwaka ku fana no twarisiwa ku fana kambe ya hamabana hi tinhlamuselo wona.

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku hlaya: (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi u hlamula swivutiso swo hamanahambana swa xiyimo xa le henhla swi huma eka lxitshuriwa lexi hlayiweke.

Ku hlaya hi ntlawa loku ku leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya matsalwa yo hambana hi ku fana na mintlangu leyi kandziyisiweke.

Wa tikamba yena n’wini - eka ntsundzuko wa marito na ntwisiso loko a ri eku hlayeni.

Ku *hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya ka munhu u’we*

Mudyondzi u hlayelana na van’wana hi ku ehenhla.

U hlaya leswi a swi tsaleke na swa van’wana.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi u hlaya buku na tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (Ku hlaya swin’we) no kanela mongo, swimunhuhatwa na kungu.

U kombisa loko xitori xi tsakeriwile na ku seketela nhlamulo, xikombiso ‘Ndzi tsakerile xitori lexi hikuva…’

Ku hlaya hi ntlawa loku ku lawuriwaka:

Mudyondzi u hlaya buku ya yena a miyerile na hi ku hlayela ehenhlha eka ntlawa lowu hlayaka hi ku leteriwa na mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori lexi fanaka eka leswi va ringaneke.

U tirhisantivompfumawulo, vuswikoti byo dyondza marito lawa a nga ma tolovelangiki.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku hlaya (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi hlamusela mahungu ku suka eka switshuriwaswo dirowiwa: swinavetiso, swifaniso, tigirafu, tichati.

Ku hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya ka munhu un’we

Mudyondzi u hlaya a ri yexe tibuku leti hlayiweke hi nkarhi wo hlaya swin’we, tibuku ta xitori, na tibuku to huma eka khona yo hlaya ya tlilasi.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ku hlaya (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Ku hlaya swin’we

Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi kurisiweke tanihi switlhokovetselo, tibuku letikulu, mintlangu, tiphositara, na swithuriwa swa xielekitironiki va ri tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (ku hlaya swin'we).

U hlaya tinxaka to hambanahambana ta switlhokovetselo eka nhlokomhaka no kanela leswi (xivumbeko na tinhlamuselo, marito lawa ya tirhisiwaka).

Ku hlaya hi ntlawa lowu leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya buku ya yena a miyerile na hi ku hlayela ehenhlha eka ntlawa lowu hlayaka hi ku leteriwa na mudyondzisi, hileswaku ntlawa hinkwawo wu hlaya xitori lexi fanaka eka leswi va ringaneke.

U tirhisa tindlela to tala to tilulamisa swihoxo loko a ri eku hlayeni: ku hlayisisa, ku hlaya a ya emahlweni, ku yimanyana.

U Hlaya a ri karhi a engetela nkhuluko na ku twarisa marito hi mfanelo na hi ku hetiseka.

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 3	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Awara yin'we na timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo :

Tidyondzo ta swa mafundza leti nga ta endliwa kanharhu evhikini ku ringana timinete ta 15

Vana va languteriwa ku cinca ku tsala kusuka eku tsaleni va nga koki ku ya eka ku koka emakumu ya kotara ya vumbirhi. (Kambe leswi a swi bohi. Xikolo xi ta tihlawulela leswi xona xi lavaka swona). Tidyondzo ta Ntivontsalo ti ta kongomisiwa ngopfu eka matsalelo ya maletere lamakulu na lamatsongo. Vana va languteriwa ku tsalela migingiriko ya vona etibukwini leti ti tirhisiwaka eka Giredi leyi.

Mudyondzi u kopunula switshuriwa swo tsariwa eka xitsalelo, buku ya mudyondzi, makhadi yo tirha hi wona, va kongomisa eka mavumbelo ya maletere na ku hambanisa marito eka matsalelo yo koka.

U tsala a ri karhi a engetela rivilo.

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ku tsala ka munhu un'we:

Tidyondzo ta tlilasi hinkwayo / ntlawa lowutsongo swi ta endliwa kanharhu hi vhiki ku ringana 20 wa timinete. Mudyondzisi u ta ta na leswi swi faneleke ku tsariwa. U ta tirhisa ku tsala swin'we laha a nga ta ku kombisa a ri karhi a tshikelela eka mahikahatelo, ririmi na mpeleto.

Mudyondzi u tsala switshuriwa swa vun'wini hi swivumbeko swo hambanahambana : ku tsala , papila ro ya eka xaka, nhlamuselo.

U mfpapfarhuta, a tsala, a hlela, na ku hangalasa xitori xa yen axa tindzimana leti ti ngariki ehansi ka timbirhi (swivulwa swa khume kumbe ku tlula).

U tsala swivulwa hi nhlokomhaka leyi nga hlawuriwa ku hoxa xandla eka buku ya layiburari ya tlilasi.

U endla nkomiso na ku rhekhoda mahungu yo karhi hi ku tirhisa mimepe ya miehleketo, matafula, switiviso tidayagiramu kumbe tichati.

U tirhisa tinxaka ta swivulwa to hambanahambana loko a tsala switatimende, swivutiso, swileriso.

U tirhisa mahikahatelo hi ndlela leyi lulameke, hiko, hefemulo, xivutiso, rihlamari na swiangi.

U lemuka no tirhisa maviti, masivi, mahlawuri, maendli, riengeteri.

U hlanganisa swivulwa hi ku tirhisa mahlanganisi swo fana na 'kutani', kambe.

U tirhisa marito yo hambanahambana ku endla leswaku ku tsala ku tsakisa swinene.

U tirhisa vutivi bya mimpfumawulo na milawu ya mapeletelo ku tsala marito lawa ya nga toloveriwangiki.

U hlayela tlilasi leswi a swia tsaleke.

U iendlela xihlayisamarito na dikixinari swa yena n'wini.

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ntivontsalo

Mudyondzi u kopunula switshuriwa swo tsariwa swo huma eka xitsalelo, tibuku, makhadi yo tirha hi wona, a ri karhi a languta ngopfu mahambaniselo ya marito mavumbbelo ya maletere eka ku tsala hi ku koka.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivontsalo

Mudyondzi u kopunula switshuriwa swo tsariwa eka xitsalelo, buku ya mudyondzi, makhadi yo tirha hi wona, va kongomisa eka mavumbelo ya maletere na ku hambanisa marito eka matsalelo yo koka.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ntivontsalo

Mudyondzi u kopunula switshuriwa swo tsariwa eka xitsalelo, buku ya mudyondzi, makhadi yo tirha hi wona, va kongomisa eka mavumbelo ya maletere na ku hambanisa marito eka matsalelo yo koka.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ntivontsalo

Mudyondzi u ya a tsala hi rivilo leri ri yaka ri engeteleka.

Swilaveko swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza:

Ku tsala:

Mudyondzi u hlayela tlilasi leswi a swia tsaleke.

U tiendlela xihlayisamarito na dikixinari swa yena n'wini.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

Mudyondzi u tsala switshuriwa swa vun'wini hi swivumbeko swo hambanahambana : ku tsala, papila ro ya eka xaka, nhlamuselo.

U tirhisa marito yo hambanahambana ku endla leswaku ku tsala ku tsakisa swinene.

U tirhisa tinxaka ta swivulwa to hambanahambana loko a tsala switatimende, swivutiso, swileriso.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 2:

Ku tsala

Mudyondzi u mfpapfarhuta, a tsala, a hlela, na ku hangalasa xitori xa yen axa tindzimana leti ti ngariki ehansi ka timbirhi (swivulwa swa khume kumbe ku tlula.

U tirhisa mahikahatelo hi ndlela leyi lulameke, hiko, hefemulo, xivutiso, rihlamari na swiangi.

U tirhisa vutivi bya mimpfumawulo na milawu ya mapeletelo ku tsala marito lawa ya nga toloveriwangiki.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 3:

Ku tsala

Mudyondzi u endla nkomiso na ku rhekhoda mahungu yo karhi hi ku tirhisa mimepe ya miehleketo, matafula, switiviso tidayagiramu kumbe tichati.

U lemuka no tirhisa maviti, masivi, mahlawuri, maendli, riengeteri.

U hlanganisa swivulwa hi ku tirhisa mahlanganisi swo fana na 'kutani', kambe

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU YINGISELA NA KU VULAVULA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Timinete ta 45 hi vhiki **Mpimohenhla :** Awara yin'we hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Migingiriko ya siku na siku / vhiki na vhiki yo huma eka swiyenge hinkwaswo swa Ririmi na tidyondzo tin'wana

Mudyondzi u tirhisa matheme yo fana na nhlokomhaka, riendli, xiendliwa, xitatimende, xileriso, vamavizweni, ritofularha, mfungho wa rihlamari, loko va kanela hi switshuriwa.

U kota ku twisisa no tirhisa ririmi leri faneleke ra tidyondzo to hambanahambana.

Migingiriko leyi kongomisiweke eka ku yingisela na ku vulavula leyi nga endliwaka ka mbirhi evhikini

Mavhiki ya 1 - 5

Mudyondzi u teka xiave eka mbhurisano tanihi vuswikoti bya mahanyelo yavanhu, a amukela no hlonipha ndlela ley van'wana va vulavulaka hi yona.

U tirhisa ririmi hi maehleketelelo: A vula misavu na switekatekisani a tirhisa mpfumawulo wa rito lowu fanelaka.

U yingisela ku kuma vuxokoxoko eka switori na ku hlamula swivutiso swo pfuleka, xikombiso, 'Xana u vona swi fanerile leswaku vadyondzi va tshinyiwa hi ku basisa swiyindlwana swo hambukela kona?'

U rungula xitori a tirhisa ririmi ro hlamusela, matirhiselo ya swirho yo hambanahambana na ku tikomba matitwelo hi xikandza.

Mavhikii ya 6 - 10

Mudyondzi u yingisela xitori na ku tirha xivangelo na mihandzu eka swivutiso swo fana na "Xana a ku ta va ku humelele yini loko mbyana a yi lo ka yi nga kumeki?"

U kunguhata na ku endla mbulavulo wa swanomo: A rungula mahungu ya yena, a hlamusela xin'wana lexi a nga xi tokota, a rungurisa leswi nga tshama swi humelela, swinwana na swin'wana a ri karhi xipfuno xo voniwa.

U nyika matitwelo na mavonelo eka xitshuriwa na ku nyika swivangelo, xikombiso, "Buku ley a yi tsakisi hikuva a yi na swifaniso nakona yin a marito yo tala yo leha."

U kanela swintshuxo eka xiphiqo hi ku tirhisa vuswikoti byo ehleketa bya xiyimo xa le henhla, xikombiso, "Loko wo ka u nga tihlayisi, u nga..."

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku yingisela na ku vulavula (Swanomo na /kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzisi u tirhisa matheme yo fana na nhlokomhaka, riendli, xiendliwa, xitatimende, xileriso, vamavizweni, ritofularha, mfungho wa rihlamari, loko va kanela hi switshuriwa.

U nyika matitwelo na mavonelo eka xitshuriwa na ku nyika swivangelo, xikombiso, "Buku ley a yi tsakisi hikuva a yi na swifaniso nakona yin a marito yo tala yo leha."

U kanela swintshuxo eka xiphiqo hi ku tirhisa vuswikoti byo ehleketa bya xiyimo xa le henhla, xikombiso, "Loko wo ka u nga tihlayisi, u nga..."

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku yingisela na ku vulavula (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u rungula xitori a tirhisa ririmi ro hlamusela, matirhiselo ya swirho yo hambanahambana na ku tikomba matitwelo hi xikandza.

U yingisela ku kuma vuxokoxoko eka switori na ku hlamula swivutiso swo pfuleka, xikombiso, 'Xana u vona swi fanerile leswaku vadyondzi va tshinyiwa hi ku basisa swiyindlwana swo hambukela kona?'

U tirhisa ririmi hi maehleketelelo: A vula misavu na switekatekisani a tirhisa mpfumawulo wa rito lowu fanelaka.

U kunguhata na ku endla mbulavulo wa swanomo: A rungula mahungu ya yena, a hlamusela xin'wana lexi a nga xi tokota, a rungurisa leswi nga tshama swi humelela, swinwana na swin'wana a ri karhi xipfuno xo voniwa.

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU HLAYA NA NTIVOMIMPFUMAWULO	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** **Mpimohansi:** Tiawara ta 4 na timinete ta 30 hi vhiki **Mpimohenhla:** Tiawara ta 5 hi vhiki

Ku hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya ka munhu un'we:

Migingiriko yo dyondzisa ku hlaya ya siku na siku yo hlaya ku ringana 20 wa timinete loko mitlawa leyin'wana yi ri eku endleni ka ku hlaya hi ku leteriwa hi mudyondzisi. Tirhisani switshuriwa leswi swi tivekaka kumbe leswi swi nga eka xiyimo xa ku hlaya ka munhu un'we ka vana.

Mudyondzi u hlaya leswi a swi tsaleke na swo tsariwa hi van'wana

U hlayela munghana wa yena ehenhla.

U hlaya a ri yexe a hlayela ku tiphina kumbe mahungu ku suka eka switshuriwa swo hambanahambana leswi swi nga kona : timagazini na tikhomiki, tibuku to olova ta leswi swi nga humelela na leswi swi nga humelekangiki na tibuku to huma eka mindhavuko yo hambanahambana, tibuku leti hlayiweke hi nkarhi wo hlaya swin'we

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya nkamafundza.

Ntivomimpfumawulo (swanomo na / kumbe swo endliwa kunene)

Mudyondzi u lemuka na ku tirhisa mimpfumawulo hinkwayo leyi a yi dyondzeke ku fika sweswi.

U lemuka mimpfumawulo yo kala rito ku fana na "s" eka suka na "g" eka gama.

U lemuka switwari leswi twarisiwaka swi ri swimbirhi eka marito yo fana na lawa: "Ahee!"; "E-e!" "sweeka!; "ya ri lawa ya tshikeleriwaka na ku kokiwa.

U ava marito ya mapeletwananyingi ya va mapeletwana: xik: tsundzuka< /tsu/ndzu/ka/; hlamarisa<hla/ma/ri.

U aka marito hi ku tirhisa vuswikoti bya ntivomimpfumawulo lebyi a dyondzisiweke byona nan'waka.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ntivomimpfumawulo (Swanomo na / kumbe swo tsala)

Mudyondzisi u lemuka na ku tirhisa mimpfumawulo hinkwayo leyi a yi dyondzeke ku fika sweswi.

U lemuka na ku tirhisa tipatironi ta mapeletelo

U lemuka no tirhisa vamavizweni: tanihi 'masi ' swa fana na 'ntswamba' na maritofularha 'mufana' i ritofularha ra 'nhwanyana'- nhwanyana

U lemuka hi matirhiselo ya swirhangi na swilandzi swa marito lawa: "mufana> mu- i xirhangi; -fan-a "-a wo hetelela i xilandzi

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku hlaya: (Swanomo na/ kumbe swo endliwa kunene na / kumbe swo tsala)

Ku hlaya swin'we

Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi kurisiwake ku fana na tibuku letikulu ta leswi swi nga humelelengakiki na ta leswi swi nga humelela, tiatikili ta maphephahungu, min'wangulano, na switshuriwa swa xielectironiki va ri tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (ku hlaya swin'we)

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u tlanga ntlangu wa marito lowu yisaka eka ku hlaya, ntivomarito na vuswikoti

Ku hlaya va ri vambirhi / na ku hlaya ka munhu un'we

Mudyondzi u hlaya leswi a swi tsaleke na swo tsariwa hi van'wana

U hlayela munghana wa yena ehenhla.

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku hlaya (Swanomo na / kumbe swo endliwa kunene na / kumbe swo tsala)

Ku hlaya swin'we

Mudyondzi u hlaya switshuriwa leswi tsariweke va ri tlilasi hinkwayo na mudyondzisi (ku hlaya swin'we) no kanela swimunhuhatwa, 'xiphiqo' lexi nga exitorini, kungu na nkoka lowu nga eka xitshuriwa.

U tirhisa swiletelo na vuthala bya swo voniwa ku hlaya switshuriwaswo dirowiwa kutani a sungula ku hlela xitshuriwa matitwelo na mikumbetelo, xikombiso, 'Xana xinavetiso lexi kongmisiwile ku koka rinoko ra vamani ?' Hikokwalaho kayini u ehleketa hi ndlela leyi ?'

U hlamula swivutiso swo hambana swa xiyimo xa le henhla leswi humaka eka ndzimana leyi hlayiweke, xikombiso ‘Swi teke N’wamavhengele a siye rivanti ri pfuriwile loko a ya ekaya eka madyambu walawo. Xana a ku ta va ku humelele yini ?’

Ku hlaya hi ntlawa loku leteriwaka:

Mudyondzi u hlaya a miyerile na hi ku hlayela ehenhla ebukwini ya yena n’wini laha va leteriwaka hi mudyondzisi va ri karhi va hlaya swi huma eka tibuku to fana eka xiyimo xa ntlawa walowo.

U hlaya hi nkhuluko, rivilo na mavulelo ya marito leswi yaka swi engetela.

U tirhisa vutivi bya mimpfumawulo eku kumeni ka minongoti na vuswkoti byo twisisa marito lawa va sungulaka ku ma vona na leswi ya vulaka swona.

U wa timonitara eka ntsundzuko wa marito na ntwisiso loko a hlaya.

U tirhisa maqhinga yo tilulamisa loko a hlaya: ku hlaya, ku yimanyana, ku titoloveta rito a nga si ri vulela ehenhla.

Ku hlaya hi vambirhi / ka munhu un’we

Mudyondzi u hlaya a ri yexe a hlayela ku tiphina kumbe mahungu ku suka eka switshuriwa swo hambanahambana leswi swi nga kona : timagazini na tikhomiki, tibuku to olova ta leswi swi nga humelela na leswi swi nga humelekangiki na tibuku to huma eka mindhavuko yo hambanahambana, tibuku leti hlayiweke hi nkarhi wo hlaya swin’we

GIREDI YA 3: XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA SWILAVEKO HI KOTARA	
KOTARA YA 4	
KU TSALA	**NKARHI LOWU RINGANYETIWEKE WO DYONDZISA** Mpimohansi: Awara yin'we na timinete 45 hi vhiki Mpimohenhla : Tiawara ti2 hi vhiki

VUNDZENI / MINONGOTI / VUSWIKOTI

Ntivontsalo:

Tidyondzo ta mafundza leti nga ta dyondzisiwa kanharhu hi vhiki ku ringana timinete ta 15

Langutanani na migingiriko leyi nga ta engetela rivilo ra ku tsala kambe va tama va tsala swi basile no hlayeka. Katsa migingiriko leyi lavaka vana ku cinca ku tsala hi ku printa ku ya eka matsalelo yo khomana kumbe yo koka.

Mudyondzi u kopunulo xitshuriwa xo tsariwa exitsalelweni, etibukwini ta vadyondzi, makhadi yo tirha hi wona hi ndlela leyinene languta ngopfu mavumbelo ya marito na ku siya ndhawu exikarhi ka wona.

U tirhisa matsalelo yo hlanganisela kumbe a tsala hi ku koka eka switsariwa hinkwaswo

U ringeta ku tsala hi bolipeni

U tsala hi ku koka swi basa no hlayeka hi vutitshembi na rivilo eka matsalelo yo hlanganisa kumbe yo koka

Ku tsala swin'we, hi ntlawa na ku tsala ka u'nwe

U tsala va ri hi tlilasi hinkwayo / hi ntlawa wutsongo kambirhi ku fika kanharhu hi vhiki ku ringana 20 wa timinete. Tirhisa migingiriko ya ku tsala swin'we ku kota ku tirhisa mahikahatelo lama lulameke, mapeletelo na ririmi (xik, ku tirhisa mahlanganisi na swirhatana). Va nyike fureme ro pfuna vana ku tsala n'wangulano na atikili ya phephahungu. Va leteli hi ku tsala hi ku landzelela magoza.

Mudyondzi u tirhisa maqhinga yo tilulamisela ku tsala ku hlengeleta mahungu na ku kunguhuta ku tsala : a vulavula na munghana, a endla mepe wa miehleketo, a kunguhata fureme

U tsala switshuriwa swo karhi swo koma tanihi nhi swikongomelo swo hambanahambana ku fana na swirungulwana na min'wangulano

U tsala hi leswi a swi tokoteke hi swivumbeko swo hambanahambana ku fana na atikili yo koma ya

U mpfapfarhuta, a tsala, a hlela, na ku hangalasa xitori xa yena lexi xi ngariki ehansi ka tindzimana timbirhi (swivulwa leswi nga riki ehansi ka 12).

U tirhisa swivumbeko swa swo nyika mahungu loko a tsala swiperimente, tirhisipi

U xaxameta mahungu a ya veketela hi tinhlokomhaka

U tirhisa swirhatana eka marito yo fana na n'wana, n'anga, swin'wana na swin'wana

U tirhisa mahlanganisi ku vumba swivulwankatsano

U tirhisa mahikahatelo hindlela leyi fanelaka: maletere lamakulu, tihiko, hefemulo, mimfungho ya xihlamalo,

U tirhisa vutivi bya ntivomimpfumawulona milawu ya mapeletelo ku tsala marito yo tika

U aka xihlayisa marito na dikixinari ya yena n'wini

U tirhisa dikixinari ku kuma ntivomarito mantshwa no kambela mapeletelo

U kanela leswi a swi tsaleke na swo tsala hi van'wana ku kuma no kota ku nyika xivikontsundzuxo

U tiendlela tibuku ta yena n'wini na ku hoxa xandla eka ku hlengeleta tibuku ta tlilasi

MAKAMBELELO

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ntivontsalo

Mutsari u kopunula xitshuriwa xo tsariwa exitsalelweni, etibukwini ta vadyondzi, na le makhadini yo tirha hi wona hi ndlela leyinene

U ringeta ku tsala hi bolipeni

Migingiriko yo kambela swa mafundza ya 1:

Ntivontsalo

Mudyondzi u tirhisa matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo tsala hi ku koka eka switsariwa hinkwaswo

U tsala swi basa no hlayeka hi ndlela ya vutitshembi na hi rivilo eka matsalelo yo hlanganisela marito kumbe yo koka

Swiringanyeto swa migingiriko ya makambelelo ya nkamafundza.

Ku tsala:

Mudyondzi u tirhisa maqhinga yo tilulamisela ku tsala ku hlengeleta mahungu na ku kunguhuta ku tsala : u vulavula na munghana, a endla mepe wa miehleketo, rimba ra makunguhatelo

U tirhisa mahlanganisi ku vumba swivulwankatsano

U kanela leswi a swi tsaleke na swo tsala hi van'wana ku kuma no kota ku nyika xivikontsundzuxo

Nghingiriko wo kambela swa mafundza wa 1:

Ku tsala

Mudyondzi u tsala switshuriwa swo karhi swo koma swa swikongomelo swo hambanahambana ku fana na swirungulwana na min'wangulano.

U tsala hi leswi a swi tokoteke hi swivumbeko swo hambanahambana ku fana na atikili yo koma ya phephahungu.

U pfapfarhuta, a tsala, a hlela, na ku hangalasa xitori xa yena lexi xi nga riki ehansi ka tindzimana timbirhi (swivulwa leswi nga riki ehansi ka 12).

U tirhisa swivumbeko swo nyika mahungu swo fana na swiperimente na tirhisipi loko a tsala.

U xaxameta mahungu a ya veketela hi tinhlokomhaka.

U tirhisa mahikahatelo hi ndlela leyi fanelaka: maletere lamakulu, tihiko, hefemulo, mimfungho yo hlamala, swinghenelo.

U tirhisa vutivi bya ntivomimpfumawulona milawu ya mapeletelo ku tsala marito yo tika

SWITSHURIWA LESWI BUMABUMERIWAKA / SWITIRHISIWA SWA LEMBE
KU YINGISELA NA KU VULAVULA
Swifaniso na tiphositara
Tichati ta mimfumawulo ta le khumbini
Switirhisiwa swo khomiwa hi mavoko / voniwa
Tibodo leti nga na switori
Swifaniso leswi nga na ndzhandzhelelano
Swiambalo swo endla encenyiso tanihi dokodela, nese, mutirhi wa le hodela na swin'wana
CD, xitekamarito lexi nga na switori, swinsin'wana na tinsimu,switlangisi swa CD kumbe switekamarito, thelevhixini na vhidiyo/ DVD
Tibuku ta switori
KU HLAYA NA NTIVOMPFUMAWULO
Swifaniso na tiphositara
Tichati ta le khumbini ta ntivomimpfumawulo
Switsariwa swo fana na mintlangu, switlhokovetselo na swinsin'wana
Tibuku letikulu -tin'wana leti humelerisiweke hi nkarhi wa ku tsala swin'we
Switshuriwa leswi kurisiweke swo fana na switlhokovetselo, tinsimu, swinsin'wana switori na sw, na sw
Tibuku ta switori na tibuku ta swifaniso swa layiburari ya tlilasi
Tibuku to koma 'to tiphina' leti nga na swivulwa swa 1-2 eka pheji
Switshuriwa leswi faneleke swa ntiyiso ku ya hi tinhlokomhaka to hambanahambana
Tilebulu ta tikhadi to voniwa ta swilo swa tlilasi hinkwayo, marito yo tirhisiwa hi xitalo
Xo kombetela hi xona eka leswi swi hayekiweke ekhumbini
Xifaniso na xiiphazamisamarito na mintlangu
Maphephahungu na timagazini
Tichati ta le makhumbini leyi kombaka mimepe yo olova na tidayagiramu
KU TSALA NA NTIVONTSALO
Switirhisiwa swo tsala (xik. pensele, tipensele ta mihlovo, tikhirayoni ta mhula , maphepha yo ka ya nga tsaleriwangi hi tisayizi to hambana (A3, A4, A5), rhula, rhaba, buku ya 8.5mm yo mpfapfarhutela eka yona na tibuku to tsalela eka tona.
Swicupucupu swa switsariwa na swivulwa hi matsalelo yo koka leswi kombaka laha ku sunguriweke kona na na tlhelo leri kombaka leswaku hi tsala hi sungula eximatsini hi ya exinenene
Phepha ra filipi chati na switsalo swo bumbula swa koki.
Tidikixinari ta vona vinyi .
Tidikixinari to olova leti faneleke giredi yoleyo.

XIYENGE XA 4: DLILOSARI

angarhela- ku katsa, hi xitalo, swilo hinkwaswo

angula - hlamula, ku va na rito eka mhaka

dikixinari - xihlamuselamarito

dlilosari- nxaxamelo wa marito/matheme lama tirhisiweke eka xitsariwa, na tinhlamuselo ta wona

dyondzo ya le hansi - tidyondzo ta xikolo kusukela eka Giredi ya R kufika eka Giredi ya 12

encenyeta - vuyelela leswi vuriweke/endliweke hi un'wana/xin'wana

fonimi - letere leri vangaka ku cinca ka nhlamuselo ya marito lama fanaka hi mpeleto

hlela - ku pima nkoka, ku lavisisa ntiyiso wa mhaka, ku pfuxeta switshuriwa hi xikongomelo xo swi antswisa

hluvukisa - antswisa, kurisa

Inthavhiyu- ku vutisa swivutiso ku lava kuma ntiyiso wa xiheri lowu munhu a nga na wona mayelana na timhaka to karhi

ku andlala - ku veka timhaka erivaleni, ku hlamusela timhaka

ku dyondza ka nkarhi na nkarhi - ku va munhu a tshama a ri karhi a dyondza minkarhi hinkwayo

ku hlaya swin'we- ku hlaya hi mintlawa ya mbirhimbirhi kumbe ku tlula

kungu - pulani

ku kunguhata - ku lulamisela ku endla xo karhi kumbe ku endla mpfapfarhuto

ku tirhisa marito yo tika - ku tirhisa marito lama nga twisisekiki

ku tsala swin'we- ku tsala hi mintlawa ya mbirhimbirhi kumbe ku tlula

ku va na xiave/ku teka xiave - ku hoxa xandla eka migingiriko yo karhi

ku yisa mburisano emahlweni - ku yisa mhaka emahlweni ku suka laha yi gimetiweke kona

lemuka (ndzemuko)- ku tsundzuka xanchumu lexi u nga tshama u xi vona; ku tiva xi karhi loko u xi vona

mafundza - ku landzelela maendlelo yo karhi lama vekiweke/amukelekaka

makambelelo yo aka mudyondzi - i makambelelo man'wana lama tirhisiwaka hi xikongomelo xo kombisa mudyondzi mbuyelo wa leswi a swi kumeke

makambelelo yo kamberiwa hi tintangha - i makambelelo laha vadyondzi va nyikiwaka nkarhi wo kambelana mintirho ya vona vini

makambelelo yo andlalela - i makambelelo man'wana na man'wana lama lavisisaka mpimo wa vutivi bya mudyondzi na leswi a nga kotaka ku swi endla

makambelelo yo katsakanya - i makambelelo ya ximfumo lama endliwaka hi ku hela ka n'hweti, kotara, kumbe yuniti

makambelelo yo nyika mintirho - i makambelelo yo nyika vadyondzi mintirho yo karhi ku kambela vuswikoti na vutshila bya vona

makambelelo yo tikambela - i makambelelo laha mudyondzi a nyikiwaka nkarhi wo kambela ntirho wa yena n'wina

makambelelo yo tirhisisa swikambelwana - i makambelelo lama hlengeletaka vumbhoni bya mudyondzi hi ku landzelela maendlelo yo karhi naswona vadyondzi va kamberiwa hi nkarhi wun'we hi ndlela yo fana

makambelelo yo xiyaxiya - i makambelelo yo teka vumbhoni bya mudyondzi nkarhi wun'wana na

wun'wana lowu a nga eku dyondzeni

makambelelo yo xopela swiphiqo - i makambelelo man'wana na man'wana lama tirhisiwaka ku paluxa swirhalanganyi na ku lava tindlela to swi lulamisa

manyokanyokana- matsalelo yo gombonyoka lawa van'wana va nga kotiki ku ma hlaya

mbangu - ndhawu kumbe matshamelo ya swilo eka switshuriwa, ndhawu laha ririmi ri

tirhisiwaka kona

mbulavurisano - maendlelo man'wana na man'wana lama tirhisiwaka ku nyiketana na ku na ku hangalasa mahungu exikarhi ka vanhu

mbulavurisano wo nyiketana - ku nyiketana nkarhi eku vulavuleni

mbuyelelo- ku vuyelela mpfumawulo/letere/rito/xivulwa

mfanelo - ku va swilo swi ri hi ndlela leyi swi lavekaka hi yona kumbe leyi amukelekaka

mfuwo - swilo swa ndhavuko

milawu - milawu ya matsalelo na mapeletelo

misinya- milawu

moya - xiyimo lexi muvulavuri a nga eka xona

mpfanganiso - nkatso kumbe vuxaka bya swilo swo hambanahambana hi ndlela yo ghenelelana

mpfelelo wa marito- ku tumbuluka ka marito ya huma eka man'wana

mpfumawulo- mpfumawulo lowu vumbaka xiphemu xa mbulavulo wa vanhu

mpimaniso- ku kuma ku fana na ku hambana

ncino- mbuyelelo wa mimpfumawulo leyi fanaka

ndzima - ku leha ka ntirho lowu faneleke ku endliwa

ndzungulo - ku rungula timhaka leti nga humelela

nkamakholo- xigaririmi xo pfumala nyanyulo

nkanakaniso - nhlamuselo leyi nga riki erivaleni

nkandzinganelo- ku ka vanhu va nga khomiwi ku fana

nkatsakanyo- nkomiso wa timhaka hi marito ya wena n'wini

nkhapelano - ku komba ku nyiketana ka mithwaso kumbe swiyenge swa mithwaso eka agondzo yo dyondza

nkhaqato - ku tirhisa kumbe malongoloxelo ya timhaka hi ndlela leyi amukelekaka na hi mfanelo

nkhetekanyo - ku ava swilo ku ya hi vuxaka bya swona

nkhulukelano - ku komba vuxaka na vun'we bya miehleketo kumbe timhaka eka xitshuriwa

nkhuluko- mavekelo ya timhaka hi ndlela yo ka yi nga ri na ku kanana

nkongomelo - mongo wa mhaka / dyondzo ya mhaka / mhakankulu

nkongomo- leswi munhu a kongomeke ku swi endla, leswi a langutaneke naswona ntsena

nsongavutivi - buku kumbe xikatsa xa tibuku lexi nyikaka timhaka hi xiyenge xin'wana na xin'wana xa vutivi kumbe tinhlokomahaka to hambanahambana(ensayitlilophediya)

ntivomatsalelo - dyondzo ya milawu ya matsalelo na mapeletelo ya ririmi

ntivontsalo- dyondzo ya ku tsala maletere na mimfungho ya ririmi

ntlangu - encenyeto - migingiriko yo encenyeta eke ntlangu

ntlawahata- ku ava swilo ku ya hi vuxaka bya swona

ntokoto- ku tiva swilo hi ku va u swi vonile kumbe u swi endlile wena n'wini handle ko twa hi van'wana

ntshikelelo- ku tsotsosela mhaka yo karhi/ ku tshikelela mhaka yo karhi

nxopaxopo wa xihenhla- ku langutisa hungu ro karhi xihenhla; ku nga ri hi vuxokoxoko

n'watindzimi - munhu loyi a tivaka tindzimi to tlula rin'we; mudyondzi(si) wa swa tindzimi

peletwana - xiphemu xa rito lexi ku hefemuriwaka endzhaku ka xona loko rito ri twarisiwa hi

ku nonoka, xik: rito 'nonoka' ri na mapeletwana manharhu, ku nga: no-no-ka

phewa - mhaka yo ka yi nga twali

phofula - ku humesa matitwelo

qhinga - ndlela yo kongoma yo endla swo karhi

rimba ra mithwaso - xitirho xo pima vuswikoti bya munhu

rimba ra ntirho - pulani ya ntirho

ririmi ra le kaya- ririmi leri mudyondzi a ri tirhisaka laha a kuleleke kona naswona leri a ri tivaka na ku ri vulavula handle ko tilumaluma. Mudyondzi a nga ha va na tindzimi to tlula rin'we ta le kaya

ririmi ra mfanelo ku vula timhaka hi ndlela leyi amukelekaka

ririmi ra swikoweto - ku tirhisa swirho ku vula mhaka, ku fana na ririmi leri tirhisiwaka hi timbheveve

ririmi ro engetela - ririmi rin'wana na rin'wana leri dyondzisiwaka ku engetela Ririmi ra le Kaya

swanomo- leswi runguriwaka/vuriwaka hi nomo

swiaki swa ririmi- swihluvi swa mbulavulo ku katsa marito man'wana

swiaki swa swivulwa - swiphemu hinkwaswo leswi tirhisiwaka ku vumba swivulwa ku nga va swinembeletwana kumbe swihluvi swa mbulavulo

swihlamuselamarito- tidikixinari na tibuku ta minongonoko yin'wana ya tinhlamuselo

swihoxaxandla- vanhu lava nga na xiave eka timhaka to karhi

switirhisiwa/switirho - swilo leswi tirhisiwaka loko ku endliwa swilo swo karhi tanihi ku tsala, ku vulavula na swin'wana na swin'wana

switiviso - timhaka leti tivisiwaka vanhu hi nomo kumbe ti tsariwile

tinxaka ta swivulwa - swivulwa swi na tinxaka to hambanahambana to fana na swivulwa swa ntolovelo, swivulwa leswi nga ka nandzulo na swivulwa swo vutisa

tsotsosela - ku tshikelela

vaamukeri va mahungu - vayingiseri, vahlaleri na vahlayi va switshuriwa

vamavizweni - marito ya tinhlamuselo to fana

vambanisa - longoloxa na ku veketela minchumu yo karhi eka ndhawu yin'we hi xikongomelo lava ku vona kumbe ku kuma ku yelana kumbe vuxaka bya yona

vitonkomiso - vito ro twarisiwa hi maletere kumbe mapeletwana yo sungula yo fana na

HURIRIXI (Huvo ya Rixaka ya Ririmi ra Xitsonga)

vonelo - matwisiselo ya mhaka

vufanisi - marito yo humesa swifaniso swa le miehleketweni ku fana na xigego, xihlambanyiso na swin'wana

Mpimohansi - mpimo wo karhi wa xiyimo xa le hansi lowu fikelelekaka

Mpimohenhla- mpimo wo karhi wa xiyimo xa le henhla lowu fikelelekaka

vundzeni - leswi faneleke ku dyondzisiwa

vutshila - vuswikoti kumbe vuxongi

xifaniso - mpfampfarhuto wo yimela xo karhi lexi voniwaka

xiletelo xa makambelelo - xitirho xo letela lava kambelaka matirhelo ya mudyondzi eka ntirho wo karhi (rhubiriki)

ximunhuhwatwa - mutlangi eka xitshuriwa

yelanisa - ku komba ku yelana ka swilo

XIPHOKHAMA- Xitatimende xa Pholisi ya Kharikhulamu na Makambelelo